



Civil engagement, integration and better management of the national intangible heritage to raise awareness of European common values - EU context, perspectives and active citizenship

MANUAL DE STUDII DE CAZ PRIVIND PATRIMONIULUI IMATERIAL



Co-funded by
the European Union



Cuvânt înainte

Proiectul InThrace (2023-1-RO01-KA220-HED-000156121) este un proiect Erasmus+ KA220-HED privind parteneriatele de cooperare în învățământul superior. Cei șase parteneri sunt responsabili pentru toate materialele produse în cadrul acestui proiect. *Manualul de studii de caz privind patrimoniul imaterial* al proiectului are scopul de a oferi conținut educațional activ care să susțină cadrul teoretic stabilit de Manualul privind patrimoniul imaterial. Acest material urmează aceeași structura tematică a Manualului teoretic (stabilită în cadrul metodologic) pentru a transforma conceptele teoretice în materiale de învățare practice.

Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin însă exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Uniunii Europene sau al ANPCDEFP. Nici Uniunea Europeană, nici ANPCDEFP nu pot fi trase la răspundere pentru acestea.

Colaboratori

Toți partenerii au contribuit la acest material cu studii de caz și resurse video:

Universitatea Transilvania din Brașov, România – UNITBV

Universitatea din Varșovia, Polonia – UW

Universitatea din Attica de Vest, Grecia – UNIWA

Universitatea din Azore, Portugalia – UAc

Universitatea din Zagreb, Croația – UniZg

PAX Rhodopica, Bulgaria – PAX

La sfârșitul fiecărui studiu de caz se găsesc studii de caz suplimentare și videoclipuri/interviuri.

Cuprins

Introducere	9
Capitolul 1. Prezentare generală și înțelegerea patrimoniului cultural imaterial (PCI)	11
CAZUL 1. Identitatea secuiască între conflict interetnic și coexistență – rolul patrimoniului imaterial în conservarea identității etnice	11
1. Rezumat și rezultate ale învățării	11
2. Context	12
3. Analiza cazului	12
4. Concluzii și perspective de viitor	15
5. Întrebări de studiu	15
6. Referințe.....	15
CAZUL 2. Dieta mediteraneană – între patrimoniul imaterial și strategia de dezvoltare durabilă	19
1. Rezumat și rezultate ale învățării	19
2. Context	19
3. Analiza de caz	20
4. Concluzii și perspective de viitor	21
5. Întrebări de studiu	22
6. Referințe	22
CAZUL 3. Parada „Junii Brașovului” – identitate și patrimoniu cultural imaterial.....	25
1. Rezumat și rezultate ale învățării	25
2. Istoric / Context	26
3. Analiza cazului	26
4. Concluzii și perspective de viitor	27
5. Întrebări de studiu	30
6. Referințe.....	30
Capitolul 2. Legislație și reglementări la nivel local, național și al UE	31
CAZUL 1. Transportul lemnului pe plută (Austria, Cehia, Germania, Letonia, Polonia, Spania).....	31
1. Rezumat și rezultate ale învățării	31
2. Context	31
3. Analiza de caz	32

4. Concluzii și perspective de viitor	34
5. Întrebări de studiu	34
6. Referințe.....	35
Capitolul 3. Tipuri de patrimoniu cultural imaterial – Clasificarea patrimoniului imaterial	36
CAZUL 1. Rezultate nepublicate ale unui proiect de cercetare privind patrimoniul cultural imaterial la Universitatea „Transilvania” din Brașov	36
1. Rezumat și rezultate ale învățării	36
2. Context	36
3. Analiza de caz	37
4. Concluzii și perspective de viitor	38
5. Întrebări de studiu	38
6. Bibliografie	39
CAZUL 2. Implicarea comunității într-un eveniment de promovare a patrimoniului cultural local în Drăguș, România	40
1. Rezumat și rezultate ale învățării	40
2. Context	40
3. Analiza cazului	40
4. Concluzii și perspective de viitor	42
5. Întrebări de studiu	42
6. Referințe.....	43
Capitolul 4. Explicarea valorii patrimoniului turistic și a impactului asupra culturii, economiei și societății	44
CAZUL 1. Podgoriile din Pico, Portugalia – echilibrul între turismul de patrimoniu și identitatea locală.....	44
CAZUL 2. Batana, Eco-Muzeul din Rovinj, Croația	50
1. Rezumat și rezultate ale învățării	50
2. Istoric / Context	50
3. Analiza cazului	51
4. Concluzii și perspective de viitor	51
5. Întrebări de studiu	52
6. Referințe.....	52
CAZUL 3. Satul vechi Kumrovec.....	53
1. Rezumat și rezultate ale învățării	53
2. Context	53

3. Analiza cazului	54
4. Concluzii și perspective de viitor	54
5. Întrebări de studiu	55
6. Referințe.....	55
CAZUL 4. Ritualul culegerii trandafirilor și festivalul trandafirilor	56
1. Rezumat și rezultate ale învățării	56
2. Context.....	56
3. Analiza cazului	58
4. Concluzii și perspective de viitor	59
5. Întrebări de studiu	60
6. Bibliografie.....	60
Capitolul 5. Gestionarea conservării și păstrării patrimoniului cultural imaterial	61
CAZUL 1. Bećarac, formă de patrimoniu muzical din Slavonia, Baranja și Srijem	61
1. Rezumat și rezultate ale învățării	61
2. Context.....	61
3. Analiza cazului	63
4. Concluzii și perspective de viitor	64
5. Întrebări de studiu	65
6. Referințe.....	65
CAZUL 2. Muzeul Culturii Vučedol.....	68
1. Rezumat și rezultate ale învățării	68
2. Context.....	68
3. Analiza de caz.....	69
4. Concluzii și perspective de viitor	69
5. Întrebări de studiu	70
6. Referințe.....	70
Capitolul 6. Practici de turism durabil privind patrimoniul cultural imaterial și implicarea comunității	71
CAZUL 1. Macedonia Centrală – Halkidici	71
1. Rezumat și rezultate ale învățării	71
2. Context.....	71
3. Analiza cazului	72
4. Concluzii și perspective de viitor	74

5. Întrebări/Activități de studiu.....	74
6. Referințe	75
1. Rezumat și rezultate ale învățării	76
2. Context.....	76
3. Analiza cazului	77
4. Concluzii și perspective de viitor	79
5. Întrebări de studiu	79
6. Video	80
7. Referințe.....	80
1. Rezumat și rezultate ale învățării	81
2. Context.....	81
3. Analiza cazului	82
4. Concluzii și perspective de viitor	85
5. Întrebări de studiu	85
6. Referințe.....	85
CAZUL 4. Sărbătoarea populară Surova din regiunea Pernik	87
1. Rezumat și rezultate ale învățării	87
2. Context.....	88
3. Analiza cazului	89
4. Concluzii și perspective de viitor	90
5. Întrebări de studiu	91
6. Referințe.....	91
Capitolul 7. Marketingul și metodele de promovare a patrimoniului cultural imaterial	94
CAZUL 1. Focida și Beoția	94
1. Rezumat și rezultate ale învățării	94
2. Context.....	94
3. Analiza cazului	94
4. Concluzii și perspective de viitor	97
5. Întrebări de studiu	97
6. Referințe	98
CAZUL 2. Macedonia de Est – Tracia	100
1. Rezumat și rezultate ale învățării	100
2. Context.....	100

3. Analiza de caz.....	101
4. Concluzii și perspective de viitor.....	104
5. Întrebări de studiu.....	104
6. Referințe.....	104
CAZUL 3. Mândra Chic – branding creativ și marketing etic al patrimoniului cultural imaterial.....	106
1. Rezumat și rezultate ale învățării.....	106
2. Istoric / Context.....	106
3. Analiza de caz.....	107
4. Concluzii și perspective de viitor.....	108
5. Întrebări de studiu.....	108
6. Referințe.....	109
CAZUL 4. Tradiția ieslei „Nașterii Domnului” din Cracovia (Szopka)	111
1. Rezumat și rezultate ale învățării.....	111
2. Context.....	111
3. Analiza cazului.....	111
4. Concluzii și perspective de viitor.....	112
5. Întrebări de studiu.....	112
Capitolul 8. Importanța conservării patrimoniului cultural imaterial, înțelegerea și promovarea proceselor de integrare ale UE	114
CAZUL 1. Insula Andros	114
1. Rezumat și rezultate ale învățării.....	114
2. Context.....	114
3. Analiza cazului.....	114
4. Concluzii și perspective de viitor.....	117
5. Întrebări de studiu.....	117
6. Referințe.....	118
Capitolul 9. Provocări contemporane și soluții pentru gestionarea patrimoniului cultural imaterial.....	121
CAZUL 1. Cântul în două voci din Nedelino: un patrimoniu cultural al Munților Rodopi de Est.....	121
1. Rezumat și rezultate ale învățării.....	121
2. Context.....	121
3. Analiza cazului.....	122

4. Concluzii și perspective de viitor	123
5. Întrebări de studiu	123
6. Referințe	124
CAZUL 2. „Miresele pictate” din satul Ribnovo	125
1. Rezumat și rezultate ale învățării	125
2. Context	125
3. Analiza cazului	126
4. Concluzii și perspective de viitor	128
5. Întrebări de studiu	129
6. Referințe	129
CAZUL 3. Achaia	130
1. Rezumat și rezultate ale învățării	130
2. Context	130
3. Analiza cazului	130
4. Concluzii și perspective de viitor	133
5. Întrebări de studiu	133
6. Referințe	133
Capitolul 10: Considerații etice în patrimoniul cultural imaterial	135
CAZUL 1. Fábrica De Álcool Da Lagoa (Azore): Dimensiuni etice în reabilitarea patrimoniului industrial și imaterial	135
1. Rezumat și rezultate ale învățării	135
2. Context	135
3. Analiza cazului	136
4. Concluzii și perspective de viitor	137
5. Întrebări de studiu	138
6. Referințe	138
CAZUL 2. Ceramica și broderia în Azore: proprietate, reprezentare și turism etic	139
1. Rezumat și rezultate ale învățării	139
2. Context	139
3. Analiza de caz	141
4. Concluzii și perspective de viitor	143
5. Întrebări de studiu	143
6. Referințe	143

Capitolul 11: Finanțarea și mobilizarea resurselor pentru patrimoniul cultural imaterial	145
CAZUL 1. Dantela Kalofer: stilul național bulgar în confecționarea dantelei cu suveică	145
1. Rezumat și rezultate ale învățării	145
2. Context	145
3. Analiza cazului	146
4. Concluzii și perspective de viitor	148
5. Întrebări de studiu	148
6. Referințe	149
CAZUL 2. Festivalul național al folclorului bulgar – Koprivshtitsa	150
1. Rezumat și rezultate ale învățării	150
2. Context	151
3. Analiza de caz	151
4. Concluzii și perspective de viitor	153
5. Întrebări de studiu	154
6. Referințe	154
CAZUL 3. Kwesta Powązkowska: strângerea de fonduri de Ziua Tuturor Sfinților la vechiul cimitir Powązki din Varșovia	156
1. Rezumat și rezultate ale învățării	156
2. Istoric / Context	156
3. Analiza cazului	156
4. Concluzii și perspective de viitor	157
5. Întrebări de studiu	158
6. Referințe	158
Concluzie	159

Introducere

Prezentul manual prezintă o colecție cuprinzătoare de studii de caz care examinează conservarea, promovarea și gestionarea patrimoniului cultural imaterial (PCI) în întreaga Europă. Pornind de la contexte geografice diverse – de la Insulele Azore până la Munții Rodopi, de la orașele poloneze până la satele grecești –, aceste exemple ilustrează modul în care comunitățile, instituțiile și factorii de decizie politică fac față provocărilor complexe legate de protejarea tradițiilor vii în secolul XXI.

Cazurile sunt prezentate în unsprezece capitole tematice, fiecare abordând o dimensiune esențială a gestionării PCI: de la conceptele fundamentale ale identității și valorii patrimoniului până la problemele contemporane legate de finanțare, etică și răspunsul la situații de criză. Materialul este transversal și interdisciplinar.

Un studiu de caz, un videoclip sau un interviu pentru fiecare capitol poate fi utilizat și ca material de referință pentru alte capitole, existând mai multe cazuri în biblioteca electronică și videoclipuri pe canalul YouTube al Inthrace.

Structura cărții evoluează logic de la înțelegerea teoretică la aplicarea practică. Primele capitole explorează modul în care patrimoniul imaterial modelează identitatea colectivă (Capitolul 1), funcționează în cadrul reglementărilor (Capitolul 2) și se manifestă prin diferite tipologii (Capitolul 3).

Capitolele din secțiunea de mijloc examinează intersecția patrimoniului cu turismul și dezvoltarea economică (Capitolele 4-7), în timp ce secțiunile ulterioare abordează realitățile operaționale, inclusiv strategiile de conservare (Capitolul 5), implicarea comunității (Capitolul 6) și abordările de marketing (Capitolul 7).

Capitolele finale abordează aspecte sistemice – procesele de integrare în UE (Capitolul 8), provocări contemporane precum multiculturalismul și gestionarea crizelor (Capitolul 9), considerații etice (Capitolul 10) și mobilizarea resurselor (Capitolul 11).

Fiecare studiu de caz urmează un format consecvent: sinteză și rezultate ale învățării, context, analiză detaliată, concluzii și perspective de viitor, întrebări de studiu și referințe. Acest compendiu se adresează cercetătorilor, practicienilor din domeniul patrimoniului, factorilor de decizie și liderilor comunităților care caută abordări bazate pe dovezi pentru susținerea bogatei mozaicuri de tradiții vii ale Europei.



Capitolul 1. Prezentare generală și înțelegerea patrimoniului cultural imaterial (PCI)

CAZUL 1. Identitatea secuiască între conflict interetnic și coexistență – rolul patrimoniului imaterial în conservarea identității etnice

Universitatea „Transilvania” din Brașov, România

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Acest studiu de caz explorează modul în care patrimoniul imaterial a jucat un rol semnificativ în conservarea identității secuilor din Transilvania, în ciuda schimbărilor administrative și a evoluției identităților naționale.

Deși, dintr-o perspectivă administrativă și statistică, grupul etnic al secuilor a fost adesea inclus ca subcategorie în cadrul minorității maghiare mai largi, identitatea lor colectivă a fost menținută și exprimată prin tradiții transmise din generație în generație.

Analiza se concentrează asupra rolului patrimoniului cultural, în special al patrimoniului imaterial, în formarea și transmiterea acestei identități, acordând o atenție deosebită contextului istoric, religios și politic al Transilvaniei. În plus, studiul evidențiază contribuția muzeelor regionale la documentarea, conservarea și comunicarea acestui patrimoniu în cadrul comunităților locale.

Rezultate ale învățării:

- Analiza diferențelor legate de identitate dintre populația secuiască și comunitatea maghiară mai largă din Transilvania.
- Înțelegerea modului în care patrimoniul cultural imaterial susține coeziunea unei comunități etnice.
- Identificarea mecanismelor de reziliență culturală prin intermediul instituțiilor precum muzeele etnografice.
- Corelarea proceselor istorice cu dinamica actuală a identității secuiești în sfera publică.
- Evaluarea rolului strategiilor culturale locale în promovarea și conservarea identității minoritare.

2. Context

În România, secuii sunt recunoscuți în discursul public, deși nu se face o distincție formală între etnicii maghiari și secui. Aceștia din urmă sunt incluși în statisticile oficiale recente sub categoria mai largă a etnicilor maghiari. Cu toate acestea, termenul „secui” apare frecvent în revendicările legate de autonomie (Ținutul Secuiesc) și este prezent și în denumirile mai multor localități din regiune (de exemplu, Odorheiu Secuiesc, Târgu Secuiesc).

Alegerea acestui caz se justifică prin coerența culturală a regiunii și prin complexitatea relației dintre patrimoniu, identitate și reprezentare instituțională. Ca atare, identitatea secuiască oferă un exemplu relevant pentru înțelegerea dinamicii patrimoniului cultural în contexte de coexistență și de conflict bazat pe identitate.

3. Analiza cazului

Secuii sunt o comunitate istorică stabilită în partea de est a Transilvaniei, în județele Harghita, Covasna și Mureș. Acest teritoriu este denumit în limbajul popular „Ținutul Secuiesc” și se întinde pe trei județe din centrul României. Originea comună a maghiarilor și a secuilor din România rămâne un subiect controversat în rândul istoricilor, generând numeroase teorii de-a lungul timpului: unii îi asociază pe secui cu hunii, alții cu triburile turce sau cu coloniștii de frontieră ai Regatului Ungariei medievale.

Începând cu secolul al XII-lea, secuii s-au stabilit în Transilvania de Est, unde, în schimbul pazei frontierelor, li s-au acordat o autonomie semnificativă și privilegii fiscale. Organizarea lor în „scaune secuiești” a permis dezvoltarea unei culturi comunitare distincte, caracterizată prin autoguvernare și o puternică solidaritate internă. În perioada feudală, secuii și-au păstrat o identitate distinctă de cea a maghiarilor din câmpie, iar în secolul al XIX-lea, renașterea națională maghiară a urmărit integrarea și asimilarea lor într-o identitate maghiară unificată.

Scaunele secuilor (inițial în număr de șapte, iar mai târziu cinci, după consolidarea în cele Trei Scaune) au fost desființate în 1876, în cadrul reformei administrative a Regatului Ungariei, care a introdus o organizare teritorială bazată pe județe. După 1918, odată cu încadrarea Transilvaniei în România, presiunile de românizare au declanșat noi forme de rezistență identitară. Astăzi, teritoriul fostelor scaune secuie nu are un statut administrativ special în comparație cu alte regiuni istorice ale României, fiind guvernat în cadrul administrației publice standard la nivel de județ.

Pe lângă elementele instituționale și militare, identitatea secilor a fost susținută și prin rezistența religioasă. Un moment semnificativ în acest sens a fost evenimentul din 1567, când secii din regiunea Ciuc s-au opus impunerii Reformei protestante de către Regatul Ungariei, rămânând fideli credinței romano-catolice. Acest act de sfidare religioasă este comemorat anual prin pelerinajul de la Șumuleu Ciuc, considerat în prezent cel mai mare eveniment religios romano-catolic din Europa Centrală și de Est. Participanții sosesc din întreaga regiune, purtând costume populare tradiționale, reafirmându-și astfel identitatea prin patrimoniul spiritual și ritualic.

În epoca modernă, istoria colectivă a secuilor s-a intersectat treptat cu cea a comunității maghiare din Transilvania și s-a integrat în aceasta. În special după începutul secolului al XIX-lea, renașterea națională maghiară a promovat o viziune unificată asupra identității maghiare, care a ajuns să includă și comunitățile secuiești. Acest proces a continuat pe parcursul perioadelor interbelice și postbelice, fiind accelerat de nevoia unei reprezentări politice unificate în fața autorităților române. Deși secuii păstrează un context cultural și istoric distinct, utilizarea limbii maghiare ca limbă maternă comună a facilitat percepția lor ca parte integrantă a minorității maghiare. Cu toate acestea, limba maghiară vorbită în România prezintă puternice influențe secuiești, reflectate în vocabular, pronunție și expresii idiomatice, care o disting de limba maghiară standard vorbită în Ungaria.

Această tendință spre asimilare administrativă este evidentă și în datele oficiale recente. Conform Recensământului populației și locuințelor din 2021, publicat de Institutul Național de Statistică, secuii (la fel ca și ceangăii) nu sunt înregistrați ca grup etnic separat, ci sunt incluși în categoria etniei maghiare. Cu toate acestea, în regiunile în care maghiarii și secuii constituie o pondere semnificativă a populației locale, cele două tradiții culturale s-au întrepătruns profund, cultura secuiască exercitând o influență deosebit de puternică. Acest lucru se reflectă în exprimarea activă a unui patrimoniu comun în cele trei județe menționate anterior, cuprinzând atât elemente materiale (arhitectură tradițională, obiecte etnografice, simboluri vizuale), cât și elemente imateriale (ritualuri, obiceiuri, practici comunitare, artă orală).

Această cultură locală este adesea asociată cu conceptul de „Ținutul Secuiesc”, un termen utilizat atât în discursul regionalist, cât și în promovarea turismului și a identității culturale. Deși această regiune nu se bucură de recunoaștere oficială ca entitate administrativă distinctă, coerența sa culturală este susținută de o rețea de instituții, inițiative și practici care reflectă o identitate colectivă distinctă

În cadrul societății românești. Un exemplu concret al vizibilității culturii secuiești este orașul Sfântu Gheorghe, considerat un centru urban reprezentativ al regiunii. În 2021, orașul a depus candidatura pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii. În strategia sa culturală oficială pentru perioada 2015-2021, nu se face nicio distincție explicită între maghiari și secui din perspectivă geografică sau etnică. Cu toate acestea, tradițiile secuilor sunt recunoscute și promovate pe tot parcursul documentului: de la meșteșugurile tradiționale și costumele populare până la obiceiurile de sărbători și gastronomie. Acest lucru evidențiază un fenomen relevant: deși secuii sunt incluși din punct de vedere administrativ și demografic în cadrul etniei maghiare, identitatea lor culturală rămâne activă și apreciată la nivel local.

Patrimoniul imaterial secuiesc cuprinde o varietate de practici și expresii. Costumul popular este un element distinctiv, caracterizat prin variații regionale și simbolism specific. Obiceiurile legate de ciclul vieții (nașterea, căsătoria, moartea) implică ritualuri unice transmise de-a lungul generațiilor. Munca comunitară (clacă), ritualurile sezoniere, cântecele și formulele de salut sunt forme vii ale tradiției orale. Simbolurile vizuale, precum steagul secuiesc (cu soarele și luna pe fond albastru), sunt afișate pe clădiri, la evenimente publice și pe obiecte decorative, contribuind la vizibilitatea culturală a identității.

În zona orașului Sfântu Gheorghe și în județul Covasna, tradițiile secuiești sunt documentate și valorificate pe scară largă. Regiunea găzduiește Muzeul Național Secuiesc, fondat în 1879, una dintre cele mai vechi instituții muzeale dedicate unei comunități minoritare din România. Muzeul deține colecții semnificative de etnografie, arheologie, istorie și arte decorative. Expozițiile sale permanente și temporare includ costume populare din toate cele cinci reședințe secuiești, obiecte rituale, ceramică, textile tradiționale, mobilier pictat, icoane din sticlă și documente istorice relevante. Activitățile muzeului depășesc sfera conservării, cuprinzând cercetarea științifică, educația muzeală și cooperarea internațională. De asemenea, acesta joacă un rol important în conștientizarea culturală și identitară a comunității locale.

Pe lângă Muzeul Național Secuiesc, și alte instituții muzeale contribuie la conservarea patrimoniului regional. Printre acestea se numără: Muzeul Sârb din Ciuc (Miercurea Ciuc), Muzeul Etnografic din Cristuru Secuiesc, Muzeul Haáz Rezső din Odorheiu Secuiesc, Secția Etnografică a Muzeului Județean Mureș și Muzeul „Molnár István” din Cârța.

4. Concluzii și perspective de viitor

Identitatea secuiască a fost menținută în mod constant prin forme de patrimoniu cultural care transcend granițele etnice recunoscute oficial. În ciuda integrării secuilor în categoria demografică maghiară în cadrul recensămintelor oficiale, tradițiile, obiceiurile și simbolurile comunității secuiești au continuat să se manifeste și să fie apreciate, atât de către membrii comunității, cât și de către instituțiile locale. Rolul patrimoniului imaterial în consolidarea coeziunii comunitare este evident prin conservarea și transmiterea obiceiurilor, dialectului, ritualurilor și simbolurilor. Muzeele regionale contribuie în mod semnificativ la conservarea și promovarea acestor valori, funcționând ca instituții de educație culturală și de legitimare a identității. În contextul pluralismului cultural contemporan, sprijinirea acestor instituții și protejarea patrimoniului imaterial sunt esențiale pentru conservarea diversității culturale.

5. Întrebări de studiu

- Cum s-a diferențiat identitatea secuiască de identitatea maghiară, în ciuda limbii comune și a integrării administrative?
- Ce forme de patrimoniu imaterial sunt utilizate de comunitatea secară pentru a-și menține identitatea?
- Ce rol joacă muzeele în conservarea și transmiterea patrimoniului cultural secuiesc?
- Cum reflectă strategiile culturale locale (de exemplu, în Sfântu Gheorghe) existența și vizibilitatea identității secuilor?
- În ce moduri poate fi susținut patrimoniul secuiesc în cadrul politicilor culturale naționale și europene?

6. Referințe

Kinda, I., Poszony, F. (2016) Tradiții secuiești - o incursiune în cultura secuilor din România

Sándor, K. (2018). Versiuni ale istoriei populare care reprezintă identitățile de grup. https://publicatio.bibl.u-szeged.hu/14326/6/2018_SK_Battle_Masternarrative.pdf

VIDEOCLIPURI DE CAZ	
Titlu	Link YouTube
Cap. 1 Interviu cu Mihaly Varga: Identitatea secuiască	https://youtu.be/B1ERRJtCbUs
Capitolul 1 și Capitolul 6 Interviu cu M. Vargha: Păstrarea identității regionale	https://youtu.be/oXuCj3uP2dU
Capitolul 9. Interviu cu Mihaly Vargha: Implicarea tinerilor	https://youtu.be/-L66UFRK-q4
Capitolul 9. Identitatea secuiască: patrimoniu viu în Transilvania	https://youtu.be/MBcsHOwKBJA
Capitolele 6 și 8 Muzeul Național Secuiesc: Instrumente digitale și implicarea tinerilor	https://youtu.be/FnSYnGBrjuo

RESURSE VIDEO SUPLIMENTARE	
Titlu	Link YouTube
Capitolul 1, Capitolul 5 și Capitolul 6 Șezători în Țara Făgărașului	https://youtu.be/_0yVtZf2AKU
Capitolul 1 și Capitolul 3 Focul de la Sumedru – tradiție românească precreștină	https://youtu.be/2nlgV0Hkbbw
Episodul 1, Leonidion, Arcadia, Grecia, partea 1 Interviu cu preotul Bisericii celor Trei Ierarhi din Leonidion, Arcadia, care descrie tradițiile de Paște din zonă. La finalul interviului, preotul vorbește în dialectul tsakonian, unul dintre cele mai vechi dialecte din Europa	https://youtu.be/dUc737EMcNU
Capitolul 1, Leonidion, Arcadia, Grecia partea a 2-a Interviu cu preotul Bisericii celor Trei Ierarhi din Leonidion, Arcadia,	https://www.youtube.com/watch?v=Hg hcugpjHKO

care descrie tradițiile de Paște din zonă. La sfârșitul interviului, preotul vorbește în dialectul tsakonian , unul dintre cele mai vechi dialecte din Europa



Costume secuiești și obiecte tradiționale din Muzeul Național Secuiesc.

Sursa foto: Facebook: <https://www.facebook.com/SzekelyNemzetiMuzeum/>



Obiecte tradiționale secuiești din Muzeul Național Secuiesc.

Sursa foto: Facebook: <https://www.facebook.com/SzekelyNemzetiMuzeum/>



Muzeul Național Secuiesc. Credit foto: Arabela Briciu

Caz suplimentar de pe platforma Inthrace, butonul „bibliotecă electronică”

Studiu de caz Capitolul 1 Arcadia, Grecia

<https://inthrace.unitbv.ro/download/case-study-chapter-1-arcadia-greece/>

Videoclipuri pe YouTube, canalul proiectului Inthrace

Studiu de caz Capitolul 1, Leonidion, Arcadia, Grecia, partea 1

Interviu cu preotul Bisericii celor Trei Ierarhi din Leonidion, Arcadia, care descrie tradițiile de Paște din zonă. La finalul interviului, preotul vorbește în dialectul tsakonian, unul dintre cele mai vechi dialecte din Europa

<https://www.youtube.com/watch?v=dUc737EMcNU>

Studiu de caz, capitolul 1, Leonidion, Arcadia, Grecia, partea a 2-a

Interviu cu preotul Bisericii celor Trei Ierarhi din Leonidion, care descrie tradițiile de Paște din zonă. La finalul interviului, preotul vorbește în dialectul tsakonian, unul dintre cele mai vechi dialecte din Europa. Leonidio, Grecia

<https://www.youtube.com/watch?v=HghcugpiHKO>

CAZUL 2. Dieta mediteraneană – între patrimoniul imaterial și strategia de dezvoltare durabilă

Universitatea Transilvania din Brașov, România

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Sinteză: Dieta mediteraneană, recunoscută de UNESCO ca patrimoniu cultural imaterial al umanității, este mai mult decât un simplu model alimentar, reunind practicile și valorile comune ale țărilor din regiunea mediteraneană. Aceste practici includ obiceiuri sociale, cunoștințe, ritualuri și expresii culturale transmise din generație în generație în cadrul comunităților din regiune. Prin acest studiu de caz, analizăm modul în care dieta mediteraneană susține identitatea colectivă europeană, promovează sustenabilitatea și contribuie la dialogul intercultural.

Rezultate ale învățării:

- Înțelegerea dietei mediteraneene ca expresie a patrimoniului cultural imaterial european.
- Analiza relației dintre identitatea colectivă, alimentația tradițională și dezvoltarea durabilă.
- Identificarea valorii alimentare, sociale și simbolice a tradițiilor culinare.
- Explorarea potențialului patrimoniului gastronomic în strategiile educaționale și turistice.
- Dezvoltarea unei perspective critice asupra amenințărilor contemporane la adresa transmiterii patrimoniului imaterial.

2. Context

Acest exemplu a fost selectat deoarece dieta mediteraneană ilustrează perfect modul în care un element al patrimoniului imaterial poate funcționa ca factor de coeziune socială, vector al identității regionale și transnaționale și model recunoscut la nivel internațional pentru sustenabilitate alimentară. Conform definiției patrimoniului imaterial propusă de UNESCO, dieta mediteraneană se încadrează în categoria practicilor sociale și a cunoștințelor tradiționale despre natură și univers.

Recunoașterea sa ca patrimoniu imaterial în 2010 (și extinderea listei de țări în 2013) a marcat începutul colaborării internaționale între mai multe țări mediteraneene - Italia, Grecia, Spania, Maroc, Cipru, Croația și Portugalia - pentru a conserva un mod de viață care include culturile agricole, ritualurile,

transmiterea rețetelor și consumul colectiv de alimente. Astfel, dieta devine nu doar un obicei alimentar, ci o practică culturală vie, cu potențial de integrare în politicile europene privind sustenabilitatea și educația culturală.

3. Analiza de caz

Dieta mediteraneană este un exemplu reprezentativ de patrimoniu imaterial care îmbină alimentația cu tradițiile sociale, agricultura durabilă, comunitățile locale și identitatea colectivă. În toate regiunile participante, această dietă implică un ansamblu complex de practici culturale legate de agricultură, pescuit, gătit și împărtășirea meselor. Caracterul cuprinzător al dietei permite clasificarea acesteia în mai multe categorii UNESCO: cunoașterea naturii și a universului, practicile sociale și meșteșugurile culinare. Astfel, UNESCO recunoaște dieta mediteraneană nu doar ca model alimentar, ci ca un sistem cultural complex.

Printre caracteristicile evidențiate oficial, merită menționate următoarele:

- Dieta mediteraneană implică un ansamblu de competențe, cunoștințe, ritualuri, simboluri și tradiții legate de cultivarea plantelor, recoltare, pescuit, creșterea animalelor, conservare, prelucrare, gătit și, în special, împărtășirea și consumul alimentelor.
- Unul dintre elementele sale fundamentale este consumul colectiv de alimente, mesele reprezentând un moment de interacțiune socială și de consolidare a legăturilor comunitare.
- Piețele locale joacă un rol major în menținerea acestui patrimoniu, fiind spații de cultivare și transmitere a acestei practici în viața de zi cu zi.

Conform documentației UNESCO (2013), rolul social al dietei este esențial. Mesele colective consolidează legătura dintre membrii familiei și ai comunității, transmitând valori precum ospitalitatea, dialogul intercultural și respectul pentru diversitate. În plus, UNESCO subliniază că dieta include, de asemenea, ritualuri asociate cu ciclurile agricole, sărbătorile religioase sau aniversările, reflectând o integrare profundă între cotidian și sacru.

Astfel, dieta mediteraneană este definită de cultura sa și de legătura sa esențială cu oamenii și teritoriile. Pe baza acestor considerente, este necesar să se reevalueze modul în care studiile care au susținut beneficiile pentru sănătate ale dietei au integrat sau, dimpotrivă, au ignorat aceste dimensiuni culturale. O simplă analiză nutrițională nu poate surprinde pe deplin complexitatea unui patrimoniu imaterial care implică comunități, obiceiuri, ritualuri și relații sociale.

Din punct de vedere nutrițional, literatura științifică (Serra-Majem et al., 2015; Dernini et al., 2021) confirmă beneficiile pentru sănătate ale acestui model

alimentar: reducerea a bolilor cardiovasculare, creșterea longevității și prevenirea obezității. Însă aspectul esențial al dietei este că aceasta nu funcționează în mod izolat; ea depinde de ecosisteme durabile, de piețele locale, de transmiterea intergenerațională și de educația culturală. Amenințările actuale, precum globalizarea alimentară, turismul de masă sau pierderea legăturii dintre tineri și tradițiile rurale, pun în pericol continuitatea acestui patrimoniu.

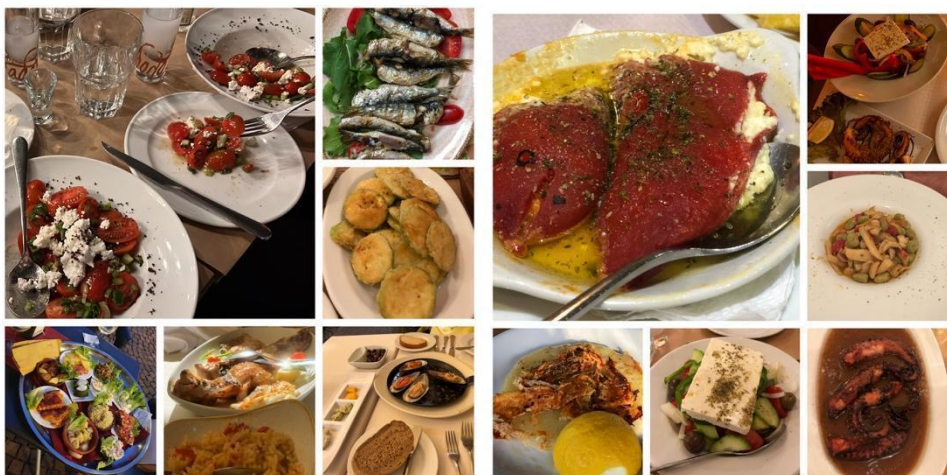
Strategia UE pentru Regiunea Adriatică-Ionică (2025) identifică dieta mediteraneană ca un pilon al dezvoltării regionale durabile: gastronomia locală este integrată în turismul responsabil, educația alimentară este legată de durabilitate, iar proiectele culturale transnaționale devin instrumente ale diplomației soft. Astfel, dieta este reinterpretată ca o resursă strategică, nu doar pentru sănătate, ci și pentru coeziunea socială, identitatea europeană și economia verde.

4. Concluzii și perspective de viitor

Dieta mediteraneană ilustrează modul în care patrimoniul imaterial poate funcționa simultan ca expresie culturală, model de stil de viață sănătos și strategie de dezvoltare durabilă. Rolul său în consolidarea identității locale și europene, în promovarea coeziunii sociale și în protejarea biodiversității alimentare îl face un element esențial al politicilor contemporane. Pentru ca acest patrimoniu să rămână viu, este necesar să se implice comunitățile locale, să se integreze în educația formală și informală și să se protejeze lanțurile scurte de aprovizionare. În sprijinul conservării și revitalizării patrimoniului imaterial asociat dietei mediteraneene, sunt necesare mai multe direcții strategice care pot contribui semnificativ la transmiterea valorilor culturale și nutriționale ale acestui model alimentar. Integrarea dietei mediteraneene în programele educaționale, atât la nivel școlar, cât și universitar, ar putea consolida recunoașterea acesteia ca formă de patrimoniu viu, oferind tinerilor un cadru pentru a înțelege legătura dintre alimentație, identitate și durabilitate. Platformele digitale dedicate complementare – care prezintă rețete tradiționale, povești de familie și contexte rituale – ar facilita accesul publicului la dimensiunea culturală a dietei. Sprijinirea fermierilor, a producătorilor artizani și a piețelor locale reprezintă o altă prioritate, aceștia fiind verigi esențiale în lanțul de conservare a practicilor alimentare tradiționale. În cele din urmă, elaborarea de politici publice care să coreleze patrimoniul gastronomic cu obiectivele de sănătate publică și de protecție a mediului ar putea transforma

dieta mediteraneană într-un reper pentru strategiile europene de dezvoltare durabilă.

Fotografii:



Gastronomia mediteraneană. Credit foto: Arabela Briciu

5. Întrebări de studiu

1. În ce măsură dieta mediteraneană poate fi considerată patrimoniu cultural imaterial?
2. Ce rol joacă transmiterea intergenerațională în conservarea acestui patrimoniu?
3. Cum contribuie dieta mediteraneană la dezvoltarea durabilă a regiunii?
4. Ce riscuri amenință continuitatea dietei mediteraneene ca model cultural și alimentar?
5. Cum poate fi integrată dieta mediteraneană în educație și în politicile publice?

6. Referințe

UNESCO. (2013). Dieta mediteraneană. Preluat de pe

<https://ich.unesco.org/en/RL/mediterranean-diet-00884>

Comisia Europeană. (2025). Dieta mediteraneană – mai mult decât un simplu mod de a mânca. Preluat de la

https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/05-12-2025-mediterranean-diet

Trichopoulou, A. (2021). Dieta mediteraneană ca patrimoniu imaterial al umanității: 10 ani mai târziu. *Nutriție, Metabolism și Boli Cardiovasculare*, 31(7), 1943-1948.

Dernini, S., Meybeck, A., Burlingame, B., Gitz, V. și Lacirignola, C. (2021). Med Diet 4.0: dieta mediteraneană cu patru beneficii durabile. *Trends in Food Science & Technology*, 116, 833–844. <https://doi.org/10.1016/j.tifs.2021.07.030>

Serra-Majem, L., Tomaino, L., Dernini, S., Berry, E. M., Lairon, D., Ngo de la Cruz, J., ... & Capone, R. (2015). Actualizarea piramidei dietei mediteraneene în direcția sustenabilității: accent pe preocupările de mediu. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(10), 11176–11188. <https://doi.org/10.3390/ijerph121011176>

Videoclipuri:

UNESCO. (4 decembrie 2013). *Dieta mediteraneană* [Videoclip]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=XFilgmwFzzk>

TEDx Talks. (18 august 2014). Dieta mediteraneană, moștenirea noastră, viitorul nostru | Elena Paravantes | TEDxHeraklion [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=1Aoj4awQb9g>

RESURSE VIDEO SUPLIMENTARE	
Titlu	Link YouTube
Studiu de caz Capitolul 1, Ikaria, Grecia Video Sărbătoare ikariană, Ikaria	https://www.youtube.com/watch?v=3reXAPOQ3V0&t=2s
Studiu de caz Capitolul 1, Samos, Grecia Interviu cu doamna Ikariou, director de marketing al Cooperativei Agricole Unite de Vinificație din Samos	https://www.youtube.com/watch?v=4fZNHWNRMMQ
Studiu de caz, capitolul 1, Samos, Grecia Interviu cu domnul Skoutas, președintele Asociației Agricole Unite a Viticultorilor din Samos	https://www.youtube.com/watch?v=w5onLTITnY4
Studiu de caz, capitolul 1, Samos, Grecia	https://www.youtube.com/watch?v=vtkI5d3BRW0

Video de la festivitățile din Kokkari, Samos, cu dansuri ale asociației culturale a părinților de la grădinița „ ” și de la școlile primare din Kokkari	
Studiu de caz, capitolul 1, Samos, Grecia Video de la festivitățile din Vathy, Samos, organizate cu ocazia sărbătoririi sfinților insulei	https://www.youtube.com/watch?v=iSO2_HTlovs
Studiu de caz, capitolul 1, Samos, Grecia Video de la festivitățile din Vourliotes, Samos, cu dansuri ale asociației culturale din Samos „ΩΚΥΡΡΟΗ Η ΣΑΜΙΑ”	https://www.youtube.com/watch?v=i1qiZ_Avk1w

Cazuri suplimentare de pe platforma INthrace, butonul e-Libray

Studiu de caz Capitolul 1 Ikaria, Grecia

<https://intrace.unitbv.ro/download/case-study-chapter-1-ikaria-2/>

Studiu de caz Capitolul 1 Samos, Grecia

<https://intrace.unitbv.ro/download/case-study-chapter-1-samos/>

CAZUL 3. Parada „Junii Brașovului” – identitate și patrimoniu cultural imaterial

Universitatea Transilvania din Brașov, România

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Tradiția „Junilor Brașovului” reprezintă o expresie complexă a identității românești în cartierul istoric Șcheii Brașovului, care a funcționat de-a lungul secolelor ca o formă de organizare militară, socială și culturală. În timpul ocupației austro-ungare, când accesul românilor în orașul Brașov era restricționat, Junii au jucat, de asemenea, un rol simbolic și concret în apărarea comunității, păzind punctele de acces precum Poarta Ecaterina. Această structură formată din tineri necăsătoriți, organizați în șapte grupuri (Junii Tineri, Junii Bătrâni, Junii Curcani, Junii Dorobanți, Junii Brașovecheni, Junii Roșiori și Junii Albiori), se păstrează până în prezent ca exemplu de patrimoniu cultural imaterial cu funcție identitară, educativă și turistică. Momentul central al tradiției îl constituie Parada *Junilor* de „Duminica Tomii” (prima duminică după Paște), care are loc în timpul Săptămânii Luminare și este însoțită de acte rituale precum „ieșirea cu surla”, aruncarea buzduganului, înmormântarea simbolică a vătafului sau „jocul cățea”. Componenta religioasă este integrată organic, întrucât fiecare grup are propria cruciuliță de drum (troiță), iar traseul include și spații sacre.

Rezultate ale învățării:

- Identificarea funcțiilor simbolice, sociale și istorice ale „Junilor Brașoveni”
- Înțelegerea rolului tradiției ca formă de rezistență culturală într-un context urban și politic
- Evaluarea implicării comunității în conservarea patrimoniului imaterial
- Corelarea obiceiului cu valorile patrimoniului european și ale turismului cultural durabil

2. Istoric / Context

Obiceiul *Junilor* din Șcheii Brașovului este atestat încă din 1728, însă originile sale sunt anterioare creștinismului, fiind legate de ritualuri de inițiere și de practici de fertilitate. Mulți cercetători (Oltean, 2000) au evidențiat caracterul său sincretic, rezultat din suprapunerea tradițiilor indo-europene (dionisiace, mitraice, solare) cu elemente creștine.

În timpul ocupației austro-ungare, *Junii* au reprezentat o formă de afirmare a identității românești în fața presiunii maghiarizării. Aceștia purtau steaguri tricolore și păzeau simbolic punctele de acces dintre Șchei și cetate, inclusiv Poarta Ecaterinei. Această funcție de reziliență culturală a fost transmisă conștiinței colective a comunității, obiceiul supraviețuind perioadei comuniste și fiind revitalizat după 1990, formând un continuum sacru-profan care îmbină mitul și istoria, inițierea și apartenența comunitară.

3. Analiza cazului

Pe parcursul a zece zile, începând cu Buna Vestire și culminând cu Duminica Tomii, Junii desfășoară o serie de ritualuri profund simbolice, în care se întrepătrund sacralitatea, inițierea masculină, comemorarea și apartenența.

Junii participă la acte rituale precum:

- Leșirea cu surla este un anunț sacru realizat cu un instrument muzical specific, considerat sfânt; actul este însoțit de binecuvântările comunității.
- Aruncarea buzduganului este un gest simbolic al fertilității, al testării virilității și al inițierii. Buzduganul are conotații solare și își are originea în riturile de trecere indo-europene.
- Înmormântarea vătafului (căpeteniei) este un ritual care simulează moartea urmată de renașterea simbolică, evocând miturile morții și reînnoirii naturii.
- Ritualul cățelei și aruncarea covorului reprezintă secvențe de inițiere masculină.
- Hora Junilor este un dans ritualic executat într-un cerc deschis, fără a se închide, în cadrul căruia se aruncă buzduganul. Este interpretat ca un rit de purificare și de unificare spirituală.

Parada din Duminica Tomii este momentul central, când cele șapte grupuri defilează călare, în costume tradiționale, de-a lungul unui traseu prestabilit care

include propriile cruci de pe marginea drumului, Piața Prundului, Biserica Sfântul Nicolae și Pietrele lui Solomon.

Evenimentul are o importanță comunitară și turistică. Mii de spectatori asistă la ceremonie în fiecare an, atrași de costumele spectaculoase, de dansurile ritualice și de simbolismul obiectelor precum buzduganul și surla. Buzduganul, o armă arhaică cu conotații solare, este aruncat ritualic în timpul dansului, marcând afilierea tinerilor (*Junii*) la comunitate. Surla, un instrument sacru, anunță începutul ceremoniei și se transmite din generație în generație.

Participarea comunității este esențială în organizarea și transmiterea tradiției: familiile tinerilor oferă sprijin financiar și logistic pentru eveniment, Biserica binecuvântează drumul și steagurile, iar autoritățile locale oferă sprijin instituțional. Evenimentul este inclus în agenda culturală a orașului și este promovat ca simbol al identității, contribuind la coeziunea intergenerațională și la dezvoltarea turismului cultural.

De-a lungul timpului, parada a servit și drept o formă de opoziție simbolică față de dominația politică externă. Atunci când românii nu aveau drepturi depline de cetățenie în Brașov, Junii reprezentau o expresie vizibilă a identității colective românești și un instrument de afirmare publică a prezenței lor în spațiul urban. Mai mult, organizarea ierarhică a grupului și conservarea troițelor din cartierele tradiționale reflectă un model de autoguvernare simbolică și de coeziune comunitară. Prin caracterul său repetitiv și vizibil, ritualul funcționează ca o formă de memorie colectivă vie, care actualizează sentimentul de apartenență și de continuitate.

În același timp, valoarea turistică a paradei a crescut semnificativ în ultimele decenii, transformând acest obicei într-un reper al identității urbane și într-o atracție pentru vizitatorii interesați de tradiții autentice. Parada este promovată prin intermediul canalelor media, al strategiilor locale de promovare a imaginii și al agendei instituțiilor culturale, devenind un punct de referință pentru Brașov în peisajul patrimoniului imaterial românesc.

4. Concluzii și perspective de viitor

Obiceiul „Junii Brașovului” este un exemplu de patrimoniu imaterial care a rezistat transformărilor istorice, sociale și politice, păstrându-și funcțiile fundamentale: inițiere, comuniune, comemorare și afirmare a identității. Valoarea sa pentru comunitate este dublată de potențialul său turistic și educațional, fiind un model de conservare activă a patrimoniului.

Privind spre viitor, includerea acestei obicei pe Lista patrimoniului imaterial a UNESCO ar constitui o recunoaștere internațională binemeritată. În plus, integrarea sa în programa școlară locală și extinderea cooperării cu alte regiuni europene ar contribui la consolidarea vizibilității și a funcționalității culturale a acestui obicei.

VIDEOCLIPURI DESPRE CAZ	
Titlu	Link YouTube
Junii Brașovului și identitatea românească	https://youtu.be/laV0oorA68E
Capitolul 1 – Junii din Brașov: un patrimoniu viu călare	https://youtu.be/2QZ1lY1diOY
Capitolele 1 și 6 Parada Junilor – O tradiție împărtășită cu comunitatea	https://youtu.be/B11TYIU3FMU



Junii la Poarta Ecaterinei. Credit foto: Lucian Istrate



Junii Roșiori. Credit foto: Lucian Istrate



Junii Naționali Albi (Albiori). Credit foto: Lucian Istrate



Junii Curcani. Credit foto: Lucian Istrate

5. Întrebări de studiu

- În ce măsură Parada Junilor reflectă o formă de rezistență identitară într-un context istoric?
- Ce elemente arhaice și mitologice se regăsesc în ritualurile desfășurate?
- Cum poate fi promovată în mod responsabil tradiția Junilor prin intermediul turismului cultural?
- Cum poate fi valorificat potențialul turistic și educațional al tradiției?

6. Referințe

Costin, C. (2018). *Aspecte folclorice ale imaginarului și mitului românesc*. Cambridge Scholars Publishing, pp. 1–11.

Oltean, V. (n.d). *Junii Brașoveni – legendă și adevăr*,

<https://destinatii.liternet.ro/articol/70/Vasile-Oltean/Junii-Brasoveni-legenda-si-adevar.html>

Oltean, V. (2000) *Junii brașoveni și troitele lor din Scheii Brașovului*, Editura Semne

Municipalitatea Brașovului. (2024). *Junii Brașovului – Tradiții și semnificații*. Preluat de pe <https://www.brasovcity.ro/junii-brasovului>

Capitolul 2. Legislație și reglementări la nivel local, național și al UE

CAZUL 1. Transportul lemnului pe plută (Austria, Cehia, Germania, Letonia, Polonia, Spania)

Universitatea din Varșovia, Polonia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Transportul lemnului pe plută este o formă tradițională de navigație fluvială axată pe transportul buștenilor tăiați în aval, folosind plute din lemn. Transmise din generație în generație, obiceiurile legate de transportul pe plută au dăinuit încă din Evul Mediu și continuă să fie practicate și astăzi.

În 2022, transportul lemnului pe plută a fost inclus pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității a UNESCO. Candidatura a fost depusă în comun de Austria, Cehia, Germania, Letonia, Polonia și Spania, ceea ce face din transportul lemnului pe plută un exemplu elocvent de patrimoniu comun, multinațional.

Rezultate ale învățării:

- Înțelegerea continuității de secole a transportului lemnului pe plută și a modului în care acesta s-a adaptat la condițiile sociale și tehnologice în schimbare;
- Compararea abordărilor adoptate de diferite țări pentru a proteja și promova transportul lemnului pe plută ca element al patrimoniului cultural;
- Explorarea relației dintre înrădăcinarea locală a transportului cu plutele de lemn și caracterul său internațional, transfrontalier;
- Analiza modului în care comunitatea transnațională a transportului pe plută își coordonează eforturile într-un cadru internațional.

2. Context

Transportul lemnului pe plută este un exemplu de element multinațional inclus pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității. Ca element de patrimoniu care transcende granițele naționale, dovadă fiind nominalizarea comună depusă de șase țări, transportul lemnului pe plută reprezintă un exemplu convingător de cooperare internațională și de comunitate transnațională construită pe baza tradițiilor și practicilor comune.

Un aspect deosebit de interesant al promovării și protejării unui astfel de patrimoniu constă în coordonarea activităților de către comunitatea transnațională a transportului pe plută, precum și, în diferențele dintre abordările de conservare adoptate de fiecare țară în parte pentru a proteja acest bun cultural comun.

Mai mult, continuitatea de secole a comunității de transport pe plută oferă perspective valoroase asupra modului în care aceasta a făcut față mediilor sociale și tehnologice în schimbare, oferind o bază pentru a discuta răspunsurile comunității la aceste transformări.

3. Analiza de caz

Transportul pe plută al lemnului este o formă de transport pe căile navigabile interioare care implică deplasarea buștenilor tăiați pe râuri, folosind plute din lemn. Această tradiție datează din Evul Mediu, când a servit drept metodă importantă de transport al mărfurilor de-a lungul rutelor fluviale.

De-a lungul timpului, în jurul acestei practici a apărut o comunitate distinctă de plutași, care a dezvoltat un mod de viață unic, împărtășit de membrii săi, indiferent de originea lor națională. Această comunitate se caracterizează prin vocabularul său specific, un puternic simț al solidarității și o cultură a muncii bazată pe colaborare. Caracterul cooperativ al transportului cu plutele de lemn a dat naștere unei ierarhii clare și unei diviziuni specializate a muncii între plutași. Munca în echipă, încrederea și sentimentul de apartenență rămân elemente esențiale, profund apreciate de cei implicați în această practică. Acest sentiment de comunitate se exprimă, de asemenea, prin transmiterea abilităților de plutire către generațiile mai tinere, de obicei prin intermediul unei relații de tip maestru-ucenic.

Moștenirea culturală a transportului de bușteni pe plută cuprinde întregul stil de viață al unui plutaș. Aceasta nu se limitează la abilitățile tehnice de navigare pe râuri, ci include și metodele tradiționale de construcție a plutei, păstrarea obiceiurilor și a sărbătorilor transmise din generație în generație, precum și o legătură profundă cu natura. Această relație strânsă cu natura își are rădăcinile și în ritmul sezonier al transportului de bușteni pe plută. Fiind o practică strict sezonieră, transportul pe plută este legat de anumite perioade ale anului, modelând viața de zi cu zi și ciclurile anuale ale comunităților de plutași și ancorându-le și mai puternic în mediul natural înconjurător. Acest aspect este deosebit de semnificativ, deoarece subliniază rolul transportului pe plută ca mijloc de transport durabil din punct de vedere ecologic și integrat în natură.

Deși transportul lemnului pe plută nu a rămas neafectat de schimbările sociale și tehnologice, acesta păstrează un puternic sentiment de continuitate cu trecutul. Inovațiile moderne au îmbunătățit siguranța și navigarea, însă uneltele tradiționale, practicile, valorile comunitare și legătura strânsă cu natura continuă să facă legătura între prezent și generațiile anterioare. Din punct de vedere social, această practică a evoluat, de asemenea, de la un istoric dominat de bărbați către o integrare din ce în ce mai mare a egalității de gen în structurile sale.

Un aspect important este faptul că transportul lemnului pe plută nu se limitează la o singură țară. Acesta reprezintă un fenomen cu adevărat transnațional. Fiecare comunitate locală de plutași reflectă caracteristicile mediului natural imediat, ceea ce duce la variații distincte de la o regiune la alta. Cu toate acestea, la un nivel mai larg, plutașii împărtășesc o identitate colectivă modelată de abilități și moduri de viață comune, ceea ce îi plasează într-un context internațional mai amplu.

Dincolo de rolul său în cadrul comunității de plutași, transportul lemnului pe plută servește și unui scop social mai larg, ca instrument de animare culturală și educație care consolidează legăturile comunitare în întreaga societate.

Transportul lemnului pe plută este, de asemenea, strâns legat de alte forme de meșteșuguri tradiționale. Construcția plutei din lemn necesită utilizarea unor unelte și materiale specifice, bazându-se astfel pe expertiza fierarilor, a producătorilor de frânghii și a altor meșteșugari. Protejarea transportului lemnului pe plută ca patrimoniu cultural implică, prin urmare, și conservarea acestui ecosistem mai larg al meseriilor tradiționale.

Asociațiile de plutași joacă un rol esențial în protejarea și promovarea acestei practici, atât la nivel național, cât și internațional. Asociațiile naționale se concentrează pe conservarea formelor locale de plutire în țările respective, adaptându-și activitățile la nevoile comunităților locale. În același timp, aceste organizații se angajează într-un dialog deschis și în schimburi transfrontaliere. La nivel internațional, Organizația Internațională a Plutașilor de Lemn coordonează eforturile de colaborare și facilitează schimbul de cunoștințe peste granițe.

O realizare notabilă a acestei cooperări internaționale a fost înscrierea transportului de lemn pe plută pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității a UNESCO în 2022. Candidatura a fost depusă în comun de Austria, Cehia, Germania, Letonia, Polonia și Spania, demonstrând

caracterul multinațional al transportului pe plută al lemnului. Această recunoaștere confirmă natura unică a acestei practici: profund înrădăcinată în contextele locale, promovând în același timp un sentiment comun de apartenență între națiuni. Transportul pe plută al lemnului ilustrează astfel modul în care un singur element al patrimoniului cultural poate crea o identitate transnațională, depășind granițele lingvistice și geografice și servind drept punte de legătură între comunitățile din întreaga lume.

4. Concluzii și perspective de viitor

Transportul pe plută al lemnului ilustrează un element de patrimoniu care depășește granițele naționale. În consecință, nicio țară nu poate revendica dreptul exclusiv asupra acestuia. Aceste caracteristici conturează o comunitate transnațională capabilă să construiască punți și să dărâme barierele dintre societățile organizate în cadrul statelor-națiune.

Transportul lemnului pe plută servește, de asemenea, drept exemplu de cooperare internațională, a cărei coordonare și comunicare, datorită naturii sale multinaționale, fac legătura dintre localitate și mediul internațional mai larg, favorizând astfel deschiderea și legăturile dintre oameni.

În cele din urmă, transportul lemnului pe plută este o tradiție veche de secole, care și-a demonstrat capacitatea de a se adapta la realitățile sociale predominante și la progresul tehnologic, menținând în același timp un sentiment de continuitate și legătură cu generațiile trecute, prin intermediul membrilor comunității sale.

5. Întrebări de studiu

- Cum se adaptează transportul lemnului pe plută la vremurile și tehnologiile contemporane, păstrându-și în același timp tradițiile, asigurând continuitatea și menținând o legătură puternică în comunitate?
- În ce moduri interacționează transportul pe plută al lemnului cu mediul social mai larg din afara comunității sale?
- Cum reușesc comunitățile de transport al lemnului pe plută să echilibreze legătura lor profundă cu mediul local cu apartenența la comunitatea transnațională mai largă a transportatorilor de lemn pe plută?
- Care sunt principalele diferențe și similitudini în modul în care diferite țări protejează și promovează transportul lemnului pe plută ca patrimoniu comun internațional?

- Cum își coordonează comunitatea transnațională a transportatorilor de lemne eforturile și cum își promovează tradițiile atât la nivel local, cât și la nivel internațional?

6. Referințe

Dosarul de nominalizare nr. 01866 pentru înscrierea în 2022 pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității, (2022).

<https://ich.unesco.org/doc/download.php?versionID=65593>

UNESCO – Transportul lemnului pe plută.

<https://ich.unesco.org/en/RL/timber-rafting-01866>

UNESCO | Plutașii. (2022). Plutașii.

<https://www.raftsmen.org/unesco>

UNESCO. (1 decembrie 2022). Transportul lemnului pe plută. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=w3uxleO6tcU>

Asociația Internațională a Plutașilor de Lemn. (3 decembrie 2022).

EN_Transportul pe plută al lemnului este patrimoniu cultural imaterial al umanității (traducere în engleză). YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=8q8WPtdaYcQ>

Capitolul 3. Tipuri de patrimoniu cultural imaterial – Clasificarea patrimoniului imaterial

CAZUL 1. Rezultate nepublicate ale unui proiect de cercetare privind patrimoniul cultural imaterial la Universitatea „Transilvania” din Braşov

Universitatea „Transilvania” din Braşov, România

1. Rezumat şi rezultate ale învăţării

Rezumat: Acest studiu de caz prezintă pe scurt proiectul de cercetare CarPaTO – Cartografierea patrimoniului cultural imaterial din Ținutul Făgăraș, România, desfășurat în perioada 2018-2019 la Universitatea Transilvania din Braşov (UTBV) și se concentrează pe unul dintre cele mai remarcabile rezultate ale acestui proiect: un videoclip de tip „cellphilm” despre o serie de resurse de patrimoniu cultural imaterial specifice comunităților din Ținutul Făgăraș, România.

Rezultate ale învăţării:

- Scurtă descriere a unui proiect de cercetare privind patrimoniul cultural imaterial
- Descrierea unui produs digital care promovează patrimoniul cultural imaterial al unei zone etnografice
- Prezentarea unui rezultat unic al unui proiect de cercetare – un film de tip „cellphilm” despre patrimoniul cultural imaterial

2. Context

Proiectul de cercetare CarPaTO – Cartografierea patrimoniului cultural imaterial din Țara Făgărașului, România a fost realizat de un grup de profesori de la UNITBV, România, în perioada 2018-2019, cu finanțare din partea universității și ca răspuns la nevoile locale de cunoaștere, la solicitarea administrației județene. Obiectivul principal al proiectului a fost identificarea resurselor de patrimoniu cultural imaterial din Țara Făgărașului, județul Braşov, o zonă cu o identitate istorică și etnografică specifică în peisajul cultural românesc. Cercetătorii au realizat o serie de interviuri cu specialiști în domeniul patrimoniului cultural și au efectuat cercetări de teren ample în comunele din Țara Făgărașului, unde au identificat resursele culturale locale în conformitate

cu definiția UNESCO privind patrimoniul cultural imaterial, propunând apoi direcții pentru salvagardarea acestui tip de patrimoniu (Sorea și Csesznek, 2020).

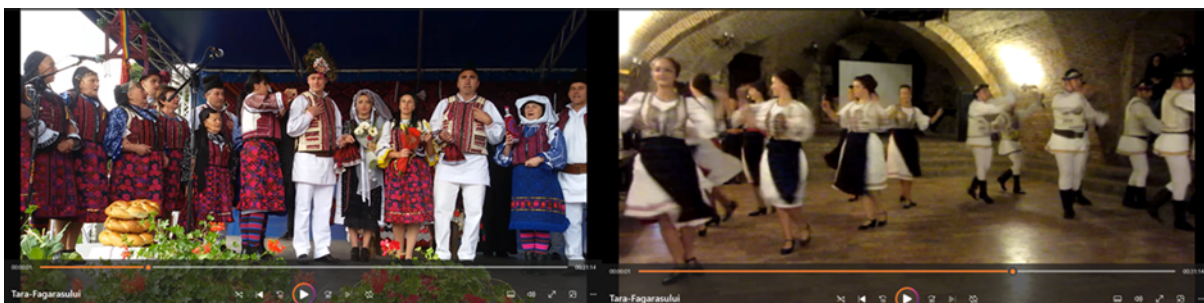
3. Analiza de caz

Pe lângă raportul de cercetare, membrii echipei au ales să prezinte rezultatele cercetării de teren printr-o serie de produse speciale, precum o expoziție fotografică plină de culoare, o expoziție culinară în cadrul căreia au fost preparate și testate rețete tradiționale din zonă, precum și un videoclip realizat cu ajutorul aplicației Cellfilm, care este utilizat de echipă ca material didactic.

Cellphilm este un produs video care nu este realizat nici de profesioniști, nici cu ajutorul unei tehnologii extrem de specializate, ci de amatori cu ajutorul telefoanelor mobile. Cellphilm a fost realizat în cadrul proiectului CarPaTO, intitulat „Țara Făgărașului 2019. Patrimoniu cultural imaterial”, este un documentar etnografic care conține fotografii și înregistrări video colectate în timpul cercetării de teren și este organizat în mai multe capitole, fiecare capitol reprezentând o dimensiune a patrimoniului cultural imaterial, așa cum este definit de UNESCO. Fundalul muzical al filmului este compus din cântece tradiționale din patrimoniul muzical al regiunii Făgărașului.

Realizarea acestui film a fost o muncă de echipă, care a implicat și alte resurse umane din comunitatea universitară și din rețelele personale ale membrilor echipei, precum foști studenți care sunt soliști vocali sau chiar copiii autorilor, studenți de la alte universități, care au ajutat la montarea filmului și la traducerea textelor în limba engleză. Imaginile de mai jos provin din conținutul filmului realizat în cadrul proiectului (sub formă de capturi de ecran, primele patru), precum și din expoziția fotografică din 2019, prezentată la Centrul de Conferințe al Universității Transilvania din Brașov și la Muzeul de Istorie din Făgăraș, situat în cetatea medievală din centrul orașului (ultimele două). Fotografiiile provin din arhiva personală a cercetătorilor CarPaTO, care sunt, de asemenea, membri ai proiectului INThrace (echipa UTBV)





Credit foto: Codrina Csesznek și Daniela Sorea

4. Concluzii și perspective de viitor

Proiectul de cercetare descris mai sus nu a contribuit doar la obținerea de rezultate științifice, precum un raport de cercetare sau articole științifice, ci a constituit și cadrul pentru activități de creare a unor produse digitale și comunitare care au rolul de a prezenta, conserva și promova patrimoniul cultural imaterial. Cellphilm, descris ca un produs inovator, precum și fotografiile sau alte materiale video realizate de cercetători în cadrul cercetării de teren pot avea un rol educațional important și pot spori gradul de conștientizare și interesul publicului larg față de resursele patrimoniului cultural imaterial specifice comunităților contemporane.

5. Întrebări de studiu

- Care a fost obiectivul principal al proiectului de cercetare CarPaTO – Cartografierea patrimoniului cultural imaterial al Ținutului Făgăraș, România?
- Enumerați două rezultate inovatoare ale acestui proiect de cercetare.
- Ce este un „cellphilm” și cum au utilizat cercetătorii din cadrul proiectului această tehnică?
- Cum evaluați realizarea unui „cellphilm” ca material educațional?

6. Bibliografie

Sorea, D., Csesznek, C. (2020) Patrimoniul cultural imaterial al Ținutului Făgăraș. Dimensiuni prioritare. *Buletinul Universității „Transilvania” din Brașov*, Vol. 13 (62), Nr. 1, Ediție specială, 155-164. DOI: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.3.16>

VIDEOCLIPURI DE CAZ	
Titlu	Link YouTube
Capitolul 3 Interviu cu prof. Daniela Sorea – CarpaTo: explorarea patrimoniului imaterial din Ținutul Făgărașului	https://youtu.be/GALn9ORpXvA
Capitolele 1 și 3 Focul de la Sumedru – tradiție românească precreștină	https://youtu.be/2nlgV0Hkbbw

CAZUL 2. Implicarea comunității într-un eveniment de promovare a patrimoniului cultural local în Drăguș, România

Universitatea Transilvania din Brașov, România

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Acest studiu de caz evidențiază formele de implicare a comunității în conservarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial într-o localitate mică, dar activă din punct de vedere socio-cultural, din sudul Transilvaniei, România.

Rezultate ale învățării:

- Descrierea unui eveniment de conservare și promovare a patrimoniului cultural imaterial local, integrat într-o activitate modernă – lansarea unei cărți
- Prezentarea mecanismelor de implicare a comunității în organizarea evenimentului cultural
- Ilustrarea unui mecanism de feedback privind evenimentul

2. Context

Comuna Drăguș din județul Brașov, România, este un exemplu de bună practică în ceea ce privește conservarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial. Comuna este situată în vestul județului Brașov, la poalele celor mai înalte munți din România. Este o mică comunitate rurală, cu 971 de locuitori (conform recensământului din 2021, sursă: Wikipedia), dar este foarte activă din punct de vedere cultural și dispune de o bogăție de resurse și tradiții folclorice. Aici au loc în fiecare an numeroase evenimente care implică diferite grupuri și categorii sociale din comunitate în menținerea și perpetuarea tradițiilor culturale. Primăria, liderii locali din administrație și educație, precum și o serie de lideri informali sunt inițiatorii și organizatorii diverselor evenimente și activități culturale (Csesesznek, 2023).

3. Analiza cazului

Acest studiu de caz prezintă un eveniment inițiat de un lider local informal, scriitor, fost primar, acum pensionat, Vasile Pop. Acesta a decis să organizeze un eveniment pentru lansarea uneia dintre cărțile sale la Centrul Cultural al comunei, pe 22 octombrie 2023. Dincolo de acest scop, evenimentul a reprezentat o adevărată sărbătoare a patrimoniului cultural local, cu o puternică dimensiune de implicare a comunității. Timp de patru ore, într-o sală frumos

decorată cu obiecte de patrimoniu local, s-a creat un dialog între folclor și literatura modernă, între discursuri și muzică, dar și între localnici și oaspeți din afara comunității: profesori de liceu și universitari din România și SUA, jurnaliști, preoți, artiști etc.

Promovarea patrimoniului cultural imaterial local s-a realizat prin diverse modalități, toate fiind susținute prin participarea voluntară a unor persoane și grupuri din comunitate, după cum urmează:

- Liceul din comună a participat cu ansamblul folcloric al elevilor, o formație cu tradiție, care de zeci de ani păstrează și promovează costumele populare, dansurile și muzica locală, dar și alte tradiții etnografice, precum obiceiurile de nuntă, sărbătorile de iarnă sau cele ale recoltei.
- Biserica s-a implicat prin participarea corului de femei, care are un repertoriu bogat de cântece populare și religioase autentice.
- Directoarea celui mai important liceu din zonă s-a implicat în organizarea și desfășurarea evenimentului, dar a ținut și un discurs educativ despre literatură și patrimoniul cultural imaterial local.
- Vecinii și rudele inițiatorului evenimentului au pregătit un bufet cu dulciuri și băuturi locale, preparate în casă după rețete tradiționale.
- Oaspeții din afara comunității au avut ocazia să se adreseze publicului și să-și exprime părerile.
- Majoritatea localnicilor prezenți la eveniment purtau costume populare, care sunt foarte apreciate în comunitate și recunoscute ca fiind unice în România.
- Mătușa inițiatoarei acestui eveniment, Zorița Poparad, una dintre cele mai în vârstă persoane din sat, în vârstă de 91 de ani, a fost invitată să cante pe scenă doine foarte vechi, necunoscute publicului larg (doina este un gen de cântec tradițional românesc inclus în patrimoniul UNESCO), creând momente de mare emoție și stârnind aplauze furtunoase pentru măiestria sa artistică. Ulterior, soția lui Vasile Pop, de asemenea scriitoare și fostă profesoară de limba română, acum pensionară, i-a dedicat lui Zorița Poparad o poezie emoționantă în cea mai recentă carte a sa, ca formă de recunoștință, dar și ca mijloc de sensibilizare cu privire la valorile patrimoniului imaterial care pot consolida identitatea și solidaritatea comunității. Ca exemplu de mecanism intelectual modern prin care se pot păstra tradițiile și valorile culturale locale, dar și ca un fel de reacție la eveniment, prezentăm aici această poezie, intitulată „Poveste

simplă”: „La nouăzeci și una de veri și greutate, / de parcă totul ar fi fost ieri, / anii ei au răcoarea unei fiice / din copilărie, / anii ei au o grădină cu miros de fân cosit / la apus, / au parfumul muștarului la ferestre / zâmbind zăpezilor de pe creste, / anii ei au o poveste în culorile covoarelor / țesute târziu în noapte la lumina lumânărilor, / au lacrimile gândurilor până la răsăritul lunii, / iar doina pe bătăile inimilor răsună / cu dor de pe poteci și pajiști / pentru când / vei fi acolo sus, printre ai ei, / hehe!...” (Pop, 2023, p. 118).

Evenimentul descris mai sus a fost mediatizat în presa locală și a primit laude din partea participanților, atât a membrilor comunității, cât și a oaspeților. Fotografiile de mai jos surprind imagini de la eveniment. *Acestea fac parte din arhiva personală a cercetătorilor INThrace (echipa UTBV).*



4. Concluzii și perspective de viitor

Astfel de evenimente au ca scop contribuția la conservarea patrimoniului cultural local, la promovarea resurselor patrimoniale în scopuri educaționale și economice, precum și la consolidarea identității locale. Formele de implicare a comunității contribuie, de asemenea, la consolidarea încrederii, a capitalului social și a rezilienței comunității.

5. Întrebări de studiu

- Cu ce se diferențiază localitatea Drăguș din punct de vedere al vieții culturale?

- Care a fost scopul organizării evenimentului descris în acest studiu de caz?
- Enumerați trei modalități de implicare a comunității în organizarea evenimentului descris mai sus.
- Cum evaluați feedback-ul intelectual sub forma poeziei prezentate în studiul de caz?

6. Referințe

Csesznek, C. (2023). Forme de participare a comunității la crearea vitalității culturale – Perspective din Drăguș, România. *Buletinul Universității Transilvania din Brașov*, vol. 16 (65), nr. 1, 39-48. DOI: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2023.16.65.1.4>

Drăguș, Brașov.
https://ro.wikipedia.org/wiki/Dr%C4%83gu%C8%99,_Bra%C8%99ov, accesat la: 17.03.2025

Pop, V. (2023). *Un fel de geometrie a cuvintelor*. Făgăraș: Editura Agaton.

VIDEOCLIPURI DE CAZ	
Titlu	Link YouTube
Conservarea patrimoniului imaterial prin implicarea comunității	https://youtu.be/Zbn56en4Rsk
Capitolul 1 și Capitolul 3 Focul de la Sumedru – tradiție românească precreștină	https://youtu.be/2nlgV0Hkbbw

Capitolul 4. Explicarea valorii patrimoniului turistic și a impactului asupra culturii, economiei și societății

CAZUL 1. Podgoriile din Pico, Portugalia – echilibrul între turismul de patrimoniu și identitatea locală

Universitatea din Azore, Portugalia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Peisajul cultural al podgoriilor de pe Insula Pico, recunoscut ca sit al Patrimoniului Mondial UNESCO în 2004, oferă un exemplu convingător al modului în care peisajele culturale, modelate de practicile tradiționale, pot susține dezvoltarea durabilă. Tradiția viticolă din Pico, definită de caracteristicile sale „currais” (podgorii cu ziduri de piatră), ilustrează o relație armonioasă între activitatea umană și un mediu vulcanic dificil. Acest studiu de caz examinează valoarea patrimoniului viticol din Pico prin prisma conservării culturale, a dezvoltării economice și a identității comunității. El evidențiază modul în care turismul de patrimoniu – în special ecoturismul – a generat noi oportunități pentru întreprinderile locale, consolidând, în același timp, mândria comunității față de practicile tradiționale. În același timp, studiul de caz abordează provocări precum caracterul sezonier, riscurile supracomercializării și necesitatea de a menține autenticitatea în fața cererii turistice în creștere. Prin explorarea acestui exemplu, studenții pot înțelege interacțiunea complexă dintre cultură, economie și societate în contextul patrimoniului turistic.

Rezultate ale învățării:

- Explicarea semnificației culturale a peisajului viticol din Pico și a rolului său în conservarea identității locale
- Analiza impactului economic al enoturismului și a potențialului său de a sprijini dezvoltarea la scară mică, condusă de comunitate
- Evaluarea strategiilor de menținere a autenticității turismului de patrimoniu, abordând în același timp provocările legate de sustenabilitate

2. Context

Pico este a doua insulă ca mărime (46 km lungime) din arhipelagul Azorelor, situată la 17,5 km sud de insula São Jorge și la 7 km est de insula Faial, într-o zonă cunoscută sub numele de „Triunghiul”, și găzduiește cel mai înalt munte

din Portugalia. ele colonii de pe insulă au fost înființate în jurul anului 1460 de coloniști proveniți din zonele nordice ale Portugaliei continentale. Noii veniți și-au stabilit inițial baza în satul Lajes. La fel ca în majoritatea insulelor din arhipelagul Azorelor, precum S. Miguel, agricultura era activitatea lor principală, puternic influențată de industriile de export ale insulei vecine, Faial. În ciuda condițiilor dure și a solurilor vulcanice, noii veniți au înființat o industrie de vopsire cu albastru de indigo și, ulterior, o industrie viticolă. Această din urmă industrie a înflorit, cu excepția perioadelor marcate de erupții vulcanice din secolul al XVIII-lea, până la răspândirea unei boli fungice care a afectat vița de vie în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când multe podgorii au fost distruse și abandonate (Albergaria & Jacques, 2013), provocând o criză pe insulă care a durat până în secolul al XX-lea.

În perioada sa de expansiune, vinurile din Pico, în special vinul „Verdelho”, erau foarte apreciate în multe țări, de la Anglia până în America de Nord, ajungând chiar și la palatele țărilor din Rusia. Eforturile de revitalizare a viticulturii au inclus înființarea Cooperativei Vinicole a Insulei Pico în 1949, cu scopul de a recupera soiurile nobile de struguri și cultura tradițională a podgoriilor. În 2004, Peisajul culturii viticole de pe Insula Pico a fost desemnat patrimoniu mondial UNESCO, recunoscându-se astfel peisajul viticol unic și stimulându-se enoturismul. Astăzi, industria vinicolă din Pico este în plină expansiune (Jordão et al., 2024; Quintela et al., 2023), îmbinând practicile istorice cu tehnicile moderne, și continuă să fie o componentă vitală a economiei și identității culturale a insulei. Pentru o perspectivă mai aprofundată asupra istoriei vinificației din Pico, vizionați următorul documentar disponibil pe YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=MD7uZB5cyl0>.

3. Analiza cazului

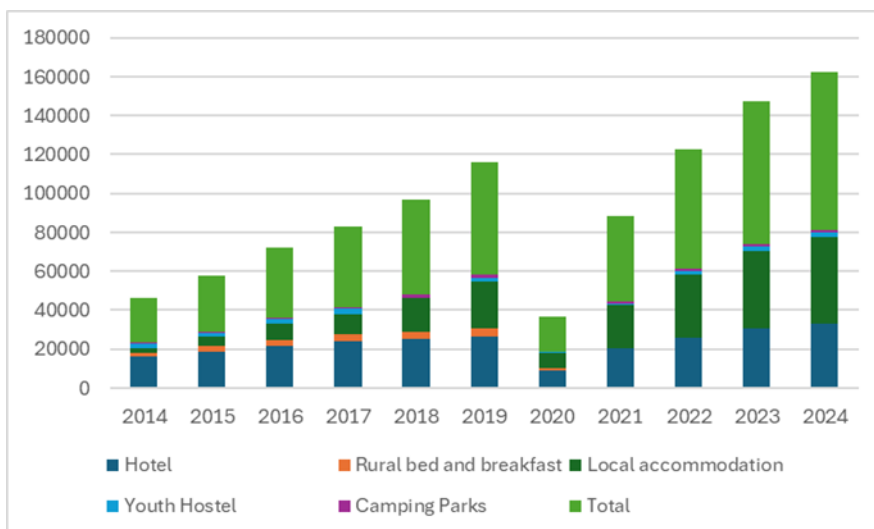
Inclus în Patrimoniul Mondial UNESCO, peisajul viticol din Pico, situat în municipiul Madelena, este renumit pentru cultura sa viticolă și podgoriile istorice (vezi Figura 1). În timp ce admiră peisajele bogate în cultură viticolă, clasificate ca Patrimoniu Mondial de către UNESCO, turiștii pot vizita Muzeul Vinului și Cooperativa Vitivinícola do Pico, pot degusta diferite vinuri și lichioruri din Pico și pot afla mai multe despre istoria industriei viticole locale.

Figura 1 – Podgoriile din Pico



În ultimele două decenii au fost dezvoltate mai multe inițiative, menite să valorifice și să conserve patrimoniul de mediu. În 2004, Pico a primit certificarea pentru peisajul culturii viticole de pe Insula Pico, recunoscut ca sit al Patrimoniului Mondial UNESCO. În 2012, Pico a primit Premiul de Aur „Quality Coast” pentru eforturile sale de a deveni o destinație turistică durabilă. Aceste două acreditări internaționale au sporit vizibilitatea insulei Pico la nivel mondial. Turismul asociat podgoriilor din Pico s-a extins semnificativ, numărul de vizitatori crescând ca răspuns la interesul tot mai mare pentru experiențe de călătorie durabile și axate pe patrimoniu. În septembrie 2024, Insulele Azore au înregistrat peste 509.000 de nopți de cazare, ceea ce reflectă o creștere anuală de 8,2%, în timp ce Insula Pico a înregistrat o creștere de 22,7% a sosirilor de pasageri. Acest aflus a stimulat investițiile în sectorul ospitalității, în infrastructură și în turismul experiențial, inclusiv în tururi ghidate prin podgorii și inițiative de enoturism. Prin conservarea metodelor agricole tradiționale, adaptându-se în același timp cerințelor moderne de durabilitate, Pico ilustrează potențialul peisajelor patrimoniale în promovarea atât a rezilienței ecologice, cât și a viabilității economice. Numărul turiștilor de pe Insula Pico s-a dublat într-un deceniu, înregistrând peste 81.000 de vizitatori în 2024 (a se vedea Figura 2).

Figura 2 – Evoluția numărului de turiști care vizitează Insula Pico



Sistemul „currais”, o componentă integrală a eforturilor locale de sustenabilitate, atenuează eroziunea solului, protejează vița-de-vie de vânturile atlantice și optimizează retenția umidității în substratul vulcanic poros al insulei. Această metodă tradițională sporește biodiversitatea, reducând în același timp la minimum aporturile externe, aliniindu-se la obiectivele mai largi de conservare, inclusiv desemnarea de către guvernul azorean a 25% din regiune ca teren protejat. Cooperativele viticole locale integrează aceste practici istorice cu inițiativele contemporane de sustenabilitate, sprijinind peste 250 de viticultori mici și consolidând dezvoltarea economică bazată pe comunitate.

Vizitatorii insulei Pico din Azore se pot bucura de o experiență de ecoturism cu adevărat unică, înrădăcinată în tradiții viticole vechi de secole și peisaje vulcanice uluitoare.

Cultura viilor, inclusă pe lista UNESCO, este definită de iconicele „currais” – ziduri din piatră de bazalt negru care protejează vița-de-vie de vânturile oceanice și de sare – creând un mozaic vizual uimitor pe toată insula. Turiștii pot explora acest patrimoniu prin plimbări ghidate prin podgorii, sesiuni de degustare de vinuri la cramele locale și la Cooperativa Vitivinícola do Pico, precum și prin vizite educative la Museu do Vinho (Muzeul Vinului), găzduit într-o fostă mănăstire carmelită. Aceste experiențe oferă mai mult decât o simplă degustare a vinului Verdelho premiat și a altor vinuri autohtone - invită vizitatorii să înțeleagă legătura profundă dintre pământ, oameni și metodele agricole durabile care au dăinuit de generații. Completate de gastronomia locală și de priveliștile panoramice ale Muntelui Pico (Tiago et al., 2021), aceste activități de enoturism creează o călătorie multisenzorială care îmbină cultura, natura și tradiția într-una dintre cele mai distinctive regiuni viticole din lume.

Dezvoltarea enoturismului în jurul podgoriilor din Pico a adus o valoare economică semnificativă pentru populația locală, prin crearea de noi surse de venit și revitalizarea industriilor tradiționale. Producătorii de vin la scară mică, dintre care mulți sunt afaceri de familie, au beneficiat de creșterea cererii de vinuri locale, ceea ce a dus la extinderea producției și la crearea de locuri de muncă în viticultură și în sectorul de prelucrare a vinului. Ghizii locali, meșteșugarii, furnizorii de cazare și restaurantele au înregistrat, de asemenea, beneficii economice, întrucât turiștii caută experiențe autentice și captivante care să îi conecteze cu cultura și gastronomia din Pico. Mai mult, conservarea și promovarea peisajului viticol au încurajat dezvoltarea unor afaceri complementare – precum cazarea rurală, mesele cu produse direct de la fermă și evenimentele culturale – favorizând o economie locală mai diversificată și mai rezilientă. Un aspect important este faptul că aceste beneficii sunt orientate către comunitate, asigurându-se astfel că veniturile economice generate de turism circulă în interiorul insulei și susțin o dezvoltare durabilă, ancorată în identitatea și patrimoniul local.

4. Concluzii și perspective de viitor

Cazul podgoriilor de pe Insula Pico ilustrează potențialul integrării patrimoniului cultural și a turismului durabil în sprijinirea rezilienței economice, al împuternicirii comunității și al conservării mediului. Peisajul viticol recunoscut de UNESCO – modelat de secole de viticultură tradițională cu ziduri de piatră (currais) – servește atât ca moștenire culturală vie, cât și ca catalizator al dezvoltării locale prin enoturism. Promovarea culturii vinului din Pico a stimulat revitalizarea practicilor istorice, creșterea întreprinderilor de mici dimensiuni și o vizibilitate internațională sporită, îmbunătățind atractivitatea turistică a insulei și consolidând în același timp identitatea regională. Privind în perspectivă, viitorul producției de vin și al enoturismului în Pico rezidă în echilibrul dintre creștere și conservare. Pe măsură ce numărul vizitatorilor continuă să crească, părțile interesate trebuie să investească în strategii care să protejeze autenticitatea peisajului și sustenabilitatea industriei vinicole. Acest lucru include promovarea turismului în afara sezonului, diversificarea experiențelor dincolo de degustări (de exemplu, ateliere agricole și trasee culturale) și consolidarea sprijinului acordat producătorilor locali. Integrarea narațiunii digitale și a practicilor ecologice, precum și o colaborare mai strânsă între instituțiile publice și sectorul privat, vor fi esențiale pentru asigurarea viabilității pe termen lung a acestui peisaj patrimonial. Experiența insulei Pico oferă un model valoros pentru alte destinații bazate pe patrimoniu, demonstrând modul în care cunoștințele

tradiționale și inițiativele conduse de comunitate pot contribui la o economie turistică mai incluzivă și mai durabilă.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Cum contribuie peisajul viticol tradițional al insulei Pico atât la conservarea culturală, cât și la dezvoltarea turismului?
- Întrebarea 2. Care sunt principalele beneficii economice și provocări asociate cu creșterea enoturismului în Pico și cum afectează acestea populația locală?
- Întrebarea 3. În ce moduri pot inițiativele turistice bazate pe patrimoniu, precum cele din Pico, să găsească un echilibru între autenticitate și durabilitate în fața cererii turistice în creștere?

6. Referințe

Albergaria, I., & Jacques, D. (2023). Podgoriile din Pico și Santa Maria: „Viticultura eroică” în Azore. În *Routledge Handbook of Cultural Landscape Practice* (pp. 409-416). Routledge.

Jordão, A. M., Correia, A. C., Martins, B., Romão, A., & Oliveira, B. (2024). Parametri fizico-chimici generali, compoziția fenolică și potențialul aromatic varietal al a trei soiuri roșii de *Vitis vinifera* („Merlot”, „Syrah” și „Saborinho”) cultivate pe Insula Pico – Arhipelagul Azorelor. *International Journal of Plant Biology*, 15(4), 1369-1390.

Quintela, J. A., Albuquerque, H. și Rodríguez, A. D. (2023). Podgoriile Atlantice: reflecții asupra potențialului turismului vitivinicol din Azore. *Turismo: Revista de Estudios de Turismo de Canarias y Macaronesia*, (12), 37-47.

Tiago, F., Fonseca, J., Chaves, D., & Borges-Tiago, T. (2021). O privire asupra trilogiei: gastronomie, turism și antreprenoriat cultural. *Turismul pentru seniori: Abordări, sustenabilitate și bune practici*, 10.

Linkuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=8EdJjXjXVfY>

CAZUL 2. Batana, Eco-Muzeul din Rovinj, Croația

Universitatea din Zagreb, Croația

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Eco-muzeul Batana din Rovinj, Croația, reprezintă o abordare pionieră în conservarea și promovarea patrimoniului maritim, prin participarea comunității și practici eco-muzeologice. Dedicat bărcii tradiționale de pescuit cunoscută sub numele de „batana”, muzeul protejează atât aspectele tangibile, cât și cele intangibile ale culturii maritime din Rovinj. Recunoscut de UNESCO și de mai multe organizații internaționale de patrimoniu, Eco-muzeul Batana ilustrează modul în care tradițiile locale pot fi integrate inovator în turismul durabil, dezvoltarea economică și educația culturală. Acest caz oferă perspective critice asupra gestionării siturilor de patrimoniu cultural prin strategii bazate pe comunitate și pe participare.

Rezultate ale învățării:

- Descrierea semnificației culturale și istorice a bărcii „batana” și a rolului acesteia în conservarea tradițiilor maritime din Rovinj.
- Analizați impactul abordărilor ecomuzeale asupra turismului durabil și dezvoltării economice locale.
- Evaluarea rolului participării comunității în protejarea și transmiterea patrimoniului cultural imaterial.

2. Istoric / Context

Înființat în 2004, Eco-muzeul Batana este primul de acest gen din Croația și servește drept centru pentru conservarea bătanei – o barcă tradițională de pescuit cu fund plat – și a tradițiilor maritime asociate cu Rovinj. Activitatea muzeului este înscrisă în Registrul UNESCO al celor mai bune practici pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial al umanității.

Muzeul cuprinde mai multe componente interconectate: Casa Batana (un centru de documentare și interpretare), șantierul naval Mali Škver (unde se construiesc bărci tradiționale), regate și festivaluri tematice, precum și tururi interactive pe jos și pe mare. Muzeul este situat într-o casă tradițională din Rovinj, datând din secolul al XVII-lea, care păstrează atât patrimoniul arhitectural, cât și cel cultural. Expozițiile sunt multilingve (dialectul din Rovinj, croata, italiana), asigurând incluziunea și conservarea limbilor minoritare.

Prin expoziții multimedia, înregistrări audiovizuale și contribuții locale, muzeul documentează meșteșugul construcției de ambarcațiuni, muzica pescarilor din Rovinj (bitinada) și obiceiurile regionale. Eco-muzeul Batana integrează

instrumente digitale d , precum aplicații mobile și tururi virtuale, pentru a spori accesibilitatea și implicarea vizitatorilor.

3. Analiza cazului

Eco-muzeul Batana integrează cu succes conservarea patrimoniului cultural cu dezvoltarea turismului, punând accent pe educație, incluziune și durabilitate. Construcția de noi ambarcațiuni de tip „batana” la Mali Škver, alături de regate și festivaluri, consolidează meșteșugul local și menține în viață competențele imateriale. Evenimente precum Regata de ambarcațiuni tradiționale din Rovinj și plimbările tematice „Batana” îi conectează pe vizitatori cu patrimoniul viu.

Din punct de vedere economic, muzeul susține mijloacele de trai locale prin turism. Veniturile obținute din vânzarea biletelor, din evenimentele culturale și din gastronomie susțin funcționarea și inovarea muzeului. Asociația „Casa Batana” oferă mese tradiționale și produse artisanale, făcând legătura dintre patrimoniu și turismul experiențial. Un magazin de suveniruri dedicat promovează meșteșugul local și servește drept punct de informare.

Din punct de vedere social, muzeul încurajează implicarea comunității. Pescarii și locuitorii locali participă activ la organizarea expozițiilor și la desfășurarea atelierelor dedicate abilităților tradiționale, precum repararea plaselor și împletitul frânghiilor. Activitățile culturale organizate de Centrul de Arte Vizuale „Batana” și festivalurile comunitare asigură transmiterea intergenerațională a cunoștințelor maritime.

Modelul eco-muzeologic al muzeului pune accent pe împuternicirea comunității, pe dialogul intercultural și pe cooperarea internațională. Muzeul este membru al mai multor rețele europene de patrimoniu maritim și se implică în proiecte precum „Adriatic PorTLand” și „Sea Beyond”, promovând sustenabilitatea oceanelor și desfășurând activități educaționale de sensibilizare. Premiile acordate de instituțiile de patrimoniu croate și europene confirmă succesul său.

4. Concluzii și perspective de viitor

Ecomuzeul „Batana” ilustrează modul în care instituțiile de patrimoniu bazate pe comunitate pot stimula turismul durabil, dezvoltarea economică și menținerea continuității culturale. Prin integrarea cunoștințelor maritime tradiționale în programe interactive și educaționale, muzeul consolidează identitatea culturală a orașului Rovinj, poziționându-se, în același timp, ca un model pentru cele mai bune practici internaționale în domeniul conservării patrimoniului. Eforturile

viitoare se vor concentra pe îmbunătățirea participării digitale, extinderea colaborărilor transfrontaliere și continuarea integrării patrimoniului maritim în strategiile de dezvoltare a zonelor costiere prin proiecte precum „Adriatic PorTLand”.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Cum conservă și promovează Eco-muzeul Batana patrimoniul maritim al orașului Rovinj?
- Întrebarea 2. În ce moduri contribuie modelul eco-muzeologic al muzeului la turismul durabil și la dezvoltarea economică locală?
- Întrebarea 3. Cum poate implicarea comunității să îmbunătățească conservarea și transmiterea patrimoniului cultural imaterial în contextul turistic?

6. Referințe

<https://www.batana.org/en/home/>

<https://ich.unesco.org/en/BSP/community-project-of-safeguarding-the-living-culture-of-rovinj-rovigno-the-batana-ecomuseum-01098>

VIDEOCLIPURI DE CAZ	
Titlu	Link YouTube
Interviu cu profesorul Tvrtko Zebec, director artistic al Festivalului Internațional de Folclor de la Zagreb, profesor la Institutul de Etnologie și Cercetări Folclorice	https://www.youtube.com/watch?v=82jV2adVeXo

CAZUL 3. Satul vechi Kumrovec

Universitatea din Zagreb, Croația

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Muzeul Staro Selo Kumrovec, un muzeu etnografic în aer liber situat în Hrvatsko Zagorje, Croația, ilustrează influența pozitivă a turismului cultural asupra conservării patrimoniului, creșterii economice și coeziunii sociale. Prin protejarea patrimoniului cultural material și imaterial, muzeul susține identitatea locală, menține meșteșugurile tradiționale și încurajează implicarea comunității. Din punct de vedere economic, inițiativele de turism cultural stimulează întreprinderile locale, piețele de artizanat și practicile de turism durabil. Implicarea comunității prin ateliere interactive sporește mândria locală și asigură transferul de cunoștințe între generații. Acest caz abordează importanța menținerii autenticității în contextul dezvoltării turismului.

Rezultate ale învățării:

- Explicați importanța Muzeului Staro Selo Kumrovec în conservarea identității culturale a regiunii Hrvatsko Zagorje.
- Analizați impactul economic al inițiativelor de turism cultural asupra dezvoltării locale și a meșteșugurilor tradiționale.
- Evaluați strategiile de implicare a comunității utilizate de Staro Selo Kumrovec pentru a promova coeziunea socială și sustenabilitatea.

2. Context

Staro Selo Kumrovec este situat în Hrvatsko Zagorje, o regiune bogată din punct de vedere istoric și cultural din nord-vestul Croației, renumită pentru arhitectura vernaculară distinctivă și obiceiurile rurale păstrate până la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Înființat ca muzeu etnografic în aer liber, Staro Selo Kumrovec a conservat și restaurat case tradiționale din lemn și piatră, clădiri agricole și ateliere de artizanat.

Muzeul reprezintă o reprezentare vie a vieții rurale regionale și a meșteșugurilor tradiționale, punând în evidență practici precum țesutul, fierăritul și olăritul. Acesta implică activ meșteșugarii locali în expoziții și ateliere interactive menite să păstreze aceste abilități tradiționale. De la înființare, muzeul s-a impus ca o atracție culturală importantă, contribuind la dezvoltarea turismului local și a activităților economice prin inițiative precum Centrul pentru Meșteșuguri și Abilități Tradiționale (înființat în 2007) și proiectul premiat CRAFTATTRACT.

3. Analiza cazului

Muzeul Staro Selo Kumrovec integrează cu succes conservarea culturală cu dezvoltarea economică și comunitară. Inițiative culturale cheie, precum expoziția „Arhitectura tradițională din Hrvatsko Zagorje”, educă atât vizitatorii, cât și părțile interesate locale cu privire la tehnicile istorice de construcție, încurajând aplicarea contemporană a acestor metode. În plus, atelierelor interactive ale muzeului, precum „Flori de hârtie” și „Fabricarea pieptenilor”, pun în valoare patrimoniul imaterial prin facilitarea participării practice și a schimbului de cunoștințe între generații.

Din punct de vedere economic, muzeul contribuie semnificativ la prosperitatea locală prin atragerea a mii de vizitatori anual. Turismul de patrimoniu a sporit cererea pentru cazare locală, produse artisanale și servicii de ospitalitate. Prin inițiative precum proiectul CRAFTATTRACT, meșteșugurile tradiționale au devenit active economice vitale, susținute de colaborări cu instituții culturale internaționale precum Forumul Culturilor Slavice sau organizația națională Croatia Nostra. Suvenirurile, precum jucăriile tradiționale, ceramica și figurinele din turtă dulce, create prin inițiativele muzeului, au amplificat și mai mult recunoașterea regională și vitalitatea economică.

Impactul social al muzeului este profund, fapt demonstrat de atelierelor concepute special pentru a implica familiile locale, școlile și grupurile comunitare. Programe precum „Ouăle de Paște ale bunicii mele”, „De la cereale la pâine” și „Creează-ți propria păpușă” îmbină în mod eficient educația, mândria culturală și legăturile intergeneraționale. Această implicare comunitară cuprinzătoare cultivă un sentiment mai profund de apartenență și mândrie în rândul locuitorilor din zonă, consolidând coeziunea socială și asigurând sustenabilitatea pe termen lung a tradițiilor culturale.

Din punct de vedere practic, Staro Selo Kumrovec oferă un model replicabil care pune accentul pe educația interactivă, parteneriatele colaborative și reutilizarea adaptativă a clădirilor de patrimoniu pentru alte regiuni care doresc să-și valorifice atuurile turistice legate de patrimoniu.

4. Concluzii și perspective de viitor

Muzeul Staro Selo Kumrovec ilustrează integrarea eficientă a conservării patrimoniului cultural cu progresul economic și social. Prin protejarea atât a patrimoniului material, cât și a celui imaterial, muzeul consolidează identitatea culturală a regiunii Hrvatsko Zagorje, susține creșterea economică locală și întărește legăturile comunitare prin implicare activă. Abordarea muzeului oferă

perspective valoroase privind menținerea autenticității patrimoniului, răspunzând în același timp interesului turistic crescut. Succesul viitor depinde de o dezvoltare echilibrată a turismului d , de menținerea autenticității practicilor tradiționale și de extinderea experiențelor educaționale și participative pentru a asigura o creștere durabilă și continuitatea culturală.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Cum păstrează Muzeul Staro Selo Kumrovec identitatea culturală și practicile tradiționale din Hrvatsko Zagorje?
- Întrebarea 2. Ce oportunități și provocări economice decurg din activitățile de turism cultural de la Staro Selo Kumrovec?
- Întrebarea 3. Cum pot inițiativele comunitare interactive de la Staro Selo Kumrovec să contribuie la gestionarea durabilă a patrimoniului cultural și la coeziunea comunității?

6. Referințe

Link Satul vechi Kumrovec – Muzeu:

<https://www.mss.mhz.hr/en/stranica/o-muzeju>

VIDEOCLIPURI DE PREZENTARE	
Titlu	Link YouTube
Muzica populară este o parte importantă a patrimoniului cultural imaterial. Spectacol al grupului folcloric original din Ohrid în 2025.	https://www.youtube.com/watch?v=4Ckfcxy4KMM

CAZUL 4. Ritualul culegerii trandafirilor și festivalul trandafirilor

PAX Rhodopica, Bulgaria

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Sinteză: Ritualul culegerii trandafirilor și Festivalul Trandafirilor reprezintă un exemplu excelent al valorii patrimoniului cultural în turism. Acesta este adânc înrădăcinat în tradiția bulgară, atrage turiști și stimulează economia locală prin producția de ulei de trandafiri. Ritualul consolidează comunitatea, promovează schimbul intercultural și este asociat cu agricultura durabilă. Acesta demonstrează modul în care patrimoniul cultural poate fi integrat în turism, oferind beneficii economice și sociale.

Rezultate ale învățării:

Ritualul culegerii trandafirilor și Festivalul Trandafirilor sunt esențiale pentru înțelegerea patrimoniului cultural și a identității Văii Trandafirilor, demonstrând modul în care practicile turistice pot conserva și promova tradițiile. Din punct de vedere economic, ritualul evidențiază importanța turismului pentru economia locală prin producția de ulei de trandafiri și crearea de locuri de muncă legate de agricultura durabilă. Impactul social al ritualului se manifestă prin consolidarea comunității și promovarea schimburilor interculturale, iar practicile de turism durabil contribuie la bunăstarea locuitorilor din zonă. Ritualul subliniază importanța agriculturii durabile pentru protecția mediului și oportunitățile de integrare a practicilor durabile în activitățile turistice. Festivalul trandafirului și culesul trandafirilor reprezintă un model de integrare a culturii și turismului, oferind beneficii economice și sociale, conservând în același timp tradițiile și promovând dezvoltarea durabilă.

2. Context

Festivalul Trandafirului, o sărbătoare dedicată trandafirului bulgăresc aromat, este o tradiție prețuită în Valea Trandafirilor, care include orașe precum Kazanlak și Karlovo. Început în 1903 cu scopuri caritabile, festivalul a evoluat într-un eveniment recunoscut la nivel național și internațional, atrăgând în special turiști din Japonia. Acesta evidențiază importanța speciei *Rosa Damascena*, o floare care a modelat economia și cultura regiunii încă din secolul al XVII-lea, datorită climatului și solului său unic, care produc un ulei de trandafir de o valoare excepțională.

Un element central al festivalului îl constituie ritualul „Culesul trandafirilor și Festivalul Trandafirului”, un eveniment-cheie care are loc în duminica de final. Acest ritual prezintă procesul tradițional de cules al trandafirilor, incluzând costume populare, dansuri și degustarea unor delicatese pe bază de trandafiri. Festivalul include, de asemenea, demonstrații de producție a uleiului de trandafiri („Rosavarene”) și alegerea unei Regine a Trandafirului, care simbolizează frumusețea și patrimoniul regiunii. În Karlovo au loc sărbători similare, cu ritualuri, folclor și expoziții, care subliniază și mai mult importanța culturală a trandafirului. Valea Trandafirilor reprezintă o mărturie a relației simbiotice dintre natură, cultură și comerț, având ca simbol durabil Rosa Damascena.



Sursă: https://www.valeross.com/images/kazanlak_praznik_rozata/

„Concursul «Regina Trandafirului», un moment de vârf al festivalului încă din 1963, adaugă strălucire și reprezentare culturală, iar regina aleasă devine ambasador al orașului. Procesiunea de carnaval, la care participă peste 5.000

de persoane, pune în valoare istoria și cultura Văii Trandafirilor, consolidând mândria locală și atrăgând turiști. Festivalul demonstrează potențialul turismului cultural de a stimula dezvoltarea economică și de a conserva patrimoniul, dar este important să se asigure sustenabilitatea prin turism responsabil, protecția mediului și sprijinirea comunităților locale. Inițiativele viitoare d, ar trebui să se concentreze pe autenticitate, gestionarea fluxului turistic și împuternicirea comunităților locale.

3. Analiza cazului

Festivalul Culesului Trandafirilor și al Trandafirilor este esențial pentru conservarea și popularizarea patrimoniului cultural al Văii Trandafirilor, „Culesul Trandafirilor” fiind o practică vie, o mărturie a tradițiilor și identității regiunii. Complexul etnografic „Damascena” constituie un exemplu excelent de socializare a patrimoniului cultural imaterial, prezentând istoria trandafirului și procesul de producție a uleiului de trandafiri unui public larg. Festivalul Trandafirului, care a devenit o tradiție, stimulează economia locală și promovează schimbul intercultural prin concursuri și procesiuni de carnaval. Sustenabilitatea este un aspect important, cu accent pe turismul responsabil și protecția mediului. Integrarea culturii și a turismului generează beneficii economice și sociale, conservând în același timp tradițiile. Au fost înființate magazine de suveniruri și magazine online, iar „Damascena” oferă un produs turistic complet, care include cazare, gastronomie și atracții. Exemplul este unul de succes la nivel național în dezvoltarea turismului durabil, care aduce beneficii comunităților locale și atrage turiști. Muzeul Trandafirului și turul virtual contribuie, de asemenea, la valoarea educațională a regiunii.

Un bun exemplu de popularizare a practicilor de culegere a trandafirilor și de distilare a trandafirilor îl reprezintă Festivalul Trandafirului tradițional organizat, Muzeul Trandafirului și complexul etnografic „Damascena”. „Damascena” este prima distilerie privată de trandafiri din Bulgaria, fondată în 1991 în satul Skobeleva, din Valea Trandafirilor. Aceasta combină producția de ulei de trandafiri de înaltă calitate cu un centru cultural și turistic. Este unic prin integrarea artei prin picturi murale care ilustrează istoria trandafirului și prin „Templul Trandafirului”. Oferă tururi educative privind procesul de producție, precum și diverse atracții: restaurante, un bioparc, magazine de cosmetice și uleiuri esențiale. „Damascena” contribuie la turismul și economia regională, promovând trandafirul bulgar pe piața mondială.

Festivalul anual al trandafirilor din Kazanlak se organizează de peste o sută de ani, iar ritualul tradițional „Culesul trandafirilor și distilarea trandafirilor” a câștigat recunoaștere internațională. Municipality din Kazanlak a integrat în mod practic și armonios politicile de conservare a elementelor patrimoniului cultural imaterial cu politicile sale de dezvoltare regională și agricolă. De exemplu, conform unei evaluări intermediare a Planului de dezvoltare al municipalității din Kazanlak „ ” pentru perioada 2014-2020, Festivalul Trandafirilor a fost finanțat în totalitate, în ultimii ani, de investitori privați. Municipality participă la numeroase târguri și expoziții turistice și depune eforturi susținute pentru promovarea și comercializarea produsului turistic „Valea Trandafirilor și a Regilor Traci”, menit să dezvolte mai multe oportunități pentru turismul alternativ – combinând aspecte culturale, istorice, festive, rurale și ecologice, ceea ce atrage turiști cu venituri mai ridicate și aduce beneficii economice pentru dezvoltarea regiunii.

4. Concluzii și perspective de viitor

Impactul profund al speciei *Rosa Damascena* asupra populației locale din Valea Trandafirilor din Bulgaria este de necontestat, declanșând o serie de transformări sociale, economice și culturale care au remodelat modul lor de viață. Producția în plină expansiune a uleiului de trandafir a catalizat o orientare către moda urbană, chiar și în satele îndepărtate, reflectând o modernizare socială mai amplă. Meșteșugurile tradiționale, precum fierăritul, repararea obiectelor din tablă, fabricarea butoaielor și împletitul coșurilor, au înflorit, adaptându-se cerințelor industriei aflate în plină expansiune. Mai mult, comerțul cu ulei de trandafir a influențat subtil și alte sectoare, inclusiv comerțul cu aur, iconografia, artizanatul din lemn și arhitectura, lăsând o amprentă de neșters asupra peisajului artistic și arhitectural al regiunii. Influența trandafirului s-a extins dincolo de aspectul practic, inspirând o bogată mozaică de cântece, poezie și romane care îi celebrau frumusețea și semnificația. Amploarea internațională a marilor companii de comerț cu ulei de trandafiri a introdus noi tendințe culturale și norme de etichetă, favorizând o atmosferă cosmopolită. Chiar și meșteșugurile locale consacrate, precum țesutul covoarelor, au suferit o metamorfoză inspirată de trandafir. A apărut un nou stil de țesut covoare și pături, cunoscut sub numele de „alishta”, în care ornamentele cu trandafiri ocupau un loc central în modele. Tradițiile culinare au îmbrățișat, de asemenea, trandafirul, dând naștere popularei „gyulova rakia”, o băutură alcoolică obținută din subproduse ale trandafirului, și gemului de trandafiri, o delicată dulce preparată din petale de trandafir fierte și zahăr. Aceste creații culinare au

câștigat popularitate atât pe plan intern, cât și internațional. În esență, Rosa Damascena nu s-a limitat la cultivarea trandafirilor; ea a cultivat o renaștere culturală, integrându-se în însăși esența identității Văii Trandafirilor. Moștenirea durabilă a trandafirului este evidentă în fiecare aspect al vieții locale, de la modă și artizanat până la artă și gastronomie.

5. Întrebări de studiu

- Patrimoniul cultural și turismul: Ce beneficii economice și sociale aduc regiunii Văii Trandafirilor „Culesul trandafirilor”, „Festivalul Trandafirilor” și integrarea cu succes a patrimoniului cultural în turism?
- Impactul economic al producției de ulei de trandafir: Care este importanța economică a producției de ulei de trandafir în contextul Festivalului Trandafirilor și al activităților conexe? Care este impactul industriei asupra comunității și economiei locale.
- Sustenabilitate și turism responsabil: Cât de sustenabilă este această practică a Festivalului Trandafirilor și a activităților turistice conexe? Ce măsuri pentru un turism responsabil și pentru protecția mediului ați identificat? Ați propune unele noi?
- Transformare socială și culturală: Care este impactul asupra vieții comunității, a meșteșugurilor tradiționale, a artei, a gastronomiei și a obiceiurilor sociale?
- Marketingul și promovarea turismului cultural: Ce strategii de marketing și promovare pentru atragerea turiștilor și promovarea patrimoniului cultural al regiunii ați identificat în cazul prezentat?

6. Bibliografie

K. Zarev, „Producția de trandafiri din Bulgaria și cultura tradițională”, Kazanlak, 2008, pp. 85-98. (în bulgară)

<https://www.unesco-centerbg.org/wp-content/uploads/2020/02/Narychnik-2-final3.pdf>

<https://www.rosefestivalkazanlak.com/rosa-damascena-importance>

<https://bulgarianrose.nl/en/pages/het-ritueel>

<https://www.muzei-kazanlak.org>

<https://routes.e-tours.bg/en/place/praznik-na-rozata-i-rozobera>

VIDEOCLIPURI DESPRE CAZURI	
Titlu	Link YouTube
Scurtă prezentare a tradiției culegerii trandafirilor.	https://youtu.be/MD06nqrZvDs

Capitolul 5. Gestionarea conservării și păstrării patrimoniului cultural imaterial

CAZUL 1. Bećarac, formă de patrimoniu muzical din Slavonia, Baranja și Srijem

Universitatea din Zagreb, Croația

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Bećarac, o formă muzicală tradițională vocal-instrumentală din Slavonia, Baranja și Srijem, întruchipează o expresie plină de viață și umor a vieții comunitare, a identității și a creativității orale. Caracterizat prin versuri pline de spirit, adesea improvizate, pline de metafore și comentarii sociale, bećarac joacă un rol central în sărbătorile comunitare și în transferul de cunoștințe între generații.

Recunoscut de UNESCO ca patrimoniu cultural imaterial, bećarac și-a găsit un cămin contemporan în Centrul de Interpretare al Muzeului Bećarac din Pleternica, care utilizează mijloace inovatoare pentru a conserva și promova acest patrimoniu dinamic. Acest caz oferă perspective valoroase privind protejarea tradițiilor orale și utilizarea centrelor de interpretare pentru educația culturală și implicarea comunității.

Rezultate ale învățării:

- Explicați semnificația culturală și istorică a bećaracului în regiunile Slavonia, Baranja și Srijem.
- Analizați rolul centrelor de interpretare și al instrumentelor digitale în conservarea patrimoniului cultural imaterial.
- Evaluați strategiile pentru asigurarea transmiterii intergeneraționale a artelor tradiționale de spectacol.

2. Context

Bećarac este o formă de muzică tradițională care îmbină elemente vocale și instrumentale, interpretată de obicei la adunări sociale, precum nunți și festivaluri, în Slavonia, Baranja și Srijem. Se caracterizează prin versuri pline de umor, adesea cu conotații sexuale, și este interpretată de obicei într-un format de tip „întrebare-răspuns”, cu acompaniament de grup la instrumente folclorice.

Denumirea „bećarac” provine din cuvântul turcesc „bekar”, care înseamnă burlac, reflectând asocierea acestei forme cu exuberanța și petrecerile tinereții (Bećarac – cântec vocal-instrumental, 2024).

Interpretările implică de obicei crearea spontană și interactivă de versuri, având ca temă evenimente de actualitate sau persoanele prezente. Din punct de vedere istoric, bećarac a servit atât ca mijloc de divertisment, cât și de critică socială, păstrându-și relevanța atât în mediul rural, cât și în cel urban, prin intermediul grupurilor folclorice și al festivalurilor. În 2011, a fost înscris pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității a UNESCO, confirmându-și importanța atât la nivel național, cât și la nivel global (Ministerul Culturii și Mass-media al Republicii Croația, 2024). Bećarac unește și servește drept principalul marcator de identitate pentru toți *šokcii* – grupul etnic croat – din regiunea care cuprinde trei state: Croația, Ungaria și Serbia. Păstrarea identității locale este unul dintre obiectivele indirecte ale Listei reprezentative a patrimoniului cultural imaterial al umanității a UNESCO. După înscrierea pe Lista reprezentativă a UNESCO, bećarac a depășit granițele regionale și naționale: a devenit o practică culturală comună care promovează solidaritatea supranațională prin conectarea grupurilor minoritare care îl consideră parte a patrimoniului lor (Dimšić, 2022, p. 35); de asemenea, a determinat membrii grupului să se implice în activități de conservare prin înregistrarea, colectarea, arhivarea și protejarea practicilor lor culturale. Prin aceste activități, grupurile croate din alte țări se conectează, comunică și împărtășesc bune practici în ceea ce privește conservarea patrimoniului lor.

În 2012, la un an după înscrierea pe lista UNESCO, la Babina Greda a fost organizată prima ediție a Bećarfest. Bećarfest este o manifestare culturală în cadrul căreia formațiile vocale din estul Croației concurează în interpretarea bećaracului. Versurile de bećarac care fac referire la evenimente și chestiuni contemporane, alături de alte elemente, sunt evaluate în cadrul festivalului, în funcție de conformitatea lor cu principalele caracteristici ale genului bećarac. Pe lângă festival, sunt înființate și muzee tematice și centre culturale și sunt organizate anumite evenimente, cu scopul de a păstra viu acest bun cultural și de a-l feri de dispariție (Dimšić, 2022, pp. 35-40)

Orașul Pleternica a condus mai multe inițiative de conservare și promovare a bećaracului, în special prin Centrul de Interpretare și Muzeul Bećarac. Alte proiecte regionale includ Traseul Cultural Transfrontalier Bećarac și Ganga și inițiativa „Lumea Graševinei”. Aceste proiecte ilustrează modul în care comunitățile locale pot proteja patrimoniul imaterial prin abordări participative și inovatoare.

3. Analiza cazului

Proiectul „Bećarac în Pleternica” a fost lansat în 2017 de Biblioteca și Sala de lectură croată din Pleternica. Scopul său principal a fost înregistrarea și conservarea patrimoniului cultural imaterial. Proiectul a cuprins 7 etape. În prima etapă, cercetarea a fost efectuată în 2017, iar pe site-ul Bibliotecii și Sălii de lectură croate din Pleternica a fost creată o bază de date. Au fost organizate ateliere despre bećarac pentru copiii de vârstă preșcolară și școlară, în urma cărora au fost realizate broșuri menite să dezvolte alfabetizarea funcțională a copiilor în ceea ce privește muzica tradițională și să consolideze identitatea personală și națională (Biblioteca și Sala de lectură croată din Pleternica). A doua fază s-a concentrat pe crearea unei aplicații compatibile cu telefoanele mobile și tabletele, denumită „Baza bećaraca”. Aceasta a fost prezentată publicului în 2019, împreună cu monografia și cartea de bucate „Traseele culturale ale bećaracului și gangasului”, care a făcut legătura între bećarac și un alt program conex. Utilizatorul aplicației putea citi cântecele bećarac, introduce un cântec nou într-o bază de date existentă, să partajeze un cântec bećarac prin rețelele sociale și chiar să exerseze compunerea de bećarac (Biblioteca croată și Sala de lectură Pleternica, 2024).

În cea de-a treia fază a proiectului, cunoștințele și cercetările anterioare au fost sintetizate pentru utilizatorii interesați de bećarac, sub forma unei actualizări a aplicației existente, care, în loc de un text lung și plictisitor, prezenta conținutul într-un mod concis și atractiv din punct de vedere vizual. Accentul a fost pus pe prezentarea unor informații scurte și amuzante sub forma unor răspunsuri la întrebări generale (Ce este bećarac, când a fost creat, care sunt caracteristicile unui adevărat maestru al bećaracului, ce personalități celebre sunt asociate cu bećaracul etc.). (Biblioteca croată și Sala de lectură din Pleternica) Partea educațională și cea cu întrebări se încheie cu opțiunea „Quiz” pentru a testa cunoștințele utilizatorilor despre bećarac. Aplicația îi acordă utilizatorului care răspunde corect la toate întrebările titlul de „bećar/Prava bećaruša” și un certificat sau o diplomă de absolvire a cursului, care poate fi personalizată.

În a 4-a fază, sunt prezentate înregistrări audio ale bećarac-ului interpretat exclusiv de cântăreți bărbați sau femei sau de membri ai asociațiilor folclorice (KUD „Berislavić” din Novi Grad, KUD „Tomislav” din Donji Andrijevići, MPS „Strossmayer” KUD „Šokadija” din Strizivojna, KUD „Orljava” din Pleternica, KUD „Ivo Čakalić” din Kaptol, KUD „Berda” din Brestovac) au fost adăugate în aplicație. Instrumentele care acompaniau cântecele erau, de asemenea, variate; unele formații cântau cu un ansamblu de tamburitza, altele cu un solo de

tamburitza, în timp ce altele cântau exclusiv „a capella”, fără acompaniament instrumental (Biblioteca Croată și Sala de lectură din Pleternica).

În faza a 5-a, înregistrările audio au fost însoțite de înregistrări video ale asociațiilor folclorice. Aceste activități au continuat pe parcursul fazelor a 6-a și a 7-a ale proiectului, odată cu adăugarea unei noi categorii de înregistrări digitale ale vechilor texte scrise de bećarac, introduse în baza de date. Rezultatul tuturor fazelor este o ofertă culturală bogată, stabilită permanent, a Bibliotecii și a orașului Pleternica, disponibilă la , bazată pe valoarea patrimonială a bećaracului și pe prezentarea activităților asociate cu acesta (dansuri tradiționale și căruțe, jocuri, meșteșuguri, obiceiuri și alte valori autohtone) (Biblioteca croată și Sala de lectură din Pleternica).

Următoarea etapă a proiectului a început în 2023, odată cu înființarea centrului de interpretare al muzeului Bećarac. Acesta reprezintă un model de bune practici pentru protejarea și promovarea patrimoniului imaterial. Construit în Piața Bećarac, muzeul combină narațiunile tradiționale cu instrumente moderne de interpretare pentru a prezenta dimensiunile istorice, sociale și artistice ale muzicii. Acesta prezintă înregistrări, interviuri și documente scrise pentru a contextualiza spectacolele și a transmite semnificațiile lor simbolice (Muzeul Bećarac, 2024).

Muzeul joacă un rol educațional esențial prin organizarea de ateliere, prelegeri și expoziții interactive menite să cultive aprecierea pentru bećarac în rândul tuturor categoriilor de vârstă. Acesta colaborează cu ansambluri locale de tamburitza, asociații cultural-artistice și școli pentru a sprijini spectacolele live și transmiterea cunoștințelor. Evenimentele periodice, precum festivalurile și concursurile de canto, consolidează tradiția interpretativă și stimulează evoluția creativă.

Un aspect semnificativ al strategiei Muzeului îl reprezintă integrarea mijloacelor digitale – precum aplicațiile mobile, tururile virtuale și arhivele online – care extind accesul la acest patrimoniu. Prin orientarea către publicul tânăr și către turiști, Muzeul face legătura între cultura tradițională și practicile contemporane de comunicare. Eforturile sale asigură continuitatea și vizibilitatea bećaracului, menținându-l ca element vital al identității culturale croate (Muzeul Bećarac, 2024).

4. Concluzii și perspective de viitor

Bećarac ilustrează vitalitatea tradițiilor muzicale orale și potențialul acestora de conservare dinamică prin inițiative locale și naționale. Centrul de interpretare al Muzeului Bećarac din Pleternica demonstrează modul în care instituțiile culturale conduse de comunitate pot utiliza educația, instrumentele digitale și

programele participative pentru a proteja patrimoniul imaterial. Succesul muzeului subliniază necesitatea investițiilor continue în infrastructura culturală și în parteneriatele comunitare. Direcțiile viitoare ar putea include extinderea colaborărilor transfrontaliere, intensificarea implicării digitale și integrarea bećaracului în învățământul formal pentru a-i consolida și mai mult rolul în identitatea națională și în transmiterea intergenerațională.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Care sunt caracteristicile cheie care fac din bećarac o formă unică de patrimoniu cultural imaterial?
- Întrebarea 2. Cum contribuie Centrul de Interpretare al Muzeului Bećarac la conservarea și promovarea artelor tradiționale de spectacol?
- Întrebarea 3. Ce provocări și oportunități există în ceea ce privește utilizarea tehnologiilor digitale pentru protejarea patrimoniului imaterial, precum bećarac?

6. Referințe

Dimšić, K. (2022). „Bećarac – o privire asupra bunului cultural UNESCO. Bećarac pe drumul său – de la patrimoniul cultural local și național la cel mondial”. În K. Dimšić & R. Pšihistal (Eds.), *Bećarac na putu – de la patrimoniul cultural local și național la cel mondial* (pp. 35-40). Šokačka grana Osijek. Biblioteka și sala de lectură croată din Pleternica. (2025). https://baza-becaraca.hkcp.hr/?page_id=637

Ministerul Culturii și Mass-media al Republicii Croația. (2024). *Bećarac – cântec vocal-instrumental din regiunile Slavonia, Baranja și Srem*. <https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/>

Muzeul bećarac. (2024). <https://becarac.hr/o-nama/>.

Registrul bunurilor culturale al Ministerului Culturii și Mass-media al Republicii Croația. (2024).

VIDEOCLIPURI ILUSTRATIVE	
Titlu	Link YouTube
Interviu cu profesorul Damir Zoric, președinte al Matrix Croatia, cea mai veche instituție culturală croată, profesor la Universitatea din Mostar	https://www.youtube.com/watch?v=7a57VjEBMIo

Studiu de caz suplimentar de pe platforma Inthrace, butonul „Bibliotecă electronică”

Studiu de caz Capitolul 5 Serifos, Sifnos, Folegandros, Grecia

<https://inthrace.unitbv.ro/download/case-study-chapter-5-serifos-sifnos-folegandro/>

Videoclipuri de pe canalul YouTube al proiectului Inthrace

Studiu de caz, capitolul 5: Serifos, Sifnos, Folegandros, Grecia

Interviu cu domnul Kostas Revinthis, primarul localității Serifos. Domnul Revinthis oferă informații despre peisajul minier istoric din Megalo Livadi, unde a avut loc prima grevă din Grecia în 1916, eveniment care a marcat un moment semnificativ în istoria mișcării muncitorești din Grecia

<https://www.youtube.com/watch?v=VwiZyvHHz1I>

Studiu de caz, capitolul 5, Serifos, Sifnos, Folegandros, Grecia

Interviu cu doamna Flora Pefani, fostă președintă a Asociației Serifienilor, la Muzeul de folclor din Serifos. Doamna Pefani prezintă „Kapetania”, o tradiție care are loc în timpul sărbătorii de carnaval – la momentul interviului (aprilie 2026). „Kapetania” se afla în proces de includere în Inventarul Național al Patrimoniului Cultural Imaterial al Greciei

<https://www.youtube.com/watch?v=NJ2l8z20mFk>

Studiu de caz Capitolul 5, Serifos, Sifnos, Folegandros, Grecia

Interviu cu doamna Maria Lemoni, care descrie arta olăritului și a ceramicii în Sifnos

<https://www.youtube.com/watch?v=PqxnQ9nNINl>

Studiu de caz, capitolul 5, Serifos, Sifnos, Folegandros, Grecia

Interviu cu un pelerin voluntar care petrece șase luni în fosta Mănăstire Chrysopigi (1650) din Sifnos, aducând astfel un omagiu Fecioarei Maria. Voluntarul prezintă fapte istorice, tradiții și legende legate de mănăstire

<https://www.youtube.com/watch?v=IEJe33VVJqk&t=10s>

Studiu de caz, capitolul 5, Serifos, Sifnos, Folegandros, Grecia

Interviu cu domnul Alexis Sideris, președintele Asociației Culturale „Folegandros”. Domnul Sideris prezintă „Themonies”, complexe agricole

tradiționale, autosuficiente (casă, arie de treierat, cuptor, cisternă) din secolul al XIX-lea, care reprezintă modul de viață istoric, relația dintre om și mediu și arhitectura din piatră uscată. Muzeul de folclor este găzduit într-o „Themonia” tipică

<https://www.youtube.com/watch?v=jKut30SbOqA>

CAZUL 2. Muzeul Culturii Vučedol

Universitatea din Zagreb, Croația

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Muzeul Culturii Vučedol, situat în apropierea orașului Vukovar, Croația, servește drept un model exemplar pentru conservarea narațiunilor preistorice și a patrimoniului cultural. Înființat pe un sit arheologic de o importanță istorică semnificativă, datând din Epoca Bronzului Timpuriu (aproximativ 3.000–2.200 î.e.n.), muzeul demonstrează modul în care descoperirile arheologice pot fi transformate în narațiuni captivante care atrag publicul și îmbogățesc înțelegerea culturală. Prin explorarea realizărilor sociale sofisticate, precum metalurgia avansată, arta ceramică simbolică și cunoștințele astronomice, muzeul contribuie substanțial la sferele educaționale, culturale și economice. Acest studiu de caz evidențiază potențialul transformator al conservării patrimoniului prin inițiative muzeale și interpretarea arheologică interactivă.

Rezultate ale învățării:

- Explicați importanța narațiunilor arheologice de la Vučedol în conservarea și interpretarea culturii preistorice.
- Analizați impactul muzeelor de patrimoniu arheologic asupra economiilor și comunităților locale.
- Evaluați strategiile de interpretare a descoperirilor arheologice pentru a stimula implicarea publicului și identitatea culturală.

2. Context

Vučedol, situat în vecinătatea orașului croat modern Vukovar, de-a lungul râului Dunărea, este un sit arheologic preistoric cu o suprafață de peste 6 hectare, care oferă informații despre societatea extrem de complexă din Epoca Bronzului Timpuriu. Săpăturile au început în 1938 sub conducerea arheologului german Robert Rudolf Schmidt, care a documentat artefacte notabile, inclusiv renumitul vas ceramic în formă de pasăre, denumit inițial „porumbelul ceremonial”. Săpăturile ulterioare, în special cele efectuate de Aleksandar Durman în anii 1980, au explorat mai în profunzime realizările tehnologice și simbolice ale culturii Vučedol, concentrându-se în special pe metalurgie și pe decorarea simbolică a ceramicii.

Situl a scos la iveală o arhitectură standardizată, abilități avansate de prelucrare a metalelor și o artă simbolică sofisticată. Interpretările acestor descoperiri au

sugerat existența unor dinamici socio-culturale complexe, inclusiv reprezentarea simbolică a cunoștințelor metalurgice, a fenomenelor astronomice și a practicilor rituale. Aceste narațiuni au contribuit în mod semnificativ la înțelegerea culturilor preistorice europene.

3. Analiza de caz

Muzeul Culturii Vučedol, inaugurat în 2015, pune accent pe interpretarea descoperirilor arheologice prin narațiuni captivante, sporind semnificativ înțelegerea și interesul publicului. Printre aceste narațiuni se remarcă interpretarea cunoștințelor metalurgice avansate, ilustrată prin reprezentarea simbolică a producției de bronz cu arsenic asociată cu figurile mitologice grecești Hefaistos și Afrodita. Această narațiune prezintă uniunea simbolică dintre arsenic (Hefaistos) și cupru (Afrodita) ca o metaforă codificată care reflectă abilități metalurgice sofisticate.

O altă narațiune semnificativă se învâрте în jurul „Porumbelului din Vučedol”, un vas ceremonial descoperit inițial de Schmidt. Durman a interpretat ulterior vasul ca o reprezentare simbolică a unei potârniche, legată de metalurgie și de practicile rituale din cadrul unei structuri asemănătoare unui templu, denumită „Megaronul topitorului de cupru”. Săpăturile au scos la iveală, de asemenea, înmormântări sacrificiale care indică practici rituale și religioase.

O a treia narațiune se concentrează asupra simbolismului astronomic regăsit pe artefactele ceramice, interpretând în special modelele celeste, precum Orion și Pleiadele, reprezentate pe ceramică. Astfel de cunoștințe astronomice subliniază o înțelegere avansată a societății din Vučedol cu privire la ciclurile sezoniere și agricole, esențiale pentru planificarea activităților agricole.

Muzeul valorifică în mod eficient aceste narațiuni pentru a crea experiențe educaționale captivante, atrăgând un număr semnificativ de turiști, ceea ce are un impact pozitiv asupra întreprinderilor locale și promovează mândria și identitatea comunității.

4. Concluzii și perspective de viitor

Muzeul Culturii Vučedol ilustrează modul în care patrimoniul arheologic poate conserva eficient narațiunile culturale și poate genera beneficii educaționale, economice și comunitare. Prin interpretarea complexă a descoperirilor arheologice, muzeul atrage vizitatorii și promovează o apreciere mai profundă a moștenirii culturale preistorice. Dezvoltarea viitoare, inclusiv a Parcului Arheologic Vučedol, vizează îmbogățirea continuă a acestor narațiuni, sporind

vizibilitatea și interacțiunea cu vizitatorii. Cercetarea continuă și metodele interpretative inovatoare vor fi esențiale pentru menținerea autenticității, extinderea implicării publicului și asigurarea unui turism cultural durabil.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Cum contribuie narațiunile arheologice de la Vučedol la identitatea culturală și la implicarea publicului?
- Întrebarea 2. Care sunt impacturile economice și sociale ale Muzeului Culturii Vučedol asupra comunităților locale?
- Întrebarea 3. În ce moduri pot muzeele să echilibreze în mod eficient interpretarea științifică și accesibilitatea publicului în prezentarea patrimoniului arheologic?

6. Referințe

Durman, A. (1983): Metalurgia complexului de la Vučedol. *Opvscv/la Archaeologica*, vol. 8, nr. 1, 1–87.

Durman, A. (2004): Zeul metalurgic de la Vučedol: de ce toți zeii metalurgici șoptesc? Vukovar, 2004.

Durman, A. (2006): Simbolul zeului și al regelui, primii conducători europeni. Zagreb, 2006.

Durman, A., Hutinec, M. (2016): Ghid, Muzeul culturii din Vučedol. Vukovar, 2016.

Graves, R. (1955): Miturile grecești. Londra, 1955.

Schmidt, R. (1945): Castelul Vučedol, Zagreb 1945.

VIDEOCLIPURI DESPRE CAZURI	
Titlu	Link YouTube
Procesiunea din 8 septembrie, care marchează Sărbătoarea Nașterii Sfintei Fecioare Maria – Mala Gospa pe insula Pag.	https://www.youtube.com/watch?v=3ZtXt27Yp34

Capitolul 6. Practici de turism durabil privind patrimoniul cultural imaterial și implicarea comunității

CAZUL 1. Macedonia Centrală – Halkidiki

Universitatea din Attica de Vest, Grecia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Studiul de caz privind unitatea regională Macedonia Centrală – Halkidiki include diverse elemente ale patrimoniului imaterial, precum frumusețile naturale, siturile arheologice și istorice, așezările tradiționale, obiceiurile și tradițiile. Dezvoltarea turismului, construcțiile de cazare și activitățile comerciale (unități de alimentație publică, unități hoteliere, facilități de servicii turistice de coastă) modifică mediul natural pe care se bazează economia locală, existând riscul ca, în viitor, acest patrimoniu cultural să fie pierdut. Monumentele de interes arheologic, istoric și folcloric (așezările tradiționale) prezintă deficiențe în ceea ce privește promovarea acestora, în ciuda importanței lor semnificative pentru conservarea patrimoniului cultural imaterial.

Rezultate ale învățării:

- capacitatea de a pune în valoare patrimoniul cultural imaterial al unei zone vulnerabile, expusă riscului de supraexploatare a resurselor naturale din cauza turismului de masă.
- să fie capabil să propună inițiative (sau campanii) ale comunităților locale, instituțiilor etc. pentru promovarea patrimoniului cultural imaterial, ca model de dezvoltare economică durabilă și de interes comun, în contextul locurilor turistice supraaglomerate.

2. Context

Cercetarea se concentrează pe dezvoltarea durabilă, prin intermediul produsului cultural imaterial. Zona specifică a fost selectată deoarece dezvoltarea turistică se bazează în principal pe promovarea destinațiilor de vară și mult mai puțin pe produsul cultural imaterial; prin urmare, există riscul supraexploatării resurselor în timpul verii și al deșertificării în restul anului (monocultură turistică). Patrimoniul cultural imaterial al zonei este determinat de: A) mediul natural

pentru care este renumită și spiritul antreprenorial – exploatarea acestui patrimoniu cultural – care se dezvoltă în jurul său; B) patrimoniul istoric, arheologic, cultural și religios, precum și promovarea monumentelor care transmit aceste cunoștințe; C) tradițiile, așa cum le cunoaștem prin așezările tradiționale, festivalurile, târgurile și muzeele de folclor.

3. Analiza cazului

Plajele din Calcidica se numără printre cele mai bune din lume, conform selecției realizate de European Best Destinations. Majoritatea plajelor au fost modificate prin construcții (unități de cazare turistică, unități de alimentație publică etc.) pentru a deservi turismul de masă. Acest model de dezvoltare se face în detrimentul calității serviciilor oferite și al protecției produsului natural și cultural. Așa cum se menționează în „Analiza economică și strategia de investiții” a Băncii Pireu, septembrie 2024, p. 2: „Mai precis, în balanța turistică din iulie, sosirile de turiști nerezidenți au crescut cu 4,1% pe an, dar încasările aferente au scăzut cu 177 de milioane.”

Monumentele patrimoniului religios-cultural atrag numeroși pelerini, datorită bunurilor materiale și imateriale de o valoare inestimabilă pe care le dețin. Mănăstirile de pe Muntele Athos, din Ormylia și din alte locuri păstrează artele și meșteșugurile tradiționale (iconografie, sculptură în lemn, broderie, țesut, mozaicuri, decorațiuni cu pietricele etc.) și practicile agricole, producând produse agricole de calitate (paste, mășline, gemuri, plante aromatice etc.). Acestea utilizează mijloace tehnologice noi pentru a-și promova activitățile și a-și distribui produsele online.

Multitudinea de situri arheologice, precum Peștera Petralona, care găzduiește un muzeu digital, importante situri arheologice de la Olynthos, Stageira Antică, locul de naștere al lui Aristotel, precum și altele mai puțin exploatate și mai puțin cunoscute, constituie monumente ale patrimoniului istoric și cultural și necesită o promovare mai bună în beneficiul comunității locale.

Așezările tradiționale (Afitos, Palaia Nikiti, Arnea, Palaiokastros) au fost declarate zone protejate, deoarece păstrează arhitectura tradițională macedoneană, străzile pavate, natura impresionantă, trasee de drumeție de invidiat, arome locale unice și locuri cu rădăcini adânci și o istorie veche de secole. Există muzee de folclor, care pun în valoare vechiul mod de viață și meseriile tradiționale. O multitudine de evenimente culturale și festivaluri tradiționale au loc în întreaga regiune cu ocazia zilei de nume a sfinților, cum ar fi la Agia Paraskevi, în Halkidiki, la biserica Agios Ioannis Prodromos, unde, în ziua de nume a sfântului, după liturghie, se oferă supă de fasole pelerinilor. Fiecare

regiune și localitate are propriile tradiții. Cu ocazia sărbătorilor religioase, comunitățile se reunesc și readuc la viață tradiții vechi de secole. Muntele Athos, sit inclus în Patrimoniul Mondial, cu mănăstirile sale, se află în această zonă. Femeile, cărora nu li se permite să viziteze Muntele Athos, pot participa la excursii cu barca, în cadrul cărora călugării urcă la bord și țin o slujbă pentru pelerinii care participă activ.



Mănăstirea de călugărițe Ormylia, cea mai mare din Grecia ca număr de călugărițe (foto 1), Muzeul Peșterii Petralona (Muzeul Antropologic din Petralona) din Halkidiki, Grecia, adăpostește descoperiri importante din peștera

preistorică adiacentă, inclusiv craniul de la Petralona, vechi de aproximativ 700.000 de ani (foto 2), Agia Paraskevi, Halkidiki, sărbătoarea Sfântului Ioan Înaintemergător, unde comitetul bisericii oferă supă de fasole pelerinilor (fotografiile 3-4), o slujbă oficiată de călugări pe barca de excursie, în largul mării, în apropierea Muntelui Athos (fotografia 5). Fotografii: ale autorilor.

4. Concluzii și perspective de viitor

Alegerea modelului de „turism de masă de vară” practicat până în prezent este considerată dăunătoare. Cele câteva așezări tradiționale prezintă un interes deosebit, au fost protejate, sunt situate în afara stațiunilor de pe litoral, dispun de muzee de folclor și, prin măsuri suplimentare, ar putea contribui la conservarea patrimoniului cultural imaterial. Comunitățile locale ar putea dezvolta meserii tradiționale, ar putea utiliza noi mijloace tehnologice și ar putea lua măsuri pentru a reține populația, a proteja economia locală și mediul înconjurător. Pe scurt, se concluzionează că legătura dintre antreprenoriat și patrimoniul cultural imaterial trebuie redefinită pe baza respectului și a durabilității. Autoritățile locale și angajații propun:

- Funcționarea prin rotație, în timpul sezonului de iarnă, a restaurantelor, hotelurilor etc. pe regiuni, pentru a menține numărul de vizitatori și locurile de muncă pe tot parcursul anului
- O mai bună gestionare a patrimoniului cultural de către autoritățile competente, cu promovarea patrimoniului cultural imaterial (broșuri, afișe, materiale promoționale, rețele sociale) în punctele de interes turistic
- Îmbunătățirea infrastructurii, a rețelei rutiere, a transportului sigur, a internetului și a telecomunicațiilor
- Schimbarea orientării planificării de la modelul turistic cantitativ la cel calitativ
- Dialog între autoritățile locale pentru o dezvoltare durabilă controlată, cu stabilirea de restricții și controale de către stat, în vederea conservării patrimoniului natural și cultural.

5. Întrebări/Activități de studiu

- Evidențiați elementele importante ale patrimoniului cultural imaterial (PCI) din zonă care merită promovate.
- Descrieți modalitățile prin care patrimoniul cultural imaterial ar putea contribui la dezvoltarea socială și economică a zonei.
- Propuneți un model de colaborare între autoritățile locale și centrale, sectorul privat și alte părți interesate, care să încurajeze o dezvoltare durabilă și să protejeze patrimoniul cultural imaterial.

6. Referințe

Ert news (2023), Turism: Plaja Sykia din Milos și Kriaritsi din Sithonia se află în top 15 al plajelor europene, Kyriakos Kariotis, <https://www.ertnews.gr/roi-idiseon/tourismos> Accesat la 19.9.2024

Piraeus Bank (9.2024), Analiză economică și strategie de investiții, <https://www.piraeusbank.gr/~media/42B03F59BDF4475B8A4FA6439BF7F0F6.ashx> Accesat la 19.10.2024

Linkuri:

<https://www.ormyliamonastery.com/el/>

<https://www.youtube.com/watch?v=yrYRjuusdml>

<https://www.youtube.com/watch?v=QMnTQWsb47k>

Caz suplimentar de pe platforma Inthrace, butonul „Bibliotecă electronică”

Studiu de caz extins Capitolul 6 Macedonia Centrală - Chalkidice, Grecia

<https://intrace.unitbv.ro/download/extended-case-study-chapter-6-central-macedonia-chalkidice/>

Videoclipuri pe YouTube, canalul proiectului Inthrace

Capitolul 6 Macedonia Centrală – Halkidiki, Grecia

Videoclip despre tradițiile festive locale de la biserica Agia Paraskevi, Agios Giannis Prodromos din Kasandra, Chalkidice

https://www.youtube.com/watch?v=6KUI61ULf_U

Capitolul 6 Macedonia Centrală – Halkidica, Grecia

Videoclip cu călugării de pe Muntele Athos care vizitează barca de excursie a pelerinilor, fie femei, cărora nu li se permite să viziteze mănăstirile de pe Muntele Athos, fie bărbați și copii

https://www.youtube.com/watch?v=GO_aJ7USM1s

Capitolul 6 Macedonia Centrală – Halkidica, Grecia

Interviu cu domnul Tsinavos, managerul unui hotel din Halkidiki

<https://www.youtube.com/watch?v=pjuBkAQ5WpE>

CAZUL 2. Carnavalul de pe Insula Terceira – Azore: transpunerea patrimoniului cultural imaterial și implicarea comunității în experiențe turistice

Universitatea din Azore, Portugalia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat:

Carnavalul de pe Insula Terceira, cunoscut pentru „bailinhos”-urile sale unice (spectacole de teatru popular), este o expresie vibrantă a patrimoniului cultural imaterial (PCI) din Azore. Acest studiu de caz explorează modul în care această sărbătoare comunitară profund înrădăcinată, caracterizată prin umor, satiră și comentarii sociale, poate fi integrată în experiențe turistice durabile fără a compromite autenticitatea. El examinează rolul participării comunității, riscurile comercializării și strategiile de aliniere a inițiativelor turistice cu conservarea patrimoniului cultural imaterial. Prin prisma turismului durabil, studiul de caz identifică cele mai bune practici și provocările legate de valorificarea patrimoniului cultural imaterial în vederea asigurării sustenabilității economice și culturale. De asemenea, evaluează rolul agenților locale, al factorilor de decizie și al practicienilor din domeniul cultural în menținerea autenticității Carnavalului, promovând, în același timp, o implicare mai profundă a vizitatorilor. Această analiză contribuie la o discuție mai amplă privind modul în care patrimoniul cultural imaterial poate servi atât ca tradiție vie, cât și ca resursă turistică, atunci când este gestionat responsabil.

Rezultate ale învățării:

- Înțelegerea rolului patrimoniului cultural imaterial (PCI) în turismul durabil
- Elaborarea de strategii pentru turismul durabil bazat pe patrimoniul cultural imaterial
- Aplicarea gândirii critice în gestionarea patrimoniului cultural

2. Context

Carnavalul este sărbătorit în Insulele Azore în moduri diverse. Pe Insula Terceira, acest festival se distinge prin prezentarea publică a unui tip de teatru muzical popular, interpretat de artiști amatori. De origine medievală și introdus pe insulă în timpul colonizării, festivitățile de carnaval din Terceira au evoluat de-a lungul timpului, devenind mai urbanizate și adaptându-și practicile la manifestările actuale, care au loc pe întreaga insulă și implică o parte semnificativă a populației locale.

Fie că este vorba de pregătirile pentru spectacol (costume, muzică, instrumente, transport...), de participarea ca interpret pe scenă sau ca spectator care urmărește spectacolul, „Danças” și „Bailinhos” reprezintă un moment și un spațiu de comuniune socială împărtășită. În funcție de tema „”, spectacolele pot lua forma „Dança de Espada” (Dansul sabiei), „Danças de Pandeiro” (Dansurile cu tamburina), „Bailinhos” sau „Comédias” (Comedii). Activitatea este condusă de o persoană („puxador”), care apare cu o sabie sau o baghetă decorată, asemănătoare cu bagheta unui dirijor (Marcelli et al., 2022). Carnavalul din Terceira se desfășoară într-un mod simplu, cu dansuri și coregrafii sincronizate. Costumele interpreților sunt colorate și atent concepute, acordându-se o atenție specială coregrafiei.

3. Analiza cazului

Carnavalul de pe Insula Terceira, din Azore, constituie o manifestare semnificativă a patrimoniului cultural imaterial, caracterizată prin niveluri profunde de participare comunitară, în special prin intermediul tradițiilor „Bailinhos”. Această formă unică de teatru participativ cuprinde spectacole satirice și muzicale inițiate în întregime de comunitate, locuitorii asumându-și în mod voluntar roluri de dramaturgi, actori, muzicieni și creatori de costume.

Figura 1 – Imagini din 2019



Transmiterea acestei tradiții se realizează prin continuitate intergenerațională (familia își asumă responsabilitatea ca tinerii să învețe de la cei mai în vârstă), asigurând atât persistența sa, cât și capacitatea de adaptare la contextele sociopolitice în continuă evoluție. Carnavalul din Terceira rămâne o expresie

populară a identității colective, de la pregătire până la participare, consolidând un profund sentiment de apartenență în rândul participanților – provenind din aproape fiecare sat sau grup social (Mourão, 2013). Răspândirea pe scară largă a spectacolelor în diverse locații locale accentuează și mai mult dimensiunea implicării comunității în acest patrimoniu, subliniind rolul esențial al angajamentului voluntar în conservarea sa.

Importanța acestor inițiative pe insulă este evidentă din punct de vedere al numărului de persoane pe care le reunesc și al investiției financiare și de timp pe care o necesită. Datorită unicității sale, Carnavalul Insulei Terceira a fost inclus în Inventarul Național al Patrimoniului Cultural Imaterial al Portugaliei în 2020.

Figura 2 – Imagini din 2020 – prima dată când „bailinhos” au avut doar femei



Mai recent, au fost create două aplicații pentru a ajuta la localizarea a aproximativ 60 de dansuri de carnaval și „bailinhos” (spectacole comice tradiționale), care au loc anual în diverse locații de pe Insula Terceira (disponibile pe Play Store la linkul <https://play.google.com/store/apps/details>). Aceste aplicații informează, de asemenea, utilizatorii cu privire la programul fiecărui spectacol.

Deși sunt tradiții locale care unesc diferite comunități, prezentând costume, versuri și muzică bogate și diverse, și dispun de toate elementele necesare pentru a oferi o experiență autentică care să fie împărtășită cu turiștii, există două bariere principale care le reduc valoarea ca produs turistic. În primul rând, doar turiștii vorbitori de portugheză pot înțelege textul; totul este în portugheză și nu există un sistem de traducere simultană. În al doilea rând, una dintre cele mai importante componente ale Carnavalului de pe Insula Terceira este prezentarea textelor, care pot aborda teme comice și ironice sau subiecte mai

serioase și mai sumbre. Cu toate acestea, datorită naturii locale și specifice a acestor scenarii, spectatorii trebuie să fie familiarizați cu contextul cultural pentru a înțelege pe deplin intrigile.

4. Concluzii și perspective de viitor

Având în vedere importanța sa culturală și socială, Carnavalul din Terceira oferă oportunități unice pentru turismul cultural durabil. Cu toate acestea, integrarea acestei tradiții în inițiativele din domeniul turismului necesită un echilibru atent între accesibilitatea pentru publicul extern și protejarea autenticității sale. Printre strategiile posibile pentru dezvoltarea turismului cultural se numără experiențe imersive organizate, cum ar fi participarea ghidată la repetiții, ateliere interactive axate pe scrierea scenariilor pentru „Bailinho” și pe muzica tradițională, precum și tururi tematice dedicate Carnavalului, care pun în evidență procesele de pregătire. În plus, inovațiile digitale, inclusiv arhivele de realitate virtuală (VR) și simulările de realitate augmentată (AR), pot extinde implicarea în acest fenomen cultural dincolo de limitele temporale ale sezonului festivalului, păstrând în același timp autenticitatea acestuia. Experiențele tematice de ospitalitate, care includ gastronomia tradițională și pachete de cazare, pot spori și mai mult implicarea vizitatorilor. Cu toate acestea, este imperativ să se reducă riscurile asociate cu comercializarea excesivă, asigurându-se că inițiativele legate de turism se aliniază cu esența intrinsecă a sărbătorii, determinată de comunitate, promovând astfel sustenabilitatea culturală în locul comercializării excesive.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Cum pot trăsăturile unice ale Carnavalului de pe Insula Terceira, în special „bailinhos”-urile sale antrenate de comunitate, să contribuie la dezvoltarea unui model de turism durabil care respectă și păstrează patrimoniul cultural imaterial?
- Întrebarea 2. Ce strategii ar putea fi implementate pentru a face Carnavalul din Terceira accesibil și atractiv pentru turiștii care nu vorbesc limba portugheză, menținând în același timp autenticitatea și integritatea tradiției locale?
- Întrebarea 3. Care sunt riscurile și beneficiile potențiale ale utilizării instrumentelor digitale (de exemplu, aplicații mobile, experiențe AR/VR) pentru promovarea și gestionarea Carnavalului din Terceira ca produs turistic și cum ar putea aceste instrumente să afecteze rolul comunității în protejarea tradiției?

6. Video

<https://youtu.be/DQZnJLLa2Zc>

7. Referințe

Marcelli, A. M., Sousa, F., Fonseca, J., Silva, L. S. D., Melotti, M., & Costa, S. G. (2022). Carnavalul necunoscut al insulei Terceira (Azore, Portugalia): comunitate, patrimoniu și identitate pe scenă. *Sustainability*, 14(20), 13250.

<https://doi.org/10.3390/su142013250>

Mourão, R. (2014). Carnavalul este o scenă, insula o sărbătoare: de la performanța culturală la expunerea metaperformanței sale videografice. *MIDAS. Muzee și studii interdisciplinare*, (3).

Roque, A. A. T. (2013). *Dansuri și petreceri de Carnaval: care este semnificația atribuită dansurilor și petrecerilor de Carnaval de pe Insula Terceira?: studiu descriptiv și fenomenologic* (Teza de doctorat).

Linkuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=y2THKwHGRaw>

<https://www.youtube.com/watch?v=iv958OaZF9s>

Caz suplimentar de pe platforma Inthrace, butonul „bibliotecă electronică”

Studiu de caz Capitolul 1 Evoia, Grecia

<https://intrace.unitbv.ro/download/case-study-evoia-greece/>

Videoclipuri pe YouTube, canalul proiectului Inthrace

Studiu de caz Capitolul 1, Evoia, Grecia

Videoclip cu festivitățile de carnaval din Evoia, Istiaia Edipsos

<https://www.youtube.com/watch?v=KDSSLICwgo>

Studiu de caz Capitolul 1, Euboea, Grecia

Videoclip cu festivitățile de Halloween și arderea din Edipsos, Eubee

https://www.youtube.com/watch?v=LL-m5f_xp-g

<https://www.youtube.com/watch?v=BkM1213DyrY>

CAZUL 3. Fado în Lisabona, Portugalia: pot fi transpusă patrimoniul cultural imaterial și implicarea comunității în experiențe turistice?

Universitatea din Azore, Portugalia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat:

Fado, expresia muzicală plină de suflet a Lisabonei, este una dintre cele mai emblematice forme de patrimoniu cultural imaterial (PCI) din Portugalia, cunoscută pentru profunzimea sa emoțională, versurile poetice și cadrele tradiționale de interpretare. Acest studiu de caz explorează modul în care fado-ul, recunoscut de UNESCO ca patrimoniu cultural imaterial al umanității, poate fi integrat în experiențe turistice durabile, păstrându-și, în același timp, autenticitatea. El examinează rolul participării comunității – de la casele de fado și muzicienii locali până la transmiterea intergenerațională – și evaluează potențialul și riscurile implicării turismului, în special în ceea ce privește evitarea comercializării excesive. Studiul de caz evaluează strategii precum spectacolele organizate, tururile tematice pe jos și inovațiile digitale care se aliniază valorilor comunității de fado. De asemenea, subliniază importanța inițiativelor locale, a politicii culturale și a educației în asigurarea faptului că turismul contribuie la menținerea vitalității fado-ului ca tradiție vie. Această analiză susține o înțelegere mai profundă a modului în care patrimoniul cultural imaterial poate funcționa atât ca moștenire culturală, cât și ca resursă turistică atunci când este abordat prin prisma sustenabilității.

Rezultate ale învățării:

- Înțelegerea rolului fado-ului în turismul durabil
- Elaborarea de strategii pentru turismul durabil bazat pe patrimoniul cultural imaterial
- Aplicarea gândirii critice în gestionarea patrimoniului cultural

2. Context

Cuvântul „fado” provine din latinescul *fatum*, care înseamnă „destin”, iar acest termen a dat numele unui stil de compoziție muzicală specific portughez. În general, fado-ul este cântat de o singură persoană (fadista), fie bărbat, fie femeie, acompaniată de o chitară clasică (denumită viola în cercurile de fado) și de o chitară portugheză. Există multe incertitudini cu privire la originea acestui stil. Unii susțin că ar exista o legătură cu compozițiile medievale, în timp ce alții

îi atribuie rădăcinile compozițiilor africane sau braziliene din perioada expansiunii portugheze din secolele al XVI-lea și al XVII-lea. În prima jumătate a secolului al XIX-lea, fado-ul a început să se audă în orașul Lisabona, animând străzile, arenele de tauri, cafenelele și tavernele cu caracterul său clar, improvizat și popular. De-a lungul timpului, tot mai mulți muzicieni și cântăreți s-au alăturat mișcării, iar la începutul secolului al XX-lea, fado atrăsese deja un public din ce în ce mai larg. În anii 1920, dictatura portugheză a cenzurat fado. Improvizația a cedat locul unui control mai strict asupra versurilor și muzicii. Totuși, în același timp, acest stil muzical s-a instituționalizat, îndepărtându-se de străzi și găsindu-și un cămin în locuri dedicate, cunoscute sub numele de Casas de Fado (Case de Fado). În 2011, UNESCO a ridicat fado la statutul de Patrimoniu Cultural Imaterial al Umanității datorită caracteristicilor sale unice, care îmbină muzica și poezia, făcându-l un element semnificativ al identității culturale portugheze. În ciuda profesionalizării sale, fado rămâne profund înrădăcinat în comunitate. Muzicienii locali, povestitorii și familiile continuă să susțină și să dezvolte tradiția, îndrumând adesea generațiile mai tinere. Spectacolele nu sunt doar experiențe artistice, ci și experiențe emoționale colective împărtășite atât de public, cât și de artiști.

3. Analiza cazului

Fado ilustrează o tradiție vie care echilibrează interpretarea artistică cu puternice legături comunitare și culturale. Fado este profund înrădăcinat în cadrul social și cultural portughez, în special în Lisabona și Coimbra. Această tradiție muzicală se caracterizează prin natura sa participativă, implicând muzicieni profesioniști și amatori, precum și comunități locale care contribuie activ la conservarea sa prin transmitere orală, interpretare și participarea publicului. Locuitorii din Lisabona susțin tradiția, mai ales în cartiere precum Alfama, Mouraria și Bairro Alto, unde fadistii amatori și profesioniști coexistă adesea. Transmiterea intergenerațională a fado-ului este fundamentală pentru continuitatea sa, iar generațiile mai tinere dobândesc cunoștințe prin îndrumare informală și formare mai formalizată. În plus, publicul joacă un rol esențial în modelarea experienței fado-ului, întrucât genul nu este doar interpretat, ci trăit colectiv într-un spațiu emoțional comun. Tradiția de a păstra „silêncio que se vai cantar o Fado” (liniștea dinaintea cântării fado-ului) accentuează profunzimea expresivă a genului, consolidându-i dimensiunea afectivă unică.

Figura 1 – Muzicienii de fado



Participarea activă a comunităților locale la conservarea, adaptarea și contextualizarea fado-ului în cadrul societății contemporane asigură reziliența acestuia ca tradiție culturală dinamică, aflată în continuă evoluție. Ritualul tăcerii dinaintea unui cântec („Silêncio que se vai cantar o Fado”) reflectă respectul comun și implicarea emoțională a tuturor participanților. Casele tradiționale de fado oferă experiențe captivante atât localnicilor, cât și turiștilor, adesea însoțite de gastronomia portugheză (Zarrilli, 2022). Această integrare le permite vizitatorilor să experimenteze fado-ul în contextul său natural, contribuind, în același timp, din punct de vedere economic la conservarea sa. Dincolo de locurile tradiționale, fado-ul este reprezentat și în muzee (de exemplu, Museu do Fado), în inițiative educaționale și în festivaluri culturale. Noile generații aduc interpretări inovatoare și integrează teme contemporane, extinzând genul, respectându-i totodată rădăcinile.

Autenticitatea și intensitatea emoțională a fado-ului prezintă oportunități semnificative pentru turismul cultural durabil, cu condiția ca integrarea sa în turism să respecte valorile sale artistice și sociale intrinseci (Carvalho et al., 2023). Una dintre cele mai eficiente abordări pentru a familiariza vizitatorii cu fado-ul o reprezintă spectacolele live organizate în casele tradiționale de fado, unde publicul poate experimenta genul în autenticitatea sa, adesea însoțit de bucătăria tradițională portugheză. Pentru a încuraja o implicare mai profundă, experiențele interactive, precum atelierele de fado, ar putea oferi informații despre chitara portugheză, tehnicile vocale și temele lirice, permițând participanților să dezvolte o apreciere mai profundă a acestei forme de artă

(Henriques et al., 2018). În plus, tururile tematice pe jos care urmăresc evoluția istorică a fado-ului în cartierele Alfama, Mouraria și Bairro Alto din Lisabona, precum și vizitele la Museu do Fado, oferă o abordare educativă, dar și imersivă, pentru înțelegerea semnificației sale socioculturale.

Figura 2 – Casa Fado



Instrumentele digitale se impun ca resurse complementare pentru promovarea fado-ului fără a-l supraexpune. Aplicațiile de realitate augmentată, concertele virtuale și platformele interactive de povestire permit publicului global să exploreze istoria și semnificația acestuia, menținând în același timp controlul local asupra spațiilor de spectacol și asupra narațiunilor. Cu toate acestea, popularitatea fado-ului ca atracție turistică aduce cu sine provocări. În dezvoltarea inițiativelor bazate pe turism, este imperativ să se mențină un echilibru între conservarea culturală și comercializare, asigurându-se că fado rămâne o expresie culturală autentică, în loc să fie diluat sau transformat într-o marfă pentru consumul de masă. Strategiile de turism durabil trebuie să se alinieze eforturilor comunității de a proteja integritatea artistică a fado-ului, încurajând, în același timp, o apreciere mai largă din partea publicului pentru acest patrimoniu cultural viu. Supracomercializarea, „autenticitatea înscenată” și pierderea autonomiei comunității reprezintă motive de îngrijorare, în special în cartierele cu un aflux mare de turiști. O curatoriere atentă și o planificare condusă de comunitate sunt esențiale pentru a proteja această formă de artă de riscul de a fi redusă la un spectacol comercializat.

4. Concluzii și perspective de viitor

Fado reprezintă un model valoros pentru integrarea patrimoniului cultural imaterial (PCI) în turismul durabil, iar succesul său se bazează pe păstrarea autenticității prin implicarea activă a comunității. Pentru a ne asigura că inițiativele turistice susțin, în loc să denatureze, această expresie culturală profund înrădăcinată, sunt necesare strategii care să implice muzicieni locali, povestitori și practicieni culturali în fiecare etapă de planificare și de implementare. Există mai multe abordări promițătoare pentru îmbunătățirea experienței vizitatorilor, care protejează, în același timp, integritatea fado-ului. Printre acestea se numără ateliere interactive și sesiuni de povestire care îi cufundă pe turiști în straturile emoționale și istorice ale tradiției; tururi pietonale, conduse de comunitate, prin cartierele istorice ale fado-ului din Lisabona; precum și dezvoltarea de instrumente digitale multilingve, cum ar fi aplicațiile de traducere a versurilor și ghidurile de realitate augmentată (AR), pentru a acoperi decalajele culturale și lingvistice. În plus, ofertele tematice de ospitalitate – care combină cazarea locală, bucătăria locală și spectacolele de fado în direct – pot oferi o imersiune culturală semnificativă. În cele din urmă, este esențial să se găsească un echilibru între interesul internațional și implicarea locală. Dezvoltarea durabilă a turismului trebuie să se alinieze la valorile și nevoile comunităților de fado, încurajând un angajament respectuos din partea vizitatorilor și consolidând rolul patrimoniului cultural ca parte vie, dinamică și incluzivă a societății.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Ce instrumente sau metode ar putea ajuta turiștii care nu vorbesc limba portugheză să înțeleagă și să se conecteze cu profunzimea lirică și culturală a Fado-ului?
- Întrebarea 2. Cum pot inovațiile digitale să promoveze fado către un public mai larg, fără a-i compromite autenticitatea sau a le diminua puterea artiștilor locali?
- Întrebarea 3. În ce moduri poate turismul legat de fado să contribuie la transmiterea intergenerațională și la coeziunea socială în cartierele din Lisabona?

6. Referințe

Carvalho, I., Madeira, A., Monteiro, A., Lopes, S., & Palrão, T. (2023). Fado, cântecul popular urban și patrimoniul imaterial: percepții asupra autenticității și emoțiilor în recenziile de pe TripAdvisor. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 1-11.

Henriques, C., Guerreiro, M., Mendes, J., & Ramos, C. M. (2018). Fado ca expresie a culturii populare în contextul unui oraș turistic. În *The Routledge Handbook of Popular Culture and Tourism* (pp. 116-126). Routledge.

Zarrilli, L. (2022). Peisajul sonor al fado-ului din Lisabona: între identitate și turism. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 41(2), 517-522.

Linkuri:

Museu do Fado. <https://www.museudofado.pt>

UNESCO. (2011). Fado, cântec popular urban din Portugalia.

<https://ich.unesco.org>

Video

<https://www.youtube.com/watch?v=BkM1213DyrY>

CAZUL 4. Sărbătoarea populară Surova din regiunea Pernik

PAX Rhodopica, Bulgaria

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: În fiecare an, în ianuarie, sărbătoarea populară Surova reprezintă o tradiție prin care locuitorii din regiunea Pernik sărbătoresc Anul Nou. Evenimentul principal al sărbătorii este o binecunoscută mascaradă care are loc în mai multe orașe și localități din zonă. În prima noapte, grupurile de mascaradă „Survakari”, formate din bărbați, femei și copii, se adună în centrul satului pentru a-și pune măștile și costumele confecționate special pentru ei. Participanții la balul mascat aprind un foc în piața satului și glumesc cu spectatorii. Liderul, proaspătii căsătoriți, preotul și ursul sunt toate personaje importante. A doua zi dimineață, se reunesc și străbat orașul, oprindu-se la fiecare casă pentru a participa la o ceremonie tradițională de nuntă. Se spune că ursul îi „măcelărește” pentru a-i face mai sănătoși. Gazdele așteaptă cu nerăbdare sosirea oaspeților și le oferă cadouri și un prânz tradițional. După festinul popular, participanții la „Surva” își împart cadourile. Adesea, ei donează banii câștigați persoanelor sărace și orfanilor. Tinerilor le place acest obicei, deoarece îi face să se simtă bine în pielea lor și menține tradiția vie. Familiile petrec un an întreg confecționând măști și alte obiecte. Adulții îi învață pe copii și adolescenți cum să creeze măști și costume unice.

Festivalul Surva reprezintă un model ideal pentru turismul durabil, deoarece reușește să echilibreze popularitatea sa globală cu conservarea patrimoniului cultural imaterial (PCI) autentic. Prin transformarea ritualului anual într-un forum competitiv internațional, Pernik generează beneficii economice și sociale semnificative care motivează în mod direct comunitățile locale să-și continue, să-și dezvolte și să-și transmită tradițiile străvechi.

Rezultate ale învățării:

- Analiza rolului cultural. Investigarea funcției rituale a balului mascat (alungarea spiritelor rele, asigurarea fertilității) și evaluarea procesului de adaptare a tradiției la condițiile contemporane (de exemplu, participarea tuturor vârstelor și genurilor).
- Mecanism de protejare. Analizarea formatului competitiv în două etape al Festivalului din Pernik ca o modalitate eficientă de promovare și protejare a patrimoniului cultural imaterial la nivel național și mondial.

- Evaluarea turismului durabil. Utilizarea orașului Pernik, cunoscut drept Capitala Europeană a Tradițiilor Kuker, ca exemplu pentru a analiza modalitățile de a face turismul din nou mai durabil și de a implica comunitatea în festival, astfel încât acesta să genereze venituri și să ajute oamenii.

2. Context

Obiceiul bulgar al mascaradei (Survakari/Kukeri) este o tradiție folclorică străveche, păstrată ca element esențial al culturii bulgare, asociată cu sărbătorile de la Crăciun până la Paște. Scopul principal și simbolistica acestor jocuri constau în alungarea spiritelor rele și atragerea unei recolte bogate, a sănătății și a fertilității. Spectacolul reprezintă o unitate mistică de ritm, sunet și culori, caracterizată prin măști impresionante, costume originale (realizate din piei sau zdrențe) și sunetul puternic și protector al sutelor de clopoței atașați. Deși este un obicei tradițional masculin, astăzi este o tradiție vie care evoluează și permite participarea persoanelor de toate vârstele și genurile.



Sursă: <https://www.standartnews.com/lifestyle-lyubopitno/>

În prezent, balul mascat duce o viață dublă: există ca ritual anual în sate și ca format spectaculos, competitiv, la festivaluri și carnavaluri. Festivalul Internațional „Surva” din Pernik, care a început în 1966, este cel mai important eveniment din Bulgaria și din Europa, servind drept cea mai mare platformă pentru conservarea și popularizarea acestor ritualuri. Festivalul se desfășoară anual și este recunoscut ca Capitala Europeană a Tradițiilor Survakar și Kuker, adunând mii de purtători de tradiții din toate regiunile etnografice bulgare și

oaspeți din întreaga lume. Pe lângă parada competitivă de două zile, evenimentul oferă o experiență interactivă cu expoziții de artă aplicată.

3. Analiza cazului

Recunoscut ca fiind cel mai prestigios și cel mai vechi festival de jocuri populare tradiționale cu măști atât din Bulgaria, cât și din Europa, „Surva” are loc în Pernik. Decizia de a organiza festivalul a fost luată în 1965, iar prima ediție a avut loc în ianuarie 1966. Evenimentul este organizat de Primăria orașului Pernik și reprezintă cea mai mare platformă pentru conservarea și popularizarea ritualurilor străvechi, inclusiv ale survakarilor, kukerilor, babugerilor și jamalarilor, care constituie o parte esențială a folclorului bulgar.

Începând din 2008, festivalul se desfășoară anual în ultimul weekend din ianuarie. Acesta se bucură de o recunoaștere internațională semnificativă, obținând statutul internațional în 1985, calitatea de membru al Federației Orașelor Europene de Carnaval (1995) și recunoașterea oficială ca Capitală Europeană a Tradițiilor Survakar și Kuker (2009). De asemenea, festivalul a fost clasat de National Geographic în 2014 printre cele mai bune destinații de iarnă din lume.

Obiceiul mascaradei în sine duce în prezent o viață dublă: există ca ritual tradițional anual în sate și ca format spectaculos și competitiv la festivaluri. Punctul culminant al festivalului Surva este parada competitivă de două zile, care atrage mii de purtători ai tradiției din toate regiunile etnografice bulgare, precum și oaspeți internaționali din Europa, Asia, America și Africa. Participanții vin în număr mare la Pernik pentru a trăi emoția și a împărtăși magia obiceiului, iar evenimentul oferă o experiență interactivă completată de expoziții de artă aplicată.



Sursă: <https://matadornetwork.com/read/bulgarias-surva-festival>

Sărbătoarea Surova din regiunea Pernik, inclusă în Inventarul Național al Patrimoniului Cultural Imaterial al Bulgariei, a fost înscrisă oficial în 2015, în cadrul „”, pe Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității (UNESCO).Înscrierea are ca scop sporirea semnificativă a vizibilității globale a acestui patrimoniu cultural imaterial, sensibilizarea cu privire la importanța sa și promovarea respectului pentru diversitatea culturală și creativitatea umană, în special în regiunile care împărtășesc tradiții similare de mascaradă. În plus, această practică promovează solidaritatea socială prin facilitarea dialogului intergenerațional și oferirea de sprijin celor mai puțin avantajați (prin distribuirea fondurilor strânse). Procesul de nominalizare în sine a demonstrat existența unor mecanisme solide de protejare, rezultate din decenii de colaborare sistematică între comunitățile Surova, municipalitățile locale și instituțiile publice, care s-au dovedit extrem de eficiente. Nominalizarea a fost pregătită cu atenție, cu consimțământul deplin, liber, prealabil și informat al tuturor comunităților, grupurilor și instituțiilor culturale implicate, iar elementul nominalizat este inclus corect și actualizat periodic în Inventarul național al patrimoniului cultural imaterial al Bulgariei.

4. Concluzii și perspective de viitor

O practică comunitară precum sărbătoarea populară de vară „Surova” din Pernik poate proteja patrimoniul cultural imaterial și atrage turiști de-a lungul anilor. Membrii comunității trebuie să fie activi și să împărtășească cunoștințele pentru a păstra acest aspect. Confecționarea măștilor și interpretarea lor în familie unește oamenii și îi ajută să simtă că fac parte dintr-o comunitate. O strategie bună de coordonare va asigura succesul pe termen lung al sărbătorii. Orașele, satele și agențiile guvernamentale au colaborat pentru a pune în aplicare măsuri de siguranță. Festivalul Surva este foarte important pentru identitatea culturală a locuitorilor din zonă. Acesta ridică prestigiul regiunii și contribuie la evidențierea caracterului său unic. Atracția pe care o exercită asupra turiștilor generează venituri substanțiale care susțin dezvoltarea zonei, transformând-o într-un important centru de turism cultural. Pernik este în prezent o destinație de turism cultural datorită recunoașterii festivalului de către UNESCO. Întreținerea viitoare a patrimoniului ar trebui să fie adecvată. Având în vedere că tot mai multe persoane acordă atenție acestui rit, statul parte ar trebui să îl protejeze mai bine. Acest lucru reduce riscurile de decontextualizare, care apar atunci când ritualul este practicat sau promovat în alte locuri. Festivalul Surva poate contribui în continuare la combaterea depopulării, valorificându-și renumele.

Obiceiurile locale pot fi conservate prin colaborare. Astfel, acesta va deveni un concept de ecoturism bazat pe patrimoniul cultural imaterial.

5. Întrebări de studiu

- În ce măsură transformarea dintr-un ritual într-un spectacol ajută sau împiedică transmiterea și autenticitatea patrimoniului cultural imaterial (PCI)? Justificați-vă răspunsul din perspectiva necesității popularizării versus riscul de decontextualizare.
- Cum asigură acest model de implicare a comunității viabilitatea pe termen lung a obiceiului și cum contribuie la coeziunea socială din regiune?
- Cum garantează exact acest parteneriat tripartit (comunitate – autorități – instituții) salvagardarea eficientă a patrimoniului cultural imaterial și asigură beneficii sociale (de exemplu, donarea de fonduri)?
- Care sunt elementele specifice (de exemplu, formatul competițional în două etape, accentul pus pe autenticitate, recunoașterea internațională) care permit orașului Pernik să găsească un echilibru între popularitatea globală, conservarea patrimoniului cultural imaterial și generarea de beneficii economice?
- Cum poate Pernik, în calitate de Capitală Europeană a Tradițiilor, să-și folosească statutul și veniturile din turism pentru a îmbunătăți viața comunității locale și a atenua riscurile comercializării ritualului?

6. Referințe

Lyubenova, M. (2021). Jocurile de mascaradă din regiunea Pernik din Bulgaria: conservarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial. *Anuarul de studii balcanice și baltice*, 4(4), 223–244. <https://doi.org/10.7592/YBBS4.09>

Mishkova, I. (2008). „Între vizibil și invizibil: Măști și ritualuri mascate din Bulgaria”. ResearchGate.

https://www.researchgate.net/publication/324774095_Tra_il_visibile_e_l'invisibile_Maschere_e_riti_mascherati_delta_Bulgaria

Myuhtar-May, F. (2013). Recenzie a cărții „Masquerade and Postsocialism: Ritual and Cultural Dispossession in Bulgaria”, de Gerald W. Creed. *The Journal of American Folklore*, 126(500), 231–233. <https://doi.org/10.5406/jamerfolk.126.500.0231>

Strahilov, I. (2022). Între „substratul tracic” și „acrecțiunile orientale”: tradiția bulgară a „mummingului” și canonul patrimoniului național. Seminar_BG, Număr special 5: Intimități culturale. Preluat de pe <https://seminar-bg.eu/spisanie-seminar-bg/special-issue-5/839-bulgarian-mumming-national-heritage-canon.html>

Svetozarov, G., & Manova, Ts. (2022). Survakar – Jocuri de mascaradă în „Sredno Kraishte” – Discurs vizual și verbal. *Careers*, 2(3), 16–20.

<https://doi.org/10.46687/UWHL2018>

<https://surva.org/>

<https://ich.unesco.org/en/RL/surova-folk-feast-in-pernik-region-00968>

<https://www.unesco-centerbg.org/en/inscribed-elements-en/bulgaria-en/#:~:text=Conceptul%20Festivalului%20de%20Folclor,și%20Studiile%20de%20Folclor%20în%20colaborare%20cu%20Muzeul%20Etnografic.>

<https://carnivalcities.net/countries/bulgaria/pernik/>

<https://survakari.com/en/>

Video:

<https://www.youtube.com/watch?v=KHF21YlvveY>

Cazuri suplimentare de pe platforma Inthrace, butonul „Biblioteca electronică”

Studiu de caz Capitolul 1 Evoia, Grecia

<https://inthrace.unitbv.ro/download/case-study-evoia-greece/>

Videoclipuri pe YouTube, canalul proiectului Inthrace

Studiu de caz Capitolul 1, Evoia, Grecia

Video: Sărbătorile de carnaval din Evoia, Istiaia Edipsos

<https://www.youtube.com/watch?v=KDSSLICwgo>

Studiu de caz Capitolul 1, Eubeea, Grecia

Video cu festivitățile de Halloween și arderea din Edipsos, Eubeea

https://www.youtube.com/watch?v=LL-m5f_xp-g

Videoclipuri pe canalul YouTube al proiectului Inthrace

Studiu de caz, capitolul 7 din manual (vezi secțiunea următoare), Prefecturile, Focida, Beoția, Grecia

Video din zona Tabakika din Amfissa, unde au funcționat ateliere de prelucrare a pieilor până la începutul secolului al XX-lea. „Fantoma lui Charmaena”, asociată cu meseria din zonă, este un spectacol care are loc în perioada Carnavalului și este înscris pe lista patrimoniului imaterial al Greciei

<https://www.youtube.com/watch?v=IlDzxOyt6Mo>

VIDEOCLIPURI DE CAZ	
Titlu	Link YouTube
Scurtă prezentare a Festivalului Surva și a tradiției	https://www.youtube.com/watch?v=zEtOhYslgsI

Capitolul 7. Marketingul și metodele de promovare a patrimoniului cultural imaterial

CAZUL 1. Focida și Beoția

Universitatea din Attica de Vest, Grecia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Studiul de caz privind unitățile regionale Phocis și Voiotia cuprinde elemente de frumusețe naturală și arheologică, precum și elemente ale patrimoniului imaterial. Scopul studiului este de a identifica punctele de interes pentru extinderea elementelor care pot fi incluse în promovarea regiunii, în vederea dezvoltării durabile a acesteia.

Rezultate ale învățării:

- să fie capabili să promoveze patrimoniul cultural imaterial al regiunii
- să fie capabil să organizeze o campanie de promovare a regiunii, prin crearea de trasee pentru dezvoltarea durabilă

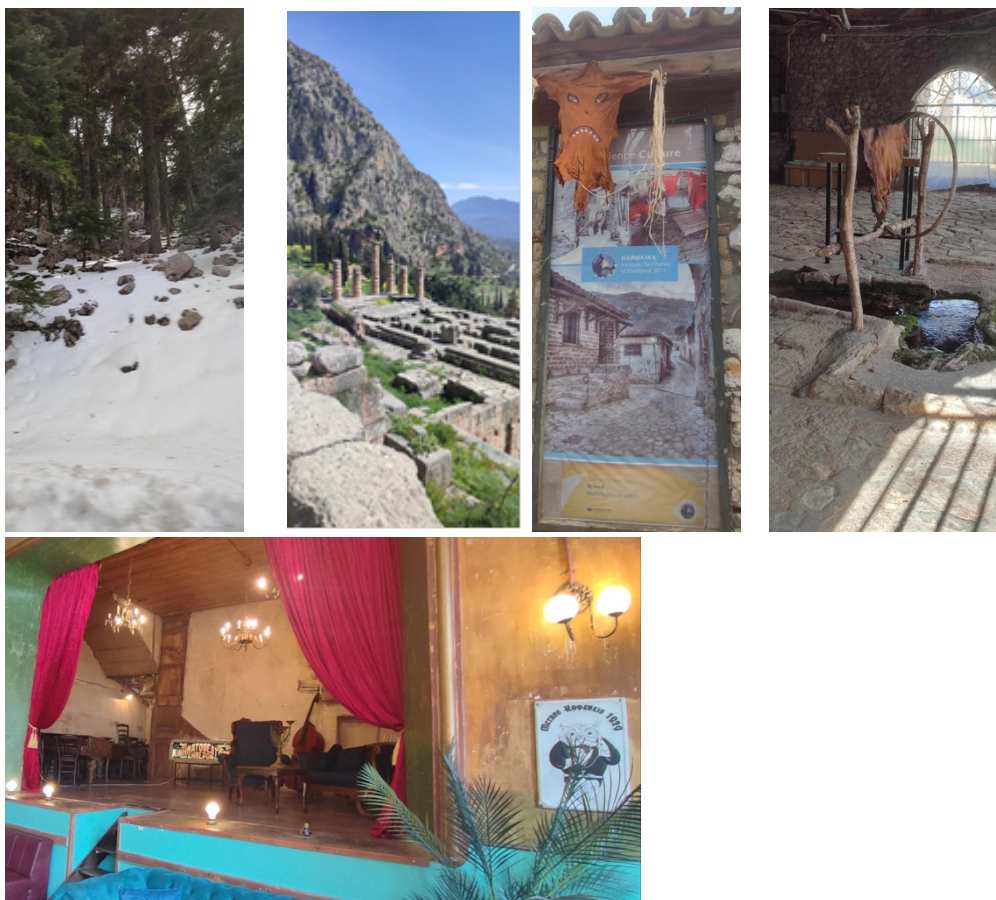
2. Context

Selectarea unităților regionale Phocis și Voiotia s-a bazat pe următoarele criterii: a) acestea dispun de o cultură bogată și de un mediu natural de o frumusețe deosebită; b) dezvoltarea turismului se poate baza pe promovarea zonelor de frumusețe naturală, cu o bogată cultură imaterială; c) acestea sunt expuse riscului de deșertificare, cu o populație de 36.199 de locuitori, conform recensământului din 2021 al Serviciului Național de Statistică (Fokida News, 2023).

3. Analiza cazului

Regiunea mai largă a Focidei și Voiotiei este cunoscută pentru stațiunea de schi de pe Muntele Parnassos și situl arheologic de la Delphi. Cu toate acestea, zona este bogată în istorie, cultură și sărbători. De exemplu, reconstituirea legendei locale a Elementului Charmena are loc în ultima sâmbătă a Carnavalului, la Amfissa. Prin dramatizarea legendei locale, se evidențiază importanța atribuită de memoria colectivă și tradiția orală apei, ca sursă de viață și forță motrice a tăbăcărilor (tabakiki, ateliere de prelucrare a pieilor), datorită cărora economia orașului Amfissa a înflorit în ultimii ani. Evenimentul pune în valoare nu numai trecutul orașului (de exemplu, arta locală a tăbăcirii, care a cunoscut odinioară o mare înflorire), ci și identitatea culturală modernă a orașului Amfissa. Acest element a fost, de asemenea, înscris în Inventarul Patrimoniului Cultural Imaterial al Greciei (Η φύχτα των στοιχειών/ το στοιχείό της Χάρμαινας, 2022,

Fokida News, 2022, Kapetaniou, 2023). Cafenelele istorice, dintre care unele au o vechime de peste 100 de ani, (Marea Cafenea 1929 din Amfissa), reprezintă un punct de referință și spații cu o simbolistică specială pentru comunitățile locale în care se află (Το ιστορικό Μεγάλο Καφενείο 1929, Άμφισσα, video). Înregistrarea lor include, până în prezent, Marea Cafenea din Amfissa. În plus, cafenelele istorice au contribuit în multe feluri la modelarea practicilor culturale în spațiul urban, precum și la modelarea sociabilității urbane, atât în trecut, cât și în prezent (Fokida News, 2022). Cafeneaua „Marea Cafenea 1929” este singura cafenea dotată cu o scenă de teatru; aceasta a cunoscut o perioadă de înflorire în anii interbelici și ulterior, găzduind spectacole teatrale și trupe itinerante ale epocii, iar pe scena sa au trecut actori legendari; totodată, a fost inclusă în Inventarul Patrimoniului Cultural Imaterial al Greciei în 2022 (Cultura imaterială a cafenelelor istorice urbane, Patrimoniul cultural imaterial al Greciei, 2022) și este inclusă în Traseele culturale ale Consiliului Europei sub denumirea „Traseul cafenelelor istorice” (Historic Cafes Europe (n.d.).



Muntele Parnassos și situl arheologic din Delphi, pe care vizitatorii le pot admira împreună cu patrimoniul imaterial al zonei (fotografiile 1-2), zona „ ” din

Tabakika, unde are loc evenimentul „Charmena” în perioada Carnavalului (fotografiile 3-4), Big Café 1929 din Amfissa (fotografia 5). Fotografii: ale autorilor.

Amfissa este cunoscută și pentru celebra sa livadă de măslini, cea mai mare livadă continuă și cea mai veche din țară (1.200.000 de măslini), inclusă în Inventarul Național al Patrimoniului Cultural Imaterial al Greciei. Livada de măslini a fost caracterizată drept „tradițională”, fiind renumită pentru „konservolia” sau măslinul de Amfissa, un măslin de masă, negru și gros, recunoscut ca produs cu Denumire de Origine Protejată (DOP) (Kapetaniou, 2023). În plus, Biserica Mitropolitană a Bunei Vestiri a Fecioarei Maria adăpostește frescele lui Spyros Papaloukas, iar arhitectura orașului prezintă un interes deosebit datorită numeroaselor conace în stil popular și neoclasic, precum casa cu două etaje, cu fântână și clădirile înconjurătoare, unde s-a născut Alexandros Delmouzos, dovadă a bogăției unei alte epoci (Ζεϊδωρος, 2022).

Pitorescul Galaxidi este o destinație ideală pentru o excursie și a fost desemnat oraș-muzeu. În timpul carnavalului, oamenii își aruncă făină unii altora, o tradiție emblematică pentru oraș. În plus, orașul naval păstrează arhitectura care a predominat în perioada dominației turcești și este plin de conace, întrucât Galaxidi era deosebit de bogat în acea perioadă. Această tradiție este inclusă în Inventarul Național al Patrimoniului Cultural Imaterial al Greciei (Ζεϊδωρος, 2022).



Livada de măslini din Amfissa, care este cea mai mare livadă continuă și cea mai veche din țară (1.200.000 de măslini) (foto 1), Biserica Mitropolitană a Bunei

Vestiri a Fecioarei Maria, cu fresce realizate de Spyros Papaloukas (foto 2), pitorescul Galaxidi (3-4), carnavalul din Galaxidi (foto 5). Fotografii: ale autorilor.

4. Concluzii și perspective de viitor

Zona poate atrage turiști 365 de zile pe an prin aplicarea anumitor strategii: consolidarea turismului tematic, a turismului de iarnă (sporturi de iarnă) și a turismului de vară (drumeții și excursii în natură), turismul cultural pe tot parcursul anului, festivaluri și evenimente culturale, revigorarea obiceiurilor și sărbătorilor tradiționale (Sărbătoarea Sfântului Gheorghe, cursuri de țesut la Muzeul de Folclor din Arachova), dezvoltarea agroturismului și a turismului gastronomic, recoltarea produselor locale, producția de brânză, ulei de măsline, vin și alte produse locale, turismul gastronomic, consolidarea evenimentelor și activităților de vară, festivaluri de vară și evenimente muzicale, Organizarea de competiții și evenimente sportive, promovare continuă prin marketing turistic, strategii în colaborare cu alte destinații.



Muzeul de folclor din Arachova, unde se țin lecții de țesut (foto 1), fabrica de brânzeturi de la lacul artificial din Mornos (foto 2). Fotografii: ale autorilor

5. Întrebări de studiu

- Identificați traseele culturale din regiune și organizați promovarea regiunii printr-un plan cuprinzător de comunicare publicitară care să pună accentul pe patrimoniul cultural imaterial (PCI) al zonei.
- Organizați o campanie publicitară pentru a promova patrimoniul cultural imaterial al unei zone care nu este atât de bine promovată
- Sintetizați elementele unei zone care pot fi asociate cu patrimoniul cultural imaterial și elaborați un plan de afaceri durabil

6. Referințe

Fokida News (2023). Recensământul din 2021. Populația din satele și orașele din Fokida <https://www.fokidanews.gr/96094/apografi-2021> (accesat la 8.03.2025)

Fokida News (2022). Amfissa în registrul național al patrimoniului cultural imaterial al Greciei <https://www.fokidanews.gr/84930/i-amfissa-sto-ethniko-eyretirio-aylis-politistikis-klironomias-tis-elladas/> (accesat la 8.03.2025)

Zeidoros (2022). Sate și orașe din Focida. <https://zeidoros.com/choria-kai-poleis-tis-fokidas/> (accesat la 18.03.2025)

Historic Cafes Europe (fără dată)

<https://www.ehica.eu/route-of-the-historic-cafes-en/>

Noaptea fantomelor / Fantoma lui Harmaena (2022)

<https://ayla.culture.gr/catalogue/i-nysta-twn-stoixeiwn-tis-xarmainas-2022/>

Kapetaniou, L. (2023). Amfissa: O destinație apropiată cu un caracter autentic. <https://www.travel.gr/experiences/travel/amfissa-enas-kontinos-proorismos-me-a/> (accesat la 18.03.2025)

Cultura imaterială a cafenelelor istorice urbane Patrimoniul cultural imaterial al Greciei (2022)

<https://ayla.culture.gr/catalogue/aylos-politismos-twn-istorikwn-kafe/>

Video

Cafeneaua istorică „Megalo Kafeneio 1929”, Amfissa

<https://www.google.com/search?q=%CE%BC%CE%B5%>

Videoclipuri pe YouTube, canalul proiectului Inthrace

Studiu de caz Capitolul 7, Phocis Voiotia Grecia

Video din zona Tabakika din Amfissa, unde până la începutul secolului al XX-lea funcționau ateliere de prelucrare a pieilor. „Fantoma lui Charmaena”, asociată cu meseria din această zonă, este un spectacol care are loc în perioada Carnavalului și este înscris pe lista patrimoniului imaterial al Greciei

<https://www.youtube.com/watch?v=IIDzxOyt6Mo>

Studiu de caz Capitolul 7, Focida, Beoția, Grecia

Interviu cu doamna Konstantopoulou la „Big Cafe 1929”, care este inclus în Inventarul patrimoniului cultural imaterial al Greciei din 2022 și este integrat în

Traseele culturale ale Consiliului Europei sub denumirea „Traseul cafenelelor istorice” din Amfissa

<https://www.youtube.com/watch?v=7tltC0LI3BI>

Studiu de caz Capitolul 7, Phocis Voiotia, Grecia

Video din biserica mitropolitană a Bunei Vestiri a Fecioarei Maria, unde artistul Spyros Papaloukas a pictat frescele

<https://www.youtube.com/watch?v=BXbaDh9SoVA>

Studiu de caz Capitolul 7, Focida și Beoția, Grecia

Video în fața Bisericii Mitropolitane a Bunei Vestiri a Fecioarei Maria din Amfissa, pe 25 martie, unde studenții cântă imnul național al Greciei: o dublă sărbătoare pentru națiunea greacă, sărbătorirea Revoluției Grecești din 1821 coincidând cu sărbătoarea ortodoxă a Bunei Vestiri a Fecioarei Maria

<https://www.youtube.com/watch?v=MkWQ4Z0YCK4>

Studiu de caz Capitolul 7, Focida și Beoția, Grecia

Interviu cu doamna Koutsouba la Muzeul de Folclor din Arachova

<https://www.youtube.com/watch?v=edJd9AOML-E>

Studiu de caz, capitolul 7, Focida și Beoția, Grecia

Interviu cu doamna Nafpaktitou, președinta asociației hotelurilor și a pensiunilor din Arachova

<https://www.youtube.com/watch?v=E4Yck4oNiQ0>

CAZUL 2. Macedonia de Est – Tracia

Universitatea din Attica de Vest, Grecia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Sinteză: Studiul de caz privind unitatea regională Macedonia de Est – Tracia include diverse elemente ale patrimoniului imaterial. Producția de mătase caracterizează în mod cert această zonă. Printre alte elemente se numără gastronomia, obiceiurile și tradițiile, precum carnavalurile și reuniunile, aspecte ale artelor, cum ar fi muzica și dansurile specifice, instrumente muzicale precum „zurna” și diverse alte activități care evidențiază continuitatea istorică și tradiția religioasă a locului.

Rezultate ale învățării:

- capacitatea de a recunoaște patrimoniul cultural imaterial al regiunii
- să poată propune activități specifice care să promoveze conservarea și vizibilitatea patrimoniului imaterial
- să conștientizeze potențialul unei zone, care poate fi promovat în continuare prin contribuția patrimoniului imaterial, precum și prin implementarea unor acțiuni de îmbunătățire a strategiei de marketing

2. Context

Alegerea acestei zone specifice s-a bazat pe: a) faptul că regiunea mai largă a Macedoniei are cea mai ridicată rată a șomajului; b) faptul că, din punct de vedere istoric, este o zonă caracterizată de o diversitate culturală și religioasă; c) faptul că a găzduit populații de refugiați în trecut; d) rețeaua rutieră, inclusiv arterele principale, a fost recent reabilitată; e) nu este o destinație turistică deosebit de populară, deoarece se află la mare distanță de capitala Greciei, la aproximativ 800 de kilometri de Atena și la circa 300 de kilometri de Salonic; f) se mândrește cu o cultură bogată și un mediu natural de o frumusețe deosebită; g) dezvoltarea este inegală între zonele de coastă și cele montane; h) dezvoltarea turistică se concentrează în primul rând pe promovarea zonelor de frumusețe naturală – dintre care multe nu au fost încă suficient dezvoltate și promovate – și mult mai puțin pe produsul cultural imaterial; i) în consecință, zonele rurale și montane sunt expuse riscului de deșertificare, în timp ce există o concentrare excesivă a populației în marile orașe, precum Alexandroupolis. Patrimoniul cultural imaterial al regiunii este definit de: a) renumitul mediu natural și spiritul antreprenorial (exploatarea acestui patrimoniu cultural) care se dezvoltă în jurul său; b) patrimoniul istoric, arheologic și religios, alături de promovarea monumentelor care transmit aceste cunoștințe; c) tradiția arhitecturală și așezările tradiționale; și d) evenimentele culturale, festivalurile

tradiționale, obiceiurile și tradițiile, precum și meseriile tradiționale, cum ar fi prelucrarea mătăsii și producția de țesături din mătase.

3. Analiza de caz

Patrimoniul arhitectural al regiunii este impresionant și bogat, încorporând artă și tehnici din diverse zone ale Greciei și reunind secole de istorie. Acest lucru este valabil și pentru patrimoniul arhitectural al orașului Alexandroupolis, care include clădiri publice și reședințe private ce reflectă diferite perioade istorice, contribuind la patrimoniul cultural al zonei. Printre monumentele arhitecturale demne de menționat se numără Biblioteca Municipală, găzduită într-o clădire istorică din 1890, și Magazinul de tutun, care reprezintă o parte esențială a memoriei colective a locuitorilor orașului.

Patrimoniul arhitectural al orașului Xanthi, în special în centrul vechi, atrage vizitatori atât din străinătate, cât și din țară. Tradiția populară a construcției de case din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea din Xanthi a fost influențată de tehnici din diverse regiuni ale Greciei, precum Kastoria, Ioannina și Florina. Arta construcției de case se păstrează și astăzi, clădirile fiind reconstruite folosind tehnici tradiționale, păstrând în același timp caracterul specific al orașului Xanthi. Printre clădirile semnificative se numără depozitele de tutun, care amintesc de o meserie aflată în declin din cauza concurenței și a restricțiilor impuse de Uniunea Europeană. Acest declin a dus la abandonarea unui cartier din Xanthi care odinioară era un centru înfloritor al producției de tutun. O propunere sugerează ca aceste clădiri să fie reconvertite în centre culturale pentru a promova patrimoniul imaterial al regiunii.

Orașul vechi din Xanthi și-a păstrat în mod remarcabil tradiția arhitecturală. Clădirile sunt revitalizate în societatea modernă și transformate în centre culturale, precum Centrul Cultural (FEX), sau în localuri gastronomice care găzduiesc vizitatori din întreaga lume. Muzeul de folclor și cel istoric din Xanthi, atât din interiorul, cât și din afara orașului, reprezintă comori ale patrimoniului cultural imaterial al regiunii, precum și ale moștenirii sale arhitecturale.

În plus, prefectura Soufli este renumită în Grecia pentru producția sa de mătase. Organizația Mondială a Turismului a recunoscut Soufli drept „Cel mai bun sat turistic”. Orașul este strâns asociat cu mătasea, în special cu creșterea viermilor de mătase, precum și cu prelucrarea și promovarea renumitei mătăsii din Soufli. Muzeul de Folclor din Soufli „ta Gnafala” și „Muzeul de Artă a Mătăsii din Soufli” duc mai departe tradiția fabricării produselor din mătase în incinta muzeului (Gnafala), contribuind la dezvoltarea zonei. Muzeul de Artă a Mătăsii prezintă istoria procesului de producție prin intermediul utilajelor folosite în deceniile

trecute. În prezent, unitățile moderne de producție a mătăsii utilizează mașini și materiale de ultimă generație.

Într-o zonă învecinată, Muzeul de Istorie și Folclor din Noua Orestiada și Regiune prezintă viața oamenilor și diferitele meserii încă active în zona d , cum ar fi patiseriile. Importanța acordată obiectelor religioase pe care refugiații le-au adus cu ei atunci când a avut loc schimbul de populații între Turcia și Grecia, în urma Tratatului de la Lausanne din 1923, este ilustrată prin icoanele pe care oamenii le-au adus cu ei la acea vreme, precum icoana Sfinților Teodori, păstrată în Sfânta Biserică Mitropolitană a Sfinților Teodori din Noua Orestiada. Orașul Alexandroupolis din regiune este un alt oraș important din zonă. Muzeul Istoric din Alexandroupolis găzduiește o expoziție permanentă dedicată costumelor tradiționale ale femeilor sarakantsane din Tracia. În plus, Muzeul Etnologic al Traciei, o organizație non-profit, are ca scop conservarea istoriei și culturii Traciei.





Centrul cultural din Xanthi, care respectă tradiția arhitecturală a zonei (foto 1), Muzeul de Folclor din Soufli „ta Gnafala” (foto 2), „Muzeul de Artă a Mătăsii din Soufli” (foto 3), Muzeul de Istorie și Folclor din Noua Orestiada și Regiune, care prezintă obiectele pe care oamenii le-au luat cu ei în timpul schimbului de populații din 1923 (fotografiile 4-6), firma unei cofetării din secolul al XX-lea (fotografia 7) și cofetarul din a treia generație (fotografia 8), o icoană adusă de refugiați în timpul schimbului de populații, păstrată acum în Sfânta Biserică Mitropolitană Agioi Theodoroi, din Noua Orestiada (foto 8), costumele femeilor sarakantsane din Tracia și extinderea geografică a poporului sarakatsanoi în Grecia, Muzeul Istoric din Alexandroupolis (fotografiile 9-10), Muzeul Etnologic al Traciei (fotografiile 11-12). Fotografii: ale autorilor.

Macedonia de Est și Tracia sunt renumite și pentru obiceiul purtătorilor de clopote (koudounoforoi) care are loc în satele din Drama. Este un obicei străvechi, dionisiac (sărbătorit în principal în perioada Crăciunului și a Bobotezei), în cadrul căruia bărbați deghizați în piei de animale și purtând clopote grele alungă răul și se roagă pentru fertilitate, provocând un zgomot asurzitor prin mișcările de dans. Zona Drama, însă, în loc să promoveze obiceiul purtătorilor de clopote, promovează parcul „Oneiroupoli” în perioada Crăciunului, lăsând în urmă obiceiurile și tradițiile care au supraviețuit de-a

lungul timpului. Forma actuală de promovare și valorificare a patrimoniului cultural imaterial este , insuficientă.

4. Concluzii și perspective de viitor

Deși atrag mulți vizitatori, numeroasele monumente de mare importanță demonstrează o dezvoltare controlată și stabilă de-a lungul timpului, ceea ce contribuie la conservarea lor. Monumentele de interes arheologic, istoric și folcloric suferă din cauza promovării inadecvate, în ciuda importanței lor considerabile. Părțile interesate locale pledează pentru o gestionare îmbunătățită a patrimoniului cultural de către organizații calificate, alături de eforturi de promovare (broșuri, afișe, materiale promoționale) la locurile de interes cultural, precum hoteluri, agenții de închiriere de mașini și servicii de transport. Cu toate acestea, este necesar un plan de viabilitate prin construirea de hoteluri pentru a satisface nevoile vizitatorilor, precum și mai multe conexiuni prin aeroport pentru întreaga regiune a Macedoniei de Est și Tracia. În concluzie, este necesară corelarea antreprenoriatului cu patrimoniul cultural imaterial.

5. Întrebări de studiu

- Identificați proiecte de protejare, restaurare și promovare a monumentelor și siturilor arheologice (de exemplu, Philippi, Abdera) și a elementelor patrimoniului cultural tradițional prin promovarea și reutilizarea monumentelor istorice.
- Descrieți modul în care traseele care leagă monumentele arheologice, obiectivele turistice și monumentele arhitecturale pot fi integrate într-o singură rețea de turism cultural.
- Sintetizați elementele unei zone care pot fi asociate cu patrimoniul cultural imaterial și elaborați un plan de afaceri durabil

6. Referințe

<https://alexpolis.gr/visitalexpolis> (Ultima accesare: 26/3/2025)

<https://ayla.culture.gr/lithoxoiki-texni-metaxadwn-evrou/> (Ultima accesare: 26/3/2025)

<https://el.wikipedia.org/wiki/> (Ultima accesare: 26/3/2025)

<https://dimos-dramas.gr/programma-oneiroupolis-2025/> (Ultima accesare: 26/3/2025)

<https://www.musorest.gr/index.php/el/> (Ultima accesare: 10/05/2026)

<https://ismo.gr/> (Ultima accesare: 10 mai 2026)

<https://emthrace.org/mouseio/> (Ultima accesare: 10 mai 2026)

Caz suplimentar de pe platforma Inthrace, butonul „bibliotecă electronică”

Studiu de caz detaliat Capitolul 7 Macedonia de Est – Tracia, Grecia

<https://inthrace.unitbv.ro/download/extended-case-study-chapter-7-eastern-macedonia-thrace/>

Videoclipuri pe YouTube, pe canalul proiectului Inthrace

Capitolul 7 Macedonia de Est – Tracia, Grecia

Interviu cu doamna Bourouliti, curatoare a Muzeului Etnografic din Soufli, în Evros

<https://www.youtube.com/watch?v=g6jwEsTluMg>

Capitolul 7 Macedonia de Est - Tracia, Grecia

Interviu cu dr. Gouridis, director, Primăria orașului Soufli

<https://www.youtube.com/watch?v=8qHobx95i6Q>

Capitolul 7 Macedonia de Est – Tracia, Grecia

Interviu cu dl Mavridis, ghid turistic la Muzeul Istoric și Etnografic din Orestiada, și cu dl Papathanakis, redactor, jurnalist și proprietar al revistei „Voreas”, dedicată dezvoltării sociale, culturale și turistice a regiunii Evros

<https://www.youtube.com/watch?v=1ZYuoWd7oqg>

Capitolul 7 Macedonia de Est – Tracia, Grecia

Video despre Muzeul Art Silk, Soufli, Evros

<https://www.youtube.com/watch?v=-ctJlPbJcV0>

CAZUL 3. Mândra Chic – branding creativ și marketing etic al patrimoniului cultural imaterial

Universitatea Transilvania din Brașov, România

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Sinteză: Acest studiu de caz analizează modul în care marca românească Mândra Chic reușește să promoveze patrimoniul cultural imaterial prin marketing contemporan, design bogat din punct de vedere cultural și povestiri autentice. Fondată în satul Mândra din Țara Făgărașului, marca se bazează pe promovarea meșteșugurilor tradiționale și a simbolurilor locale, construind o punte între trecut și prezent. Cazul ilustrează modul în care marketingul patrimoniului, atunci când este aplicat în mod responsabil și participativ, poate transforma identitatea culturală într-o resursă economică durabilă și într-un produs cu impact social.

Rezultate ale învățării:

- Înțelegerea mecanismelor de promovare a patrimoniului cultural imaterial într-un context contemporan;
- Analizarea unui exemplu de bună practică în marketingul cultural și brandingul participativ;
- Identificarea strategiilor de transmitere intergenerațională a valorilor tradiționale;
- Corelarea creativității cu protecția patrimoniului în cadrul economiei circulare;
- Evaluarea impactului narațiunii culturale asupra dezvoltării mărcii.

2. Istoric / Context

Mândra Chic a fost fondată în 2010 în satul Mândra, județul Brașov, la inițiativa Alinei Zară, jurnalistă și activistă culturală, într-o perioadă în care identitatea locală și tradițiile românești riscau să se piardă în vârtejul globalizării. Povestea mărcii este strâns legată de proiectul „Muzeul de Pânze și povești”, un spațiu comunitar creat pentru a salva, conserva și transmite mai departe patrimoniul românesc (atât în sens literal, cât și simbolic). Ideea din spatele Mândra Chic a fost aceea că fiecare bluză, batistă, prosop sau bucată de pânză poartă cu sine o poveste, o amintire, un obicei sau o valoare, toate acestea făcând parte din patrimoniul cultural imaterial al poporului român.

Alina Zară a reușit să transforme o colecție de țesături vechi și obiecte de zestre într-o mișcare creativă, prin care elemente ale patrimoniului imaterial au fost

reintegrate în obiecte de design contemporan. Așa au luat naștere tricourile Mândra Chic, simple, dar impregnate cu mesaje care preiau expresii, motive și simboluri tradiționale românești și le conferă un nou înțeles pentru publicul contemporan. Aceste produse prezintă inscripții precum „RoMândră”, „Oriunde te-ai afla, ești acolo unde trebuie să fii”, „Zestrea” sau „Suntem ceea ce iubim”, fiecare având o semnificație identitară clară, dar și un rol educativ și emoțional. Aceste mesaje sunt însoțite de țesături și materiale cu broderii tradiționale care respectă motivele tradiționale din Țara Bârsei și din alte regiuni ale țării. Brandul nu doar comercializează articole (cum ar fi tricouri, hanorace, eșarfe, genți, fețe de masă și perne), ci și creează un atașament cultural.

3. Analiza de caz

Mândra Chic funcționează ca un ecosistem cultural în care patrimoniul este simultan sursă, materie primă și poveste. Produsele mărcii, fie că sunt articole de îmbrăcăminte, accesorii sau cadouri simbolice, sunt construite în jurul simbolurilor tradiționale, reinterpretate într-o manieră accesibilă care respectă semnificațiile lor originale. Fiecare obiect poartă o poveste, o sursă autentică: o frază dintr-o scrisoare veche, un fragment de broderie păstrat dintr-un cufăr de zestre, un motiv cusut de mâna unei bunici din sat. Toate acestea sunt documentate, fotografiate și explicate pe blogul mărcii și pe pagina de social media, oferind publicului o experiență completă: estetică, emoțională și culturală.

Elementul central al strategiei de marketing îl constituie povestirea identității. Fiecare colecție nouă vine însoțită de o poveste: de la „arta de a trăi bine” la „zidul defensiv moale” reprezentat de o haină din piele de oaie, de la rețete la povești personale despre migrație și întoarcerea la rădăcini. Nu este vorba de un marketing agresiv, ci de unul bazat pe emoție, memorie și sentimentul de apartenență. Astfel, Mândra Chic vinde nu doar produse, ci și un sentiment de continuitate și de legătură cu rădăcinile.

Canalele de promovare sunt moderne (rețelele sociale, site-ul propriu, participarea la târguri și evenimente), dar discursul este ancorat în permanență în valorile tradiționale. Pagina de Facebook este actualizată cu postări care explică simbolistica produselor, prezintă procesul creativ sau promovează membrii comunității implicați în realizarea articolelor. Vizibilitatea brandului a crescut organic, bazându-se pe încredere, transparență și o legătură emoțională cu publicul.

Un alt aspect definitoriu îl reprezintă dimensiunea educațională și comunitară. Brandul susține ateliere de cusut, proiecte școlare și inițiative locale menite să arhiveze memoria socială. În plus, o parte din profit este direcționată către întreținerea Muzeului Țesăturilor și poveștilor și către inițiative de sprijinire a meșteșugarilor locali. Această integrare a marketingului cultural cu activarea comunității locale este pe deplin în concordanță cu principiile UNESCO privind promovarea durabilă a patrimoniului cultural imaterial.

De-a lungul timpului, brandul a reușit să creeze o comunitate activă de susținători, clienți și colaboratori care se identifică cu valorile pe care le promovează: simplitatea, rădăcinile, memoria și demnitatea culturală. Produsele Mândra Chic sunt purtate atât în mediul urban, cât și în diaspora, devenind instrumente de afirmare a identității pentru românii aflați în afara granițelor țării. Astfel, brandul contribuie nu numai la conservarea patrimoniului, ci și la răspândirea sa la nivel internațional.

4. Concluzii și perspective de viitor

„Mândra Chic” este un model de bune practici în promovarea patrimoniului cultural imaterial prin marketing creativ, participativ și durabil. Povestea sa arată cum valorile tradiționale pot fi reinterpretate fără a fi alterate, cum obiectele de zestre pot deveni manifeste culturale și cum un brand poate fi o formă de activare a memoriei colective. Cazul demonstrează că povestirea autentică, ancorată în realitățile locale, poate genera atât un impact economic, cât și unul cultural.

Privind spre viitor, extinderea în rețelele internaționale de artizanat, colaborările cu muzee și instituții culturale, precum și dezvoltarea platformelor educaționale online ar putea consolida vizibilitatea mărcii și rolul acesteia în promovarea patrimoniului imaterial. Mândra Chic este mai mult decât o simplă afacere creativă; este, de asemenea, o formă de conservare în fața uitării și a omogenizării identității.

5. Întrebări de studiu

- În ce măsură poate un brand să devină un vector de transmitere a patrimoniului cultural imaterial?
- Cum contribuie povestirea autentică la crearea unei comunități culturale în jurul unui produs?
- Ce provocări pot apărea în promovarea patrimoniului tradițional într-un context comercial?

- Cum pot fi echilibrate dimensiunile estetice și etice în construirea unui brand cultural?
- Ce strategii digitale pot fi utilizate pentru extinderea la nivel internațional a mărcilor bazate pe patrimoniu?

6. Referințe

Mândra Chic – Site oficial: <https://www.mandrachic.ro>

Adevărul (2017). *Povestea de succes a unui brand românesc lansat într-un sat de munte*. <https://adevarul.ro/stiri-locale/calarasi>

UNESCO (2024a). Texte de bază privind Convenția din 2003 pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, https://ich.unesco.org/doc/src/2003_Convention_Basic_Texts_2024_version_E_N.pdf



Credit foto: Arabela Briciu



Credit foto: Arabela Briciu

VIDEOCLIPURI DESPRE CAZ	
Titlu	Link YouTube
Capitolul 7. Mândra Chic: branding creativ și marketing etic al patrimoniului cultural imaterial	https://youtu.be/u5cY-UI2qAM



Credit foto: Arabela Briciu



Sursa fotografiilor: <http://mandrachic.blogspot.com>

CAZUL 4. Tradiția ieslei „Nașterii Domnului” din Cracovia (Szopka)

Universitatea din Varșovia, Polonia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Tradiția ieslei din Cracovia (szopka) este un meșteșug urban din secolul al XIX-lea care transformă ieslea de Crăciun într-o miniatură fantastică a arhitecturii orașului Cracovia. În fiecare decembrie, meșterii, adesea provenind din aceleași familii de generații întregi, se întrec în Piața Principală, păstrând vii abilitățile specializate în prelucrarea lemnului și a metalului, în colajul cu folie colorată și în povestirea locală. De la înscrierea sa în 2018 pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al UNESCO, realizarea „szopka” a devenit un exemplu emblematic de conservare bazată pe comunitate în Polonia.

Rezultate ale învățării:

- Cunoașterea evoluției istorice a „szopkarstwo” în contextul culturii populare urbane.
- Cunoașterea patrimoniului cultural imaterial polonez.
- Familiarizarea cu un exemplu de promovare a patrimoniului cultural imaterial.

2. Context

Atelierele de szopka s-au înmulțit în anii 1860, când zidarii itineranți construiau decoruri de scenă demontabile, astfel încât colindătorii să poată obține un venit suplimentar în timpul iernii. Turnurile lor hibride, în stil gotic-baroc, imitau Bazilica Sfânta Maria și Catedrala Wawel, afirmând vizual identitatea orașului Cracovia în timpul Partajărilor. Acestea sunt realizate de obicei din materiale precum carton, placaj și lemn și sunt împodobite cu hârtie colorată, țesături și folie strălucitoare cunoscută sub numele de *staniol*. Muzeul Istoric al Orașului Cracovia organizează un concurs anual încă din 1937, consolidând ferm această practică în calendarul urban. Tradiția „szopka” a fost inclusă pe lista UNESCO în 2018, fiind prima înscriere a patrimoniului cultural imaterial urban din Polonia.

3. Analiza cazului

Obiceiul realizării scenelor de „Naștere a Domnului” în Cracovia își are originea în secolul al XIX-lea și s-a păstrat până în prezent. Inițial, această formă de artă populară era practică în principal de meșteri pricepuți din Cracovia. Versiunile mai mici erau adesea vândute locuitorilor orașului ca decorațiuni festive pentru

casă sau cadouri în perioada Crăciunului. Modelele mai mari și mai complexe, dotate cu interioare iluminate de lumânări și figuri mobile, serveau drept teatre de păpuși portabile, însoțite de muzică.

Cel mai vechi exemplar cunoscut de scenă a „Nașterii Domnului” din Cracovia se află la Muzeul Etnografic „Seweryn Udziela”. Realizat la sfârșitul secolului al XIX-lea de Michał Ezenekier, acesta este adesea numit „*mama tuturor szopki-urilor*”. Forma sa unică și măiestria dău au contribuit la definirea aspectului tipic al scenelor de Crăciun din Cracovia: înalte, cu mai multe niveluri, cu un design echilibrat și pline de decorațiuni minuscule inspirate din clădirile celebre ale orașului. În centrul fiecărei scene se află nașterea lui Hristos.

O figură-cheie în promovarea „szopka” a fost Jerzy Dobrzycki, directorul Muzeului de Istorie din Cracovia. În 1937, acesta a lansat un concurs anual pentru creatorii de scene de Crăciun, o tradiție care continuă și astăzi sub egida muzeului. În fiecare an, în prima joi din decembrie, creatorii își prezintă lucrările în Piața Principală. Concursul se bucură în continuare de o mare popularitate și atrage sute de oameni în fiecare an – atât profesioniști, cât și amatori. Artiștii provin din medii diverse, iar mulți fac parte din familii în care acest meșteșug a fost transmis din generație în generație.

4. Concluzii și perspective de viitor

Tradiția „szopka” ilustrează modul în care un meșteșug festiv urban poate rămâne viu prin concursuri organizate, sprijinul muzeului și creativitatea adaptativă. Eforturile viitoare de protejare ar trebui să acorde prioritate promovării, conservării tradiției și transmiterii acesteia către următoarea generație. „Szopka” poate fi răspândită în toată Polonia, ceea ce va avea un impact educațional și cultural și mai mare.

5. Întrebări de studiu

- În ce moduri a modelat politica secolului al XIX-lea iconografia szopka-ului din Cracovia?
- Cum afectează formatul concursului transmiterea cunoștințelor meșteșugărești?
- Discutați potențialele tensiuni dintre cererea pieței și valorile comunității în producția de szopka.
- Ce indicatori ați folosi pentru a evalua eficacitatea înscrierii pe lista UNESCO după cinci ani?
- Concepeți o activitate de sensibilizare care să facă legătura între realizarea „szopka”-ului și educația privind schimbările climatice pentru elevi.

6. Referințe

Muzeul de Istorie al Orașului Cracovia. *Arhiva Concursului de Szopka*, accesată la 16 iunie 2025.

Ministerul Culturii și Patrimoniului Național. „Meșterii de szopka din Cracovia au primit certificatul UNESCO.” Gov.pl, 22 mai 2019. gov.pl

Institutul Național al Patrimoniului. „Lista națională a patrimoniului cultural imaterial.” Accesat la 16 iunie 2025. niematerialne.nid.pl

UNESCO. „Tradiția scenelor de Naștere (Szopka) din Cracovia.” Liste ale patrimoniului cultural imaterial, 2018.

Capitolul 8. Importanța conservării patrimoniului cultural imaterial, înțelegerea și promovarea proceselor de integrare ale UE

CAZUL 1. Insula Andros

Universitatea din Attica de Vest, Grecia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Studiul de caz privind insula Andros cuprinde elemente ale patrimoniului imaterial asociate amintirilor colective, dar și frumuseții naturale. Scopul studiului este de a înregistra punctele de interes ale zonei, pentru a prezenta provocările, astfel încât umanitatea să poată învăța și să facă față crizelor, în beneficiul comun al tuturor societăților, într-un mod pașnic.

Rezultate ale învățării:

- să sensibilizeze publicul prin prezentarea tradițiilor care influențează comunitățile
- să fie capabil să promoveze dezvoltarea durabilă și să înțeleagă modul în care amintirile colective depășesc granițele și devin europene

2. Context

Alegerea insulei Andros s-a bazat pe faptul că aceasta se află în apropierea capitalei Greciei, Atena, și are o cultură bogată și un mediu natural de o frumusețe deosebită. Insula Andros, la fel ca toate insulele din Ciclade, se caracterizează prin peisajul său terasat și prin multitudinea de structuri din piatră uscată. Relieful deosebit de muntos și lipsa terenurilor arabile i-au determinat pe locuitori să creeze terase, denumite local „hemasias”, folosind un stil special de construcție din piatră uscată cu „stimata”, unic în Grecia. Pe lângă „hemasias”, pe Andros au fost construite și alte clădiri distinctive din piatră uscată, cele mai caracteristice fiind micile arie de treierat, stupii și colibe pentru albine (Andros routes, 2024).

3. Analiza cazului

Xerolithia (piatră uscată) (arhitectură) – o structură realizată din pietre sau plăci îmbinate între ele fără niciun alt material de legătură (noroi, ciment etc.), care este fixată și capătă stabilitate prin încastrarea unor bucăți mai mici de piatră. Aceasta este o tehnică prin care clădirile sunt construite din pietre, fără niciun material de legătură (Ξερολιθιά, χ.χ.).

Înscrierea inițială a „Artei pietrei uscate” pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al UNESCO a avut loc în 2018, la inițiativa Greciei și a Ciprului. La acea vreme, Franța, Elveția, Spania, Italia, Croația și Slovenia au colaborat, iar recunoașterea internațională a constituit un factor important în conservarea și promovarea acestei tehnici tradiționale de construcție, atât la nivel național, cât și internațional. În urmă cu doi ani, Andorra, Austria, Belgia, Irlanda și Luxemburg și-au exprimat interesul de a se alătura acestei înscrieri multinaționale. Departamentul din cadrul Ministerului Culturii, Direcția Patrimoniului Cultural Contemporan, a colaborat cu alte douăsprezece state-părți la Convenția UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial (2003), în vederea întocmirii noului dosar, cu materialul documentar necesar și exigent. Astfel, acesta constă într-un studiu de caz care transcende granițele și reprezintă un exemplu tipic european care leagă statele.

Înflorirea artei zidăriei din piatră uscată din Grecia, în urma înscrierii acestui element pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității a UNESCO în 2018, este un fapt. În toată Grecia se organizează ateliere de zidărie din piatră uscată, care reunesc marii meștri ai pietrei cu noua generație, evidențiind totodată rolul social semnificativ al acestei tehnici tradiționale de construcție. Interesul internațional tot mai mare pentru arta zidăriei din piatră uscată este alimentat de faptul că aceasta constituie o tradiție de construcție complet durabilă: în toate formele lor – poteci, poduri, terase, complexe impresionante de culturi terasate, clădiri agricole modeste, diverse structuri care susțin sistemele de gestionare a apei, ziduri de sprijin, garduri, amenajarea câmpurilor și grădinilor, rețele rutiere – construcțiile din piatră uscată contribuie în mare măsură la echilibrul ecologic, în special în zonele amenințate de eroziunea solului, deșertificare și efectele schimbărilor climatice. La fel de importantă este contribuția sa la conservarea biodiversității, dar și la coeziunea grupurilor care participă la construirea lucrărilor din piatră uscată (Ministerul Culturii și Turismului, 2023).

Zidurile din piatră uscată au servit producției agricole prin construirea de terase și amenajarea cu pietriș pentru cultivare, prin delimitarea terenurilor cu ajutorul zidurilor, prin facilitarea accesului și a comunicării prin crearea de poteci și, în final, prin tot ceea ce ține de locuințe, depozitare și creșterea animalelor. Mii de metri de ziduri de sprijin din piatră uscată străbat insula de la un capăt la altul, împrejmuind terenul fiecărui fermier, în jurul teraselor acestora. Aceste creații unice, care au susținut omul, cultura sa și, mai ales, mediul natural de-a lungul timpului, abandonate de ani de zile, se prăbușesc și tind să dispară. Artă zidăriei

din piatră uscată a fost înscrisă în Inventarul Național al Patrimoniului Cultural Imaterial în 2015 și pe Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității a (UNESCO, 2003) în 2018 (Αξαόπουλος, 2020).



Arhitectura din piatră uscată în Andros: satul Aprovatos (foto 1), Chalkolimnionas (foto 2), expoziție dedicată temei pietrei uscate, Chora din Andros (foto 3). Fotografii: Autorii.

Prin diferite programe educaționale, se urmărește promovarea artei zidăriei din piatră uscată prin transmiterea cunoștințelor teoretice și practice către tinerii meșteri pietrari. Scopul final este conservarea artei care a modelat peisajul atemporal al insulelor din Marea Egee, cu speranța că arta însăși va continua să îl păstreze. Predarea este asigurată de meșteri-formatori experimentați, proveniți din Andros, Epir și Franța (Andros routes, 2024).

În plus, insula Andros este renumită pentru traseele pe care le oferă prin sate pitorești (Wikiloc, n.d.). Poteca din piatră uscată urcă spre Alamannia și continuă prin Episkopeio, Paleokastro și Rogo, pentru a se încheia la poteca pietonală din Golful Korthi. Un traseu frumos, fără dificultăți, care este, de asemenea, traseul cursei „scurte” de trail running din Andros. Acesta face parte din tradiția vie a zonei. Drumețiile și alte forme alternative de turism reprezintă opțiuni de dezvoltare turistică durabilă pentru comunitatea locală.

În plus, prezența cooperativelor cu produse lactate locale este importantă pentru conservarea producției locale, a tradițiilor și a meseriilor. Muzeul Măslinului din Ciclade din Andros, un muzeu privat care ilustrează modul în care funcționa o veche presă de ulei, păstrează amintirile generațiilor mai în vârstă și sensibilizează noile generații cu privire la meseriile care au fost înlocuite de tehnologie (Muzeul Măslinului din Ciclade, Andros, n.d.).



Traseele din Andros (fotografiile 1-3), Muzeul Măslinului din Ciclade, Andros (fotografiile 4-5). Fotografii: Autorii.

4. Concluzii și perspective de viitor

Se pot crea trasee care să includă nu doar orașe și sate grecești, ci și orașe și sate din alte țări europene asociate cu arhitectura din piatră uscată. Voluntarii pot contribui la astfel de eforturi. Arhitectura din piatră uscată constituie un studiu de caz care transcende granițele și reprezintă un exemplu tipic european care poate face legătura între statele europene.

5. Întrebări de studiu

- Înregistrarea traseelor culturale din regiune și organizarea promovării regiunii printr-un plan cuprinzător de comunicare publicitară care să pună accentul pe patrimoniul cultural imaterial al zonei, incluzând comunicate de presă, expoziții și programe educaționale.
- Sintetizați implementarea instrumentelor digitale astfel încât arhitectura din piatră uscată să fie promovată prin povestiri, podcasturi și documentare.

6. Referințe

Ministerul Culturii și Sportului (2023) Patrimoniul cultural mondial: arhitectura din piatră uscată și obiceiul Fecioarei Mesosporitissa <https://www.archaiologia.gr/blog/2023/03/31/> accesat ultima dată la 18.07.2025

Zidăria din piatră uscată (n.d.) <https://el.wiktionary.org/wiki/>, accesat ultima dată la 18.07.2025

Axaopoulos, A. (2020) Călătoriți printre zidurile din piatră uscată din Andros <https://naxostimes.gr/politismos/59114/taxidepste-stis-xerolithies-tis-androy/> accesat ultima dată la 18.07.2025

Traseele din Andros (2024) Seminar pentru promovarea artei zidăriei din piatră uscată în Andros <https://www.androsroutes.gr/> accesat ultima dată la 18.07.2025

Wikiloc (f.d.) Cele mai bune trasee de alergare montană din lume <https://el.wikiloc.com/mountain-running-diadromes/> accesat ultima dată la 18.07.2025

Muzeul Măslinului din Andros, Ciclade (f.d.) <https://www.greeka.com/cyclades/andros/sightseeing/cyclades-olive-museum-andros/> accesat ultima dată la 10.05.2026

Cazuri suplimentare de pe platforma Inthrace, butonul „Bibliotecă electronică”

Capitolul 8 Larissa, Grecia

<https://intrace.unitbv.ro/download/case-study-chapter-8-larissa/>

Capitolul 8 Pieria, Grecia

<https://intrace.unitbv.ro/download/case-study-chapter-8-pieria/>

Capitolul 8 Magnesia, Grecia

<https://intrace.unitbv.ro/download/case-study-chapter-8-magnesia/>

Capitolul 8 Prefecturi: Kozani, Grevena, Kastoria, Prespes, Florina, Fthiotida, Grecia

<https://intrace.unitbv.ro/download/case-study-prefectures-kozani-grevena-kastoria-prespes-florina-fthiotida-greece/>

Videoclipuri pe YouTube, pe canalul proiectului Inthrace

Studiu de caz Capitolul 8, Andros, Grecia

Interviu cu domnul Chelmis, proprietarul Muzeului Măslinului din Ciclade, reprezentant al producției de ulei

<https://www.youtube.com/watch?v=oYJvidzCaNI>

Studiu de caz, capitolul 8, Larissa, Grecia

Interviu cu doamna Kalokairinou, directoarea Muzeului Etnografic și Istoric din Larissa

<https://www.youtube.com/watch?v=Y5yuKosDrXk>

Studiu de caz, capitolul 8, Larissa, Grecia

Interviu cu doamna Zisouli, premiată ca cea mai bună directoare din Europa pentru promovarea produselor, Larissa

<https://www.youtube.com/watch?v=swoBrDhrLnE>

Studiu de caz, capitolul 8, Larissa, Grecia

Interviu cu domnul Gousios, președintele Asociației Enipeas

<https://www.youtube.com/watch?v=eQ5sjuCFMNA>

Studiu de caz, capitolul 8, Pieria, Grecia

Interviu cu un călugăr de la mănăstirea Sfântul Dionisie de pe Riviera Olimpului

<https://www.youtube.com/watch?v=zYfBX4B5Txw>

Studiu de caz, capitolul 8, Pieria, Grecia (partea 1)

Video cu dansul Uniunii Ponticilor din Pieria, una dintre cele mai vechi și mai istorice asociații din Grecia, fondată de primii refugiați pontici încă din 1928

<https://www.youtube.com/watch?v=rB7jYEhDZZo>

Studiu de caz Capitolul 8, Pieria, Grecia (partea a 2-a)

Video cu dansul Uniunii Ponticilor din Pieria, una dintre cele mai vechi și mai istorice asociații din Grecia, fondată de primii refugiați pontici încă din 1928

<https://www.youtube.com/watch?v=5eIDDq8kSWA>

Studiu de caz Capitolul 8, Magnesia, Grecia

Interviu cu Asociația Culturală a Femeilor din Portaria

<https://www.youtube.com/watch?v=bePw6uqiN6w>

Studiu de caz, capitolul 8, Magnesia, Grecia

Interviu cu domnul Pasagiannis, directorul morii de măslina Argalasti, și înregistrare video a procesului de presare a măslinelor

<https://www.youtube.com/watch?v=-gu79ySnjz0&t=4s>

Studiu de caz, capitolul 8, prefecturile Kozani, Grevena, Kastoria, Prespes, Florina, Fthiotida, Grecia

Interviu cu domnul Vasileios Mitsopoulos, președintele Asociației Producătorilor de Krokos, Kozani

https://www.youtube.com/watch?v=FGN_cPNwYVQ

Studiu de caz, capitolul 8, prefecturile Kozani, Grevena, Kastoria, Prespes, Florina, Fthiotida, Grecia

Interviu cu doamna Derou, proprietara muzeului privat de folclor, Siatista

<https://www.youtube.com/watch?v=FejVVdcccSAw>

Capitolul 9. Provocări contemporane și soluții pentru gestionarea patrimoniului cultural imaterial

CAZUL 1. Cântul în două voci din Nedelino: un patrimoniu cultural al Munților Rodopi de Est

PAX Rhodopica, Bulgaria

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Spre deosebire de stilurile de cântat, în general monofonice, din regiunea Rodopilor, cântul în două voci din Nedelino reflectă o tradiție vocală unică din Munții Rodopi de Est din Bulgaria, care se distinge prin intervale armonice neobișnuite de cvarte și secunde. Parte integrantă a patrimoniului cultural imaterial al Bulgariei, această tradiție surprinde obiceiurile sociale și identitatea culturală a populației locale din Nedelino.

Rezultate ale învățării:

1. Identificarea caracteristicilor muzicale distinctive ale cântecului în două voci din Nedelino și explicarea modului în care acesta diferă de cântecul monofonic tradițional din Rodopi.
2. Să examineze contextul istoric și cultural care a modelat acest patrimoniu vocal distinctiv.
3. Analizați oportunitățile și dificultățile legate de protejarea acestui tip de patrimoniu cultural imaterial.
4. Analizați modul în care implicarea comunității ar putea contribui la conservarea tehnicilor tradiționale de cântat.
5. Elaborarea de strategii pentru interpretarea și gestionarea tradițiilor vocale ca patrimoniu cultural imaterial.

2. Context

Cântul în două voci din Nedelino este studiul de caz ales, deoarece oferă o ilustrare remarcabilă a modului în care comunitățile locale creează expresii culturale unice care reflectă propria lor istorie și cultură. Spre deosebire de cântul monofonic din Rodopi, mai cunoscut în general, stilul din Nedelino a evoluat într-o relativă izolare și a produs structuri armonice unice care l-au deosebit de tradițiile învecinate. Acest lucru îl face un model excelent pentru cercetarea modurilor în care elementele sociale, istorice și geografice susțin evoluția și conservarea patrimoniului cultural imaterial.

Deoarece arată cum practicile muzicale străvechi se pot confrunta cu modernizarea, schimbarea stilurilor de viață și scăderea interesului în rândul tinerelor generații, acest studiu de caz este deosebit de relevant pentru conservarea patrimoniului imaterial. Eforturile de a înregistra, menține și revigora acest stil de cântat subliniază necesitatea participării comunității, a sprijinului instituțional și a proiectelor educaționale în protejarea patrimoniului cultural imaterial pentru generațiile viitoare.

3. Analiza cazului

Cântul în două voci s-a dezvoltat în micul oraș Nedelino și în Munții Rodopi de Est din Bulgaria. Deși zona Rodopilor este binecunoscută pentru stilul său unic de cântat monofonic, caracterizat prin melodii constante și ornamentate, tradiția din Nedelino a dezvoltat o abordare polifonică unică, incluzând cvarte paralele și secunde discordante care produc o textură armonică deosebită. Deși înregistrările exacte sunt puține, rădăcinile acestei tehnici de cântat se întind cu siguranță cu câteva secole în urmă. Nedelino, ascuns în munți, era izolat din punct de vedere geografic, ceea ce a contribuit la păstrarea moștenirii sale vocale unice. În mod tradițional, cântatul avea loc cu ocazia evenimentelor familiale, a sărbătorilor religioase, a muncii agricole și a întrunirilor comunitare, consolidând astfel legăturile comunitare și răspândind valori culturale și povești, pe lângă faptul că oferea divertisment.

Din punct de vedere muzical, stilul Nedelino se caracterizează prin două părți vocale care se mișcă în cvarte paralele, cu secunde ocazionale care creează tensiune și disonanță. Această tehnică armonică este oarecum diferită de cântecul monofonic din Rodopi, care pune accent pe o singură linie melodică extrem de elaborată. Ritmul cântecului din Nedelino pare adesea mai dinamic și mai divers decât caracterul constant și fluid al altor melodii din Rodopi. Funcționând ca istorie orală și memorie comunitară, cântecele surprind frecvent viața de zi cu zi, evenimentele istorice și experiențele emoționale ale populației locale.

Au fost demarate numeroase proiecte de conservare:

- Eforturi de documentare din partea etnomuzicologilor, care consemnează tehnica de cântat în scopuri de arhivare.
- Includerea în inventarul național al patrimoniului cultural imaterial al Bulgariei.
- Dezvoltarea organizațiilor folclorice locale dedicate interpretării și învățării repertoriului tradițional.

- Coordonarea sărbătorilor și a activităților care pun în valoare stilul de cântat din Nedelino.
- Inițiative educaționale locale care aduc tinerii în contact cu această formă de artă străveche.
- Colaborarea cu instituțiile culturale pentru promovarea și diseminarea cunoștințelor despre acest stil special de cântat.

Combinând documentarea, educația, implicarea comunității și sprijinul instituțional, aceste proiecte ilustrează o strategie multifacetică de protejare a acestui patrimoniu cultural imaterial.

4. Concluzii și perspective de viitor

Cazul cântecului în două voci din Nedelino ilustrează dificultățile și posibilele abordări pentru protejarea obiceiurilor locale unice împotriva globalizării și a tendințelor sociale în schimbare. Deși modernismul și declinul mediului tradițional reprezintă provocări pentru această tradiție vocală specială, eforturile comune ale membrilor comunității, ale instituțiilor culturale și ale organizațiilor educaționale oferă o cale pentru respectarea și interpretarea continuă a acesteia. Viitorul tradiției de cântat din Nedelino ar putea depinde de descoperirea unor noi contexte și interpretări, adaptându-se astfel la realitatea socială modernă, dar păstrându-și în același timp calitatea muzicală unică și valoarea culturală.

Privind spre viitor, tehnologiile digitale oferă noi oportunități pentru educația privind acest patrimoniu, precum și pentru difuzarea și documentarea acestuia. Generațiile tinere pot fi implicate, iar un public mai larg poate fi atins prin utilizarea arhivelor virtuale, a platformelor de învățare online și a rețelelor sociale. În plus, colaborarea cu artiști contemporani și interacțiunile interculturale ar putea oferi cadre creative pentru dezvoltarea tradiției, păstrându-i, în același timp, caracterul unic. Succesul conservării va depinde de găsirea unui echilibru între asigurarea unei flexibilități suficiente, astfel încât tradiția să rămână relevantă și semnificativă pentru societățile moderne, și transmiterea fidelă a acesteia.

5. Întrebări de studiu

- În ce mod calitățile muzicale unice ale cântului în două voci din Nedelino – intervalele de cvarte și secunde – reflectă evoluția istorică și identitatea culturală a zonei Rodopilor de Est?
- Comparați și contrastați provocările legate de conservarea cântecului în două voci din Nedelino cu cele ale altor practici vocale tradiționale din Europa de Est. Ce paralele și divergențe există?

- Cum ar putea evenimentele planificate și sărbătorile comunitare să contribuie la conservarea tehnicilor tradiționale de cântat? Analizați avantajele și dezavantajele acestora ca tehnici de conservare.
- Cum pot fi utilizate noile mijloace de comunicare și tehnologia digitală pentru a înregistra, promova și dezvolta formele tradiționale de cântat, precum tradiția din Nedelino?
- Reflecțați asupra aspectelor etice ale conservării patrimoniului imaterial: cum putem găsi un echilibru între necesitatea de a păstra autenticitatea și aceea de a lăsa tradițiile vii să se schimbe în mod natural odată cu trecerea timpului?

6. Referințe

Buchanan, D. A. (2006). Performing democracy: Bulgarian music and musicians in transition. University of Chicago Press.

Forsyth, M. (2013). Patrimoniul cultural imaterial internațional: Localizarea mișcării de protejare. International Journal of Cultural Property, 20(1), 1-29.

Peycheva, L. (2008). Între sat și oraș: muzica populară în Bulgaria postsocialistă. Ethnologia Balkanica, 12, 193-215.

Rice, T. (1994). Fie ca aceasta să-ți umple sufletul: Experiența muzicii bulgare. University of Chicago Press.

Bratanova, R. (2001). Cântul în două voci din Nedelino – patru decenii mai târziu. Bulgarski folklor 1, 42-45. (în bulgară)

Dosarul de nominalizare nr. 00966 pentru înscrierea în 2019 pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității
<https://ich.unesco.org/doc/src/42989-EN.doc>

Video:

<https://youtu.be/omQ0D0DYuUI>

<https://youtu.be/i0aAU29G-nQ>

VIDEOCLIPURI DESPRE CAZURI	
Titlu	Link YouTube
Cântarea în două voci „Nedelino” – o scurtă prezentare	https://www.youtube.com/watch?v=Ad7JxDIYLEo

CAZUL 2. „Miresele pictate” din satul Ribnovo

PAX Rhodopica, Bulgaria

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Sinopsis: În satul Ribnovo, situat într-o zonă montană a lanțului muntos Rodopi de Vest, musulmanii bulgari (pomacii) organizează o ceremonie de nuntă unică, numită „Mireasa pictată”. Pe lângă costumele tradiționale, muzica și tradițiile care se desfășoară pe parcursul mai multor zile, această sărbătoare include decorarea extravagantă a feței miresei cu vopsea albă și bijuterii strălucitoare. Obiceiul, în contextul bulgar, predominant ortodox, demonstrează o îmbinare specială între practicile islamice și cele preislamice.

Rezultate ale învățării:

1. Identificarea principalelor elemente ale patrimoniului cultural imaterial (PCI) prin prisma obiceiului „Mireasa pictată”.
2. Analizați modul în care practicile culturale ale minorităților pot persista în ciuda constrângerilor istorice și a presiunilor de modernizare.
3. Analizați importanța implicării comunității în conservarea resurselor culturale imateriale.
4. Examinarea efectelor posibile ale documentării interesului extern, precum și a activităților culturale tradiționale.
5. Examinarea, într-un context mondial, a armoniei dintre conservarea tradițiilor culturale și schimbare.

2. Context

Exemplul „Mireasa pictată” ilustrează modul în care, prin intermediul ritualurilor ceremoniale, o cultură minoritară își păstrează propria identitate culturală în ciuda evenimentelor istorice, precum persecuția religioasă sub regimul comunist. Menținând tehnici de conservare orientate către comunitate, acest patrimoniu constă în mai multe componente ale patrimoniului cultural imaterial: tradiții orale, arte scenice, convenții sociale și artizanat tradițional.



Sursă: <https://pendara.bg/produkt/risuvane-na-bulka-gelina-i-domashen-obyad-v-ribnovo/>

Între conservare și evoluția naturală, între apartenența comunitară și interesele străine, între diferențele culturale și globalizarea omogenizantă, povestea relevă dificultăți enorme în gestionarea patrimoniului. Acest lucru oferă o înțelegere semnificativă asupra modului în care gestionarea eficientă a patrimoniului cultural imaterial depinde de capacitatea comunităților de a-și recunoaște, înregistra și conserva obiceiurile, evoluând în același timp odată cu vremurile.

3. Analiza cazului

Cu ocazia evenimentului „Mireasa pictată” (sau „Pisana Bulka”) din Ribnovo, în Munții Rodopi de Vest din Bulgaria, pomacii, sau musulmanii bulgari, sărbătoresc un ritual care se învâрте în jurul decorării extravagante a feței miresei, în cadrul căruia fața acesteia este mai întâi vopsită în alb și apoi acoperită cu paiete frumoase, mărgelile și fire așezate în modele geometrice de către femeile talentate din comunitate. Această metamorfoză creează un aspect asemănător unei măști, care lasă la vedere doar ochii miresei, indicând astfel trecerea ei de la starea de fecioară la căsătorie și servind, poate, drept protecție împotriva spiritelor rele.



Sursă: <https://pendara.bg/produkt/risuvane-na-bulka-gelina-i-domashen-obyad-v-ribnovo/>

Mireasa se îmbracă elegant; poartă o rochie roșie cu broderii rafinate, mai multe eșarfe, o coafură distinctivă cu pene numită „dulak”, bijuterii ancestrale și accesorii de ceremonie. Rezultatul vizual de ansamblu creează o identitate unică, pe care tradițiile culturale bulgare ar recunoaște-o fără îndoială.

Ceremonia se desfășoară pe parcursul mai multor zile, într-o ordine prestabilită: Logodna mică (acordul preliminar al familiilor), Logodna mare (acordul formal însoțit de schimbul de cadouri), Ceremonia cu henna (ritualul aplicării vopselei pe mâinile miresei), Pictarea miresei (efectuată sâmbătă), Ziua nunții (duminică, când mirele își ia mireasa) și Procesiunea (însoțirea miresei la noua ei reședință, însoțită de muzică și festivități). În special cântecele, dansurile și ceremoniile desfășurate în aceste momente, instrumentele folosite de-a lungul istoriei includ zurna și tobele.

Locuitorii din Ribnovo și-au păstrat tradiția, transmitând valoarea simbolică și abilitățile acesteia de-a lungul generațiilor. În ciuda limitărilor istorice, inclusiv a perioadelor în care exprimarea religioasă era restricționată, comunitatea și-a păstrat trecutul prin memoria comună și implicarea colectivă. Desfășurate de obicei în decembrie sau ianuarie, căsătoriile urmează ritualuri străvechi, chiar dacă unele aspecte au evoluat odată cu trecerea timpului.

Datorită cercetărilor antropologice, studiilor culturale și fotografiei, ceremonia „Mireasa pictată” a căpătat o importanță sporită în ultima perioadă. Ritualul atrage un interes din ce în ce mai mare din partea altor persoane, astfel încât atenția crescută ridică probleme cruciale legate de tehnica de studiu, reprezentare, dreptul de proprietate și iminenta comercializare.

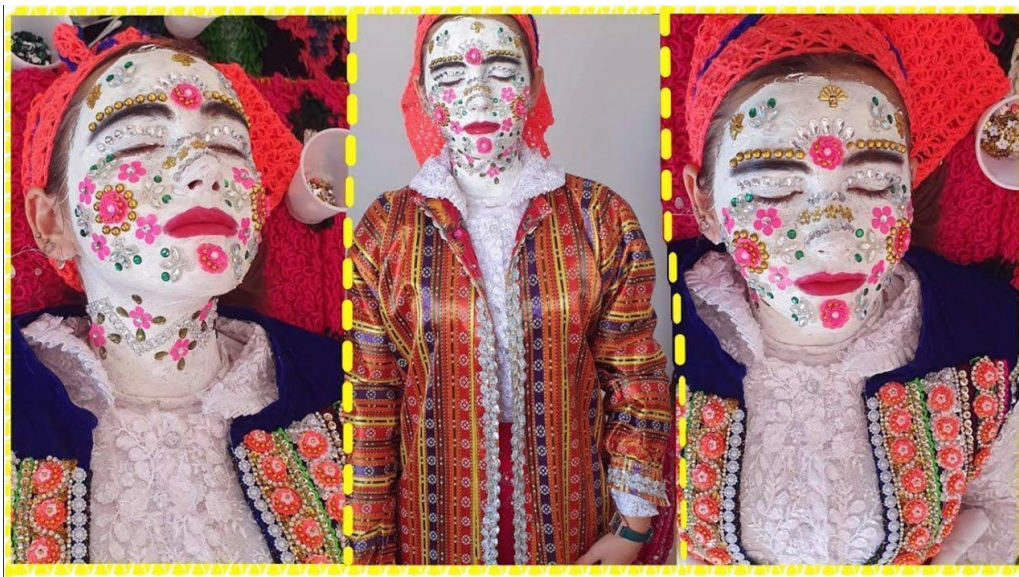
Iată două videoclipuri de pe YouTube care oferă o prezentare mai detaliată a ritualului (disponibile în limba bulgară):

- Ribnovo – dintr-o lume în alta Gelina - [link](#)
- Gelina – Recrearea picturii miresei în satul Ribnovo – [link](#)

4. Concluzii și perspective de viitor

Durata de viață a ritualului „Mireasa pictată” reflectă tenacitatea în conservarea patrimoniului orientat către comunitate în fața omogenizării provocate de globalizare. Existența acestuia, în condițiile persecuției guvernamentale, evidențiază puterea tradițiilor culturale solid înrădăcinate atunci când societățile își păstrează obiceiurile. Comunitatea din Ribnovo se confruntă atât cu oportunități, cât și cu provocări: o atenție sporită din exterior ar putea duce la beneficii economice bazate pe turismul cultural, dar ar putea, de asemenea, să amenințe autenticitatea obiceiului.

Sustenabilitatea viitoare a acestei moșteniri va depinde de capacitatea comunității de a face față erei documentării digitale – care oferă atât o apreciere mai mare, cât și riscuri de decontextualizare – prin echilibrarea conservării cu evoluția naturală, controlul influențelor externe și garantarea unei transmiteri semnificative către generațiile tinere.



Sursă: <https://pendara.bg/produkt/risuvane-na-bulka-gelina-i-domashen-obyad-v-ribnovo/>

5. Întrebări de studiu

- În ce moduri obiceiul „Mireasa pictată” ilustrează relația complexă dintre identitatea religioasă islamică și practicile culturale cu rădăcini posibil preislamice?
- În condițiile opresiunii politice și ale uniformității culturale, ce măsuri concrete a luat comunitatea din Ribnovo pentru a-și păstra moștenirea?
- Cum pot călătoriile, o mai mare atenție din exterior și documentarea să afecteze autenticitatea și desfășurarea obiceiului „Mireasa pictată” în viitor?
- Cum pune mișcarea „Mireasa pictată” sub semnul întrebării cunoștințele consacrate care separă patrimoniul cultural tangibil de cel intangibil?
- Ce întrebări etice ar trebui să abordeze cercetătorii, fotografi și vizitatorii interesați de cultură atunci când înregistrează și difuzează informații despre acest patrimoniu viu?

6. Referințe

Vasileva-Grueva, P. (2025). Renegocierea moștenirii între generații – Tradiții și sărbători în satul Ribnovo, municipiul Garmen, *Balkanistic Worlds* 1, 263-278 (în bulgară)

Toncheva, V. (2012). Mirese cu măști. <https://infomreja.bg/bulkite-s-mask-a-4685.html> (în bulgară)

Brunnbayer, U. (1999). Istории divergente: identitatea contestată a pomacilor bulgari. *Ethnologia Balkanica*, 3, 35–50

Muyhtar-May, F. (2014). Identitate, naționalism și patrimoniu cultural sub asediu. Cinci narațiuni despre patrimoniul pomac – de la schimbarea forțată a numelor la nunți. Leiden.

Olson, L. J. (2019). Punerea în practică a apartenenței pomace: spectacolul nunții și rețelele sociale în Bulgaria postsocialistă, *Anthropology. Journal for Socio-Cultural Anthropology* 6: 104–130

VIDEOCLIPURI DE CAZ	
Titlu	Link YouTube
Mireasele pictate din Ribnovo – o scurtă prezentare	https://www.youtube.com/watch?v=AOHJQ02yn4

CAZUL 3. Achaia

Universitatea din Attica de Vest, Grecia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Sinteză: Studiul de caz al unității regionale Achaia cuprinde elemente de patrimoniu imaterial asociate amintirilor colective, dar și frumuseții naturale. Scopul studiului este de a înregistra punctele de interes ale zonei, pentru a prezenta provocările, astfel încât umanitatea să poată învăța și să facă față crizelor, în beneficiul comun al tuturor societăților, într-un mod pașnic.

Rezultate ale învățării:

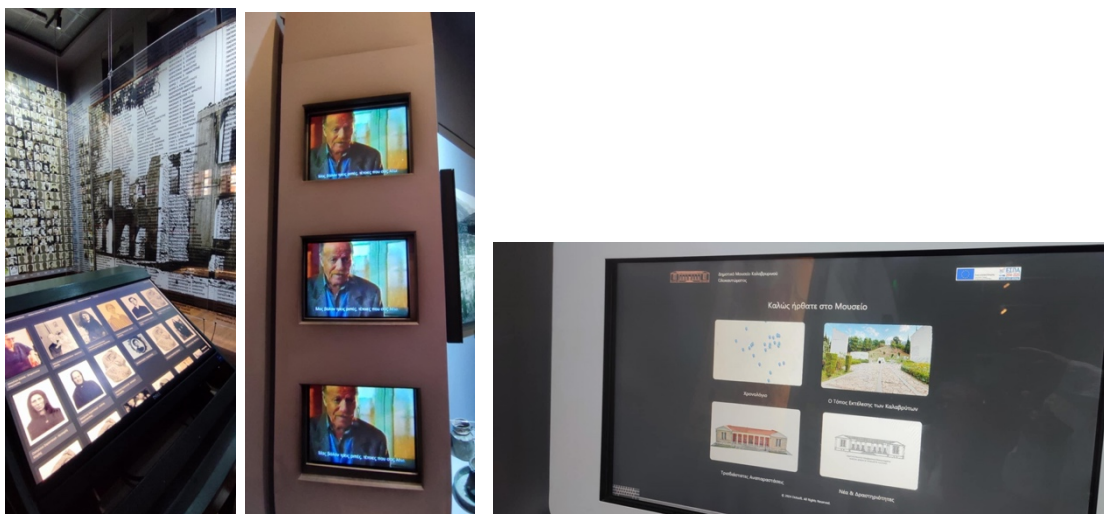
- să sensibilizeze publicul prin povestiri și prezentarea evenimentelor care influențează comunitățile
- să fie capabil să promoveze activități care unesc națiunile și, în plus, să promoveze dezvoltarea durabilă

2. Context

Alegerea unității regionale Achaia s-a bazat pe faptul că aceasta dispune de o cultură bogată și de un mediu natural de o frumusețe deosebită.

3. Analiza cazului

În zonă au fost inițiate și susținute abordări centrate pe comunitate, cum ar fi punerea în valoare a amintirilor colective legate de drepturile omului și pacea între națiuni. Acest lucru se datorează faptului că, în decembrie 1943, forțele de ocupație germane au adunat locuitorii din Kalavryta și le-au separat familiile într-un mod inuman, iar bărbații și adolescenții de sex masculin au fost conduși la Dealul Kapi, unde au fost executați. Muzeul municipal al Holocaustului din Kalavrita reprezintă un far al păcii și al memoriei colective și utilizează povestirea, ecrane tactile cu fotografiile persoanelor executate, programe educaționale, dispune de o bibliotecă digitalizată și prezintă istoria muzeului, promovând pacea în întreaga lume în diferite limbi pe un site foarte bine organizat (greacă, engleză, germană, franceză) (Muzeul municipal al Holocaustului din Kalavrita).



Povestirea digitală și implementarea noilor tehnologii, Muzeul Municipal al Holocaustului din Kalavrita, Kalavrita (fotografiile 1-3). Fotografii: ale autorilor.

În plus, zona este renumită pentru calea ferată cu cremalieră din Odontotos (Calea ferată cu cremalieră din Odontotos χ.χ.), care face parte din tradiția vie a zonei și funcționează de peste 120 de ani. Costurile ridicate de întreținere îi determină pe responsabili din domeniu să ia în considerare închiderea acesteia. Trenul traversează râul Vouraikos. Pornește din Kalavrita, străbate defileul cu același nume și se termină în Diakopto, pe coasta Golfului Corintic. Călătoria traversează sate tradiționale și oferă vizitatorilor numeroase puncte de interes natural de admirat. Zona face parte din Geoparcul Global UNESCO, cu numeroase obiective turistice, printre care Peștera Kastria cu formațiunile sale lacustre (Peștera Kastria χ.χ.). Drumețiile și alte forme alternative de turism, precum raftingul, dau viață comunității locale. Zona aparține locuitorilor și comunităților sale, iar compania care organizează raftingul și alte activități pe râul Ladonas închiriază locul, contribuind astfel la turismul durabil, dar și la conservarea mediului și a zonei înconjurătoare. Meseriile precum cele de tăietori de lemne și de lemnari sunt importante pentru zonă, iar locurile de muncă create reduc rata șomajului.



Forme alternative de turism care promovează patrimoniul cultural imaterial al zonei (fotografiile 1-3). Fotografii: ale autorilor.

În plus, prezența cooperativelor cu produse lactate fabricate local, care beneficiază de denumire de origine protejată (brânza feta din Kalavryta), este importantă pentru conservarea producției locale, a tradițiilor și a meseriilor (Cooperativa Kalavrita, n.d.). În regiunea Achaia există, de asemenea, numeroase crame și podgorii, crama Achaia Clauss urmând să fie inclusă pe lista patrimoniului imaterial național, conform orientărilor UNESCO. Tehnica fabricării butoaielor, la Achaia Clauss și, prin extensie, butoaiile realizate manual care conțin vin, în special vinul dulce roșu Mavrodaphne de la Achaia Clauss, se află în centrul identității viticole a prefecturii Achaia.



Produsele din Achaia, produsele lactate – feta Kalavriton – și vinul – mavrodafni Patron – sunt incluse în inventarul patrimoniului imaterial național al Greciei (fotografiile 1-2). Fotografii: ale autorilor.

4. Concluzii și perspective de viitor

Provocările zonei scot la iveală paradigme legate de rezultatele devastatoare și atrocitățile pe care le-au provocat războaiele din întreaga lume și transmit umanității un mesaj de a păstra vie memoria. A fost creată o rețea dedicată holocausturilor grecești (<http://www.greek-holocausts.gr/>). Se pot crea trasee care să includă orașe și sate grecești asociate cu aceste holocausturi. Trebuie menționat că aceste holocausturi au vizat și populații creștine. Instrumentele și tehnologiile digitale pot contribui la diseminarea acestor amintiri colective către generațiile tinere, care ar putea pune accentul pe abordări centrate pe comunitate. Voluntarii pot contribui la astfel de eforturi.

5. Întrebări de studiu

- Înregistrați traseele culturale din regiune și organizați promovarea regiunii printr-un plan cuprinzător de comunicare publicitară care să pună accentul pe patrimoniul cultural imaterial al zonei.
- Sintetizați implementarea instrumentelor digitale astfel încât toate vocile să poată fi auzite prin povestiri, podcasturi și documentare.

6. Referințe

Muzeul Municipal al Holocaustului din Kalavrita (χ.χ.) <https://www.dmko.gr/en> accesat ultima dată la 13.05.2025

Peștera Lacurilor din Kastria (χ.χ.) <https://www.kastriacave.gr/en/> accesat ultima dată la 13.05.2025

Calea ferată cu cremalieră Odontotos (f.d.) <https://www.odontotos.com/index-en.htm>, accesat ultima dată la 13.05.2025

Cooperativa Kalavritta (fără dată) <https://www.kalavritacoop.gr/en> ultima accesare 13.05.2026

Butoaiele Achaia Clauss și tradiția Mavrodafni în Registrul Patrimoniului Cultural Imaterial (n.d.)

<https://www.iefimerida.gr/politismos/achaia-clauss-stin-ayli-politistiki-klironomia> accesat ultima dată la 13.05.2025

Rețeaua Orașelor și Satelor Martire (n.d.) <http://www.greek-holocausts.gr/> accesat ultima dată la 13.05.2025

Video pe canalul YouTube al proiectului Inthrace

Studiu de caz Capitolul 9, Achaia, Grecia

Video: Traseu feroviar vechi de 120 de ani, încă în funcțiune, defileul Vouraikos, Kalavryta

<https://www.youtube.com/watch?v=PejEbeVU1X4>

Studiu de caz, capitolul 9, Achaia, Grecia

Interviu cu domnul Grestas, directorul Muzeului Municipal al Holocaustului din Kalavryta

<https://www.youtube.com/watch?v=VHAQakkjSgg>

Capitolul 10: Considerații etice în patrimoniul cultural imaterial

CAZUL 1. Fábrica De Álcool Da Lagoa (Azore): Dimensiuni etice în reabilitarea patrimoniului industrial și imaterial

Universitatea din Azore, Portugalia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Fosta Fábrica de Álcool da Lagoa din São Miguel, Azore, reprezintă un simbol puternic al trecutului industrial al regiunii și al identității culturale în continuă evoluție. Odată un element central al economiei azoriene prin transformarea cartofilor dulci în alcool, fabrica reprezintă acum o oportunitate de a integra patrimoniul industrial și imaterial în turismul cultural durabil. Acest studiu de caz examinează dimensiunile etice ale reutilizării patrimoniului, în special în ceea ce privește consimțământul comunității, reprezentarea și proprietatea asupra memoriei colective. Plecând de la cadrul conceptual prezentat în capitolul 10 privind sensibilitatea culturală, consimțământul informat și administrarea etică, studiul explorează modul în care monumentele industriale pot fi reactivate în mod etic ca spații culturale vii. Studiul evaluează riscurile de denaturare și de comercializare excesivă și propune strategii pentru o reutilizare incluzivă, respectuoasă și educativă a sitului, care să consolideze capacitatea de acțiune a comunității.

Rezultate ale învățării:

- Înțelegerea aspectelor etice legate de integrarea patrimoniului industrial și imaterial
- Identificarea strategiilor responsabile pentru reamenajarea spațiilor culturale istorice
- Evaluarea critică a rolului participării și reprezentării comunității în turismul cultural

2. Context

Arhipelagul Azorelor a câștigat importanță economică prin exportul de portocale către Anglia între sfârșitul secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea. Cu toate acestea, din cauza unei boli care a afectat pomii citrici, producția a scăzut semnificativ începând cu anul 1860. În acest context, unii antreprenori din Azore au căutat culturi alternative, iar una dintre opțiunile lor a fost cartoful dulce, cu scopul de a-l transforma în alcool. În Azore au fost

înființate cinci fabrici de alcool: două pe insula Terceira și trei pe insula São Miguel. Fabrica din Lagoa a fost a doua unitate industrială de acest gen, fondată în 1882 de-a lungul litoralului acestui oraș de pe insula São Miguel. Inspirată de modelele industriale europene, utilajele fabricii și primii săi tehnicieni erau de origine germană, asigurând o productivitate și o calitate ridicate ale alcoolului produs. În ciuda constrângerilor economice și politice asupra producției de alcool, această fabrică a supraviețuit. La începutul secolului al XX-lea, era singura din Azore care încă prelucra cartofi dulci și porumb, angajând la un moment dat până la 220 de muncitori – un număr considerabil, având în vedere dimensiunea populației din municipiul Lagoa. Prezența fabricii a modelat toponimia locală. Ea a influențat sectorul social și de agrement, ducând la înființarea de magazine pentru angajați, a unei cantine și chiar a unui club de fotbal, fondat în 1948 și activ până în prezent. În 1968, fabrica a fost achiziționată de o companie franceză, care a început să utilizeze melasa provenită din industria zahărului ca materie primă. În 1996, producția de alcool a încetat, concentrându-se exclusiv pe îmbutelierea alcoolului importat din afara arhipelagului, fabrica fiind în cele din urmă închisă definitiv în 2021. Astăzi, structura industrială rămâne o trăsătură definitorie a peisajului urban din Lagoa și se impune ca un punct de reper local, așteptând o reamenajare care să răspundă provocărilor contemporane.

3. Analiza cazului

Fábrica de Álcool da Lagoa ilustrează provocările și oportunitățile integrării patrimoniului industrial în cadrele contemporane ale turismului cultural. Ca relicvă materială a transformării regionale, aceasta întruchipează și dimensiuni intangibile – povești ale muncii, reziliență, migrație, roluri de gen și memorie intergenerațională. Aceste elemente trebuie luate în considerare din punct de vedere etic în orice proces de reamenajare sau reinterpretare.

Conform capitolului 10, protejarea etică a patrimoniului trebuie să respecte proprietatea comunității, să evite comercializarea excesivă și să asigure consimțământul liber, prealabil și informat atunci când se împărtășește memoria culturală. Riscul de a transforma un astfel de sit patrimonial într-o atracție turistică generică, lipsită de context și de sens, este semnificativ. De exemplu, prezentarea moștenirii fabricii doar prin prisma esteticii industriale sau a narațiunilor comerciale, fără a aborda istoria sa socială – inclusiv drepturile muncitorilor sau impactul asupra mediului al producției de alcool – ar putea denatura trecutul acesteia și ar putea îndepărta părțile interesate locale. În plus, trebuie recunoscută identitatea sitului ca spațiu care odinioară se baza pe

solidaritatea comunitară. Propunerile actuale de transformare a spațiului într-un loc cultural sau turistic trebuie să implice foștii muncitori, familiile acestora și grupurile comunitare nu ca public pasiv, ci ca co-creatori ai conținutului interpretativ. Reamenajarea etică trebuie să evite capcana „exploatării patrimoniului”, în care narațiunile culturale dă sunt selectate și comercializate în mod selectiv, fără împărțirea beneficiilor.

Parteneriatele educaționale cu școlile și universitățile locale ar putea sprijini o interpretare incluzivă a patrimoniului. Expozițiile interactive, arhivele de istorie orală și tururile ghidate de comunitate pot oferi modalități participative și respectuoase de a dinamiza spațiul. Cu toate acestea, orice colectare sau diseminare a mărturiilor trebuie să se bazeze pe protocoale de consimțământ informat, asigurând autonomia și respectul pentru memoria personală și colectivă.

În cele din urmă, tehnologiile digitale – precum reconstituirile în realitate augmentată sau tururile virtuale ale muzeelor – pot extinde accesul, dar trebuie să respecte, de asemenea, standardele etice. Acestea includ transparența în crearea conținutului, reprezentarea echitabilă a narațiunilor și suveranitatea asupra datelor pentru materialele generate de comunitate.

4. Concluzii și perspective de viitor

Fábrica de Álcool da Lagoa reprezintă un exemplu convingător al modului în care patrimoniul industrial poate fi reimaginat în moduri etice și responsabile, care să onoreze atât structurile tangibile, cât și memoria culturală intangibilă pe care o reprezintă. Reamenajarea sa viitoare trebuie să depășească restaurarea estetică sau atractivitatea turistică, pentru a servi drept spațiu de implicare comunitară, educație și reflecție istorică. Acest lucru necesită un angajament față de principii etice precum proprietatea comunitară, consimțământul informat și reprezentarea incluzivă. Fabrica poate deveni un centru cultural viu, mai degrabă decât un monument static, prin implicarea foștilor muncitori, a locuitorilor din zonă și a actorilor din domeniul cultural în definirea modului în care situl este interpretat și utilizat. Inițiativele educaționale, proiectele de istorie orală și expozițiile create în colaborare pot asigura că narațiunile despre muncă, reziliență și transformare sunt păstrate cu demnitate și împărtășite cu autenticitate. Tehnologiile digitale pot spori accesibilitatea, dar utilizarea lor trebuie să respecte suveranitatea datelor și contextul cultural. În cele din urmă, gestionarea etică a acestui sit oferă o oportunitate unică de a echilibra conservarea cu inovația, transformând fabrica într-un reper cultural semnificativ care contribuie la identitatea locală și la memoria colectivă.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Cum pot fi reamenajate din punct de vedere etic siturile de patrimoniu industrial pentru a conserva și promova memoria culturală imaterială?
- Întrebarea 2. Care sunt riscurile etice ale transformării Fábrica de Álcool da Lagoa într-o atracție turistică și cum pot fi acestea atenuate?
- Întrebarea 3. Cum pot foștii muncitori și locuitorii din zonă să contribuie activ la interpretarea și utilizarea viitoare a acestui sit?

6. Referințe

João, M.I (1991). Azorele în secolul al XIX-lea: economie, societate și mișcări autonomiste. Edições Cosmos.

<https://repositorioaberto.uab.pt/entities/publication/>

Soares, A. (1996). Álcool. În Enciclopédia Açoriana. <https://www.culturacores.azores.gov.pt>

Linkuri

https://www.youtube.com/watch?v=-QN24et4_Xc

CAZUL 2. Ceramica și broderia în Azore: proprietate, reprezentare și turism etic

Universitatea din Azore, Portugalia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Meșteșugurile tradiționale ale ceramicii și broderiei din Insulele Azore reflectă secole de cunoștințe artistice, istorie socială și identitate regională. Acest studiu de caz explorează modul în care aceste practici – înrădăcinate în viața domestică și influențate de diverse întâlniri culturale – pot fi conservate și promovate în cadrul unor modele de turism durabil, abordând în același timp provocări etice precum proprietatea, reprezentarea echitabilă și apropierea culturală. Odată cu comercializarea tot mai intensă a meșteșugurilor din Azore pe piețele globale și turistice, studiul evaluează modul în care comunitățile de meșteșugari pot păstra controlul asupra patrimoniului lor și pot beneficia de pe urma transmiterii acestuia. De asemenea, explorează modul în care strategii precum certificarea, demonstrațiile live și experiențele imersive pentru vizitatori contribuie la păstrarea autenticității. Studiul de caz evidențiază necesitatea unor politici etice care să protejeze producătorii culturali și să asigure o implicare respectuoasă față de tradițiile vii.

Rezultate ale învățării:

- Înțelegerea provocărilor etice în promovarea patrimoniului cultural imaterial prin turism
- Elaborarea de strategii pentru o reprezentare echitabilă și beneficii pentru comunitate
- Aplicarea gândirii critice în ceea ce privește dreptul de proprietate, consimțământul și sensibilitatea culturală

2. Context

Se crede că primele obiecte din lut din Insulele Azore au provenit din Portugalia continentală, fiind folosite de coloniști în viața de zi cu zi pentru depozitarea și prelucrarea produselor alimentare. De-a lungul timpului, înființarea atelierelor de olărit cu tehnici portugheze și olari a devenit o realitate pe toate insulele, centrele de producție fiind deosebit de importante pe insulele São Miguel (în special în Vila Franca do Campo) și Terceira. Prezența argilei roșii pe insula Santa Maria a jucat, de asemenea, un rol crucial în producția de materiale de construcție (cum ar fi țiglele), ceea ce a stimulat transportul local și economia internă. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în contextul industrializării portugheze, au fost înființate mai multe unități industriale dedicate ceramicii, printre care fabrica

Cerâmica Vieira din municipiul Lagoa. Înființată în 1862, aceasta este singura unitate de producție de faianță încă activă astăzi în São Miguel. Piesele sale se disting printr-un fundal alb și linii decorative albastre, o combinație de culori care a devenit o marcă distinctivă a ceramicii regionale din Azore (vezi Figura 1).

Figura 1 – Ceramica locală



Pe insula São Miguel, albastrul caracterizează, de asemenea, broderiile produse acolo (vezi Figura 2). La fel ca o mare parte a activității industriale din acea perioadă (cum ar fi producția de ceai sau tutun), broderia a jucat un rol crucial în anii 1930 în reducerea șomajului, atunci când o criză a forței de muncă a afectat forța de muncă feminină.

Figura 2 – Broderii locale



Astfel, a fost introdus un stil de broderie cunoscut sub numele de „bordado a matiz”, realizat în două nuanțe de albastru faianță și inspirat de motive vegetale și rurale. Pe insula Terceira, influențele broderiei englezești și ale arhipelagului Madeira au fost esențiale în conturarea tradiției locale a broderiei realizate

manual pe țesături de in. Această broderie se distinge de modelele albastre din São Miguel prin faptul că este exclusiv albă. Fețele de masă, cearșafurile, fețele de pernă și alte articole practice de uz casnic, care făceau odinioară parte din trusoul unei mirese din Azore, sunt acum foarte apreciate ca produse de calitate pe piața turistică. În cele din urmă, broderia cu paie, tipică insulei Faial, are, de asemenea, influențe englezești. Probabil apărută în secolul al XIX-lea, aceasta a fost rapid însușită de forța de muncă feminină locală. A devenit un element distinctiv al insulei, remarcându-se prin contrastul dintre broderia de culoarea paielor și țesăturile negre.

3. Analiza de caz

Ceramica și broderia din Azore sunt mai mult decât simple expresii artistice – ele reprezintă manifestări complexe ale identității, măiestriei și gestionării responsabile a resurselor naturale. Aceste practici sunt strâns legate de mediul local, întrucât calitatea și autenticitatea produselor finale depind în mare măsură de materialele naturale ale regiunii (Martins, 1993). Argilele roșii și albe din Azore, în special cele din São Miguel și Santa Maria, sunt apreciate pentru compoziția și textura lor unice, care influențează durabilitatea și aspectul ceramicii realizate manual.

Astăzi, ceramica și broderia sunt mai mult decât simple produse culturale – ele reprezintă patrimoniul viu pe care comunitățile locale îl mențin prin împărtășirea cunoștințelor, prin memorie și prin adaptare. Meșterii din São Miguel și Terceira continuă să producă ceramică pictată manual și piese brodate care păstrează continuitatea stilistică cu practicile istorice. Cooperativele locale și atelierile familiale joacă un rol central în această continuitate, deși se confruntă cu o concurență tot mai mare din partea replicilor industriale și a suvenirurilor importate. Inițiativele de turism durabil au început să recunoască potențialul acestor meșteșuguri ca experiențe semnificative. Atelierile practice, demonstrațiile conduse de artiști și tururile în culisele procesului de producție oferă vizitatorilor o perspectivă asupra metodelor de producție, favorizând aprecierea și conștientizarea. Colaborările cu operatorii turistici au dus la crearea unor pachete tematice care combină sesiunile de meșteșuguri cu gastronomia regională sau festivalurile culturale. Motivele de broderie au fost, de asemenea, reinterpretate în textile și modă contemporane, atrăgând generațiile tinere și noi piețe.

Popularitatea crescândă a acestor meșteșuguri a creat atât oportunități, cât și amenințări. Pe de o parte, turismul oferă o platformă pentru a pune în valoare

abilitățile meșteșugarilor și a genera venituri pentru comunitățile locale. Pe de altă parte, producția în masă – în special în fabricile străine care utilizează forță de muncă ieftină și materiale sintetice – a dus la proliferarea imitațiilor. Aceste produse contrafăcute imită adesea stilul vizual al ceramicii și broderiilor azoriene, dar nu au calitatea artizanală, contextul cultural și aprovizionarea etică care caracterizează produsele autentice. Afluxul acestor copii industriale pe piețele locale și internaționale subminează în mod semnificativ valoarea meșteșugurilor azoriene autentice. Adesea necunoscând diferențele, turiștii pot opta pentru alternative mai ieftine, deturnând astfel veniturile de la meșteșugarii locali. În plus, utilizarea materiilor prime non-locale și a metodelor de producție mecanizate are ca rezultat produse care nu reflectă patrimoniul cultural și nici nu respectă procesele de mediu și sociale ale meșteșugului tradițional. Lipsa unor mecanisme eficiente de protecție agravează această problemă. Majoritatea stilurilor de ceramică și broderie din Azore nu sunt înregistrate ca indicații geografice protejate (IGP) și nici nu sunt acoperite în mod consecvent de drepturi de autor sau de etichete de certificare. Drept urmare, atelierele artizanale – dintre care multe funcționează pe baza unor modele de mici dimensiuni, familiale sau cooperative – se confruntă cu dificultăți în a-și diferenția produsele autentice de cele contrafăcute. Capacitatea lor financiară limitată le împiedică, de asemenea, să concureze cu importurile la prețuri reduse sau să investească în campanii de marketing la scară largă.

Situația prezintă implicații etice mai ample. În absența unor sisteme de atribuire și consimțământ, artizanii se confruntă cu o marginalizare culturală și economică. Cunoștințele, modelele și metodele lor tradiționale sunt adesea însușite fără recunoaștere sau compensație, ceea ce duce la erodarea proprietății culturale și la diluarea patrimoniului imaterial în sine. Turiștii pot participa, fără să știe, la acest ciclu prin achiziționarea de suveniruri produse în serie, care contribuie la declinul industriilor artizanale autentice. Ca răspuns, au început să apară unele inițiative locale. Cooperativele de artizani promovează sisteme de certificare pentru a proteja originea și autenticitatea produselor. Muzeele și instituțiile culturale își extind eforturile educaționale pentru a ajuta vizitatorii să înțeleagă valoarea meșteșugului tradițional. Comercianții cu amănuntul sunt încurajați să acorde prioritate lanțurilor de aprovizionare transparente și să promoveze principiile comerțului echitabil. Cu toate acestea, aceste eforturi trebuie extinse și susținute de politici publice. Există o nevoie urgentă ca autoritățile regionale și naționale să pună în aplicare cadre juridice de protecție, să aplice măsuri împotriva contrafacerii și să asigure finanțare pentru consolidarea capacităților în rândul artizanilor. Turismul durabil și

comerțul etic pot fi realizate prin valorizarea atât a materiilor prime, cât și a expertizei umane din spatele fiecărui produs.

Abordarea acestor preocupări necesită o concentrare mai puternică asupra cadrelor etice. Principiile comerțului echitabil, transparența în aprovizionare și recunoașterea oficială a drepturilor meșteșugarilor trebuie integrate în politicile privind turismul și patrimoniul. În plus, implicarea meșteșugarilor în procesul decizional privind modul în care munca lor este prezentată și împărtășită este esențială pentru sustenabilitatea culturală.

4. Concluzii și perspective de viitor

Ceramica și broderia din Insulele Azore ilustrează modul în care meșteșugurile tradiționale pot fi conservate și revitalizate prin intermediul unui turism gestionat în mod etic. Relevanța lor continuă depinde de împuternicirea comunităților de meșteșugari, de protejarea valorii materiilor prime „ ” și de asigurarea unei recunoașteri echitabile și a unui beneficiu economic pentru munca lor. În contextul creșterii producției în masă și al produselor contrafăcute, este esențial să se pună în aplicare strategii care să distingă meșteșugul autentic de imitațiile industriale. Sistemele de certificare, atelierelor conduse de comunitate și experiențele imersive pentru vizitatori joacă un rol esențial în educarea consumatorilor și în consolidarea valorii culturale și materiale a acestor tradiții. Povestirea digitală și colaborările cu muzeele pot amplifica și mai mult vocile artizanilor, în timp ce parteneriatele de comerț echitabil contribuie la integrarea acestor meșteșuguri în piețele mai largi ale turismului și comerțului cu amănuntul. Turismul durabil trebuie să promoveze patrimoniul azorean și să apere drepturile, dreptul de autor și autonomia celor care mențin vii aceste tradiții.

5. Întrebări de studiu

- Întrebarea 1. Cum pot fi integrate ceramica și broderia în experiențele turistice fără a risca apropierea culturală sau denaturarea?
- Întrebarea 2. Ce mecanisme pot contribui la protejarea drepturilor meșterilor locali în fața producției în masă și a comercializării?
- Întrebarea 3. În ce moduri pot inițiativele turistice să promoveze un angajament etic față de meșteșugurile tradiționale, asigurând în același timp beneficii economice echitabile pentru comunități?

6. Referințe

Guvernul Azorelor. (2023). Artesanato dos Açores: Diagnóstico e Estratégias de Valorização.

Martins, R. D. S. (1993). Ceramica din Vila Franca do Campo (S. Miguel-Azore) în producția halieutică.

UNESCO (2003). *Convenția privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial*. <https://ich.unesco.org/en/convention>

Linkuri:

Ceramica Vieira. <https://www.ceramicavieira.pt>

Principiile turismului echitabil. <https://www.fairtrade.travel>

Capitolul 11: Finanțarea și mobilizarea resurselor pentru patrimoniul cultural imaterial

CAZUL 1. Dantela Kalofer: stilul național bulgar în confecționarea dantelei cu suveică

PAX Rhodopica, Bulgaria

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Acest studiu de caz examinează modul în care tehnica tradițională bulgară de confecționare a dantelei Kalofer a fost revitalizată prin inițiative strategice de finanțare și mobilizare a resurselor. Acesta explorează eforturile de colaborare dintre comunitățile locale, organismele guvernamentale și ONG-urile pentru a proteja acest element al patrimoniului cultural imaterial care se confruntă cu declinul din cauza modernizării și a schimbărilor demografice.

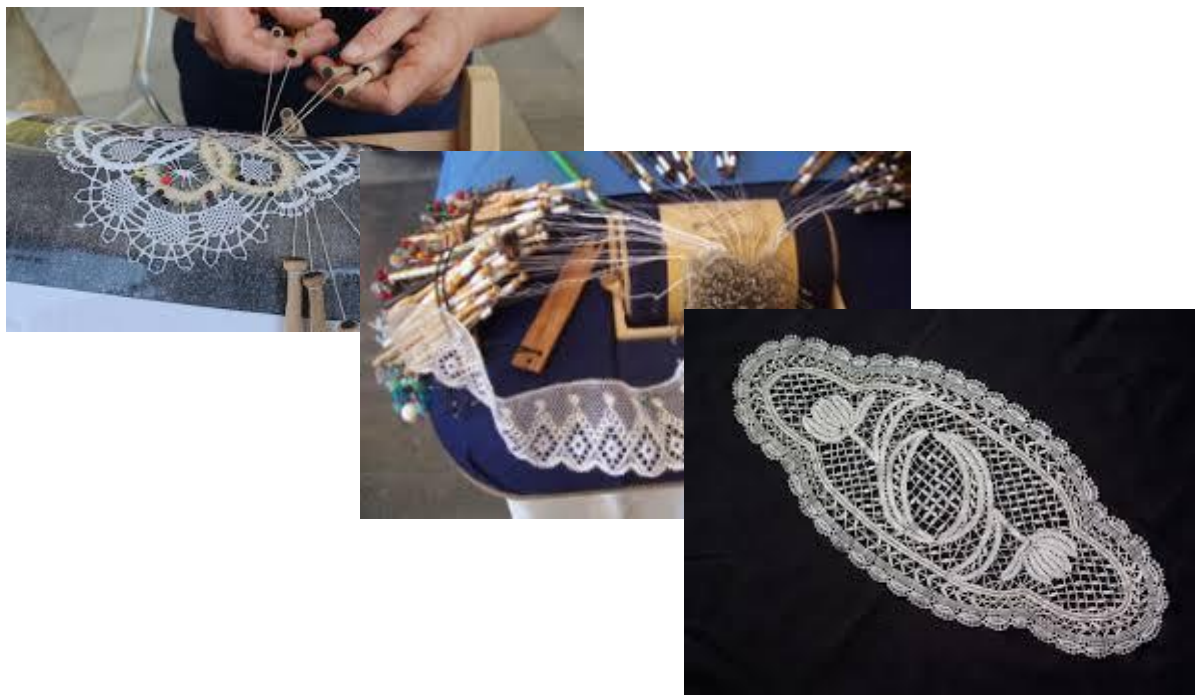
Rezultate ale învățării:

- Identificarea diverselor surse de finanțare și a modelelor de parteneriat aplicabile protejării patrimoniului cultural imaterial
- Analizarea importanței implicării comunității în strategiile durabile de mobilizare a resurselor
- Evaluarea modului în care parteneriatele public-privat pot fi valorificate în proiectele de conservare a patrimoniului
- Recunoașterea metodelor eficiente de echilibrare a tradiției cu inovația în abordările de finanțare a patrimoniului
- Elaborarea de strategii pentru sustenabilitatea financiară pe termen lung a inițiativelor privind patrimoniul cultural imaterial

2. Context

Dantela de la Kalofer, originară din orașul Kalofer din centrul Bulgariei, reprezintă o tradiție unică de dantelă cu suveică care datează din secolul al XIX-lea. Acest meșteșug delicat se caracterizează prin modele florale și geometrice complexe, create folosind doar ac și ață, ceea ce îl deosebește de tradițiile de dantelă cu bobine întâlnite în alte părți. Fiind un element înscris în inventarul național al patrimoniului cultural imaterial al Bulgariei în 2012, dantela de la Kalofer întruchipează nu doar expresia artistică, ci și practicile sociale, identitatea și cunoștințele culturale ale comunității (Ilieva, 2018). Această îndemânare a fost transmisă în principal în cadrul familiilor, din generație în generație. Acest lucru a dus la o pierdere treptată a cunoștințelor și abilităților,

mai ales odată cu scăderea interesului pentru acest meșteșug. Meșteșugul este păstrat în rândul unui grup restrâns de purtători ai acestui patrimoniu cultural imaterial.



Sursă: https://kalofer.bg/?page_id=121

Exemplul ilustrează în mod eficient modul în care un meșteșug tradițional aflat în pragul dispariției a fost revitalizat prin colaborarea mai multor părți interesate și prin diverse mecanisme de finanțare. În ultimele decenii, confecționarea dantelei din Kalofer s-a confruntat cu provocări semnificative, printre care îmbătrânirea populației de practicieni, stimulentele economice limitate pentru generațiile mai tinere și concurența din partea textilelor produse în serie. Mobilizarea cu succes a resurselor din mai multe sectoare demonstrează abordări practice ale conservării patrimoniului imaterial, care echilibrează respectul pentru tradiție cu sustenabilitatea economică.

3. Analiza cazului

Inițiativele de socializare au dat roade recent; organizația informală SedyankaTA a contribuit la creșterea notorietății dantelei cu navetă. Centrul Creativ „Dantela din Kalofer” promovează această formă de artă în cadrul Festivalului Dantelei din Kalofer, organizează seminarii, utilizează tehnologii

contemporane, oferă instrucțiuni video și prezintă această formă de artă la Festivalul Dantei din Kalofer.

Este necesară o abordare integrată pentru conservarea eficientă a patrimoniului cultural imaterial, punând accentul pe cooperarea dintre părțile interesate, aspectele juridice, structurile instituționale și practicile eficiente de utilizare a resurselor. Pe lângă crearea unor sisteme de reglementare, coordonarea între instituții și integrarea resurselor și a informațiilor, această metodă necesită ajustări la nivel de organizare, cultură și atitudini ale participanților. (Manualul pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial – <https://www.unesco-centerbg.org/wp-content/uploads/2020/02/Narychnik-2-final3.pdf>)

Centrul Creativ al Dantei din Kalofer (TCKKL) este un magazin online de suveniruri, înființat în 2018 cu scopul de a comercializa mostre de dantelă, unelte, bijuterii și produse locale. Centrul a îmbunătățit procesul de colectare și a restabilit legăturile cu producătorii de dantelă din întreaga Bulgaria. În prezent, acesta este expus la Muzeul Național „Hristo Botev” din Kalofer. Pentru a promova dantela din Kalofer, au fost realizate tururi virtuale și ghiduri video.

Fiind parte a patrimoniului cultural imaterial al Bulgariei, finanțarea dantei de Kalofer este alocată la mai multe niveluri, combinând inițiativele comunității cu cele ale organizațiilor naționale și locale. Investițiile includ fonduri pentru documentare, subvenții pentru mici expoziții în muzeele locale și asistență financiară directă pentru maeștrii artizani. Deoarece oferă un cadru de funcționare pentru Centrul Creativ al Dantei de Kalofer, finanțarea municipală locală este absolut esențială. Centrele comunitare și inițiativele de cartier contribuie, de asemenea, la strângerea de fonduri prin campanii de donații și evenimente caritabile. Donațiile și munca voluntară reprezintă surse vitale de finanțare pentru funcționarea centrului.

Congresul Mondial al Organizației Mondiale a Dantei cu Bobine și Acul, „Viitorul Centrului Creativ al Dantei din Kalofer”, „Ghidul Dantei din Kalofer”, proiectul „Tradiție în modernitate” și proiectul Fundației Plovdiv 2019 se numără printre inițiativele care susțin dantela din Kalofer. Centrul Bulgar pentru Dantelă cu Bobină și Acul organizează cel de-al XXI-lea Congres Mondial al Dantei din 2025, în colaborare cu municipalitățile Kalofer și Karlovo.

Oportunitățile de finanțare națională și internațională pentru dantela de Kalofer, ca patrimoniu cultural imaterial, sunt oferite de programe precum cele ale Ministerului Culturii, Fondului Național pentru Cultură, Fondului Internațional pentru Diversitate Culturală al UNESCO și fondurilor europene. Deoarece finanțarea se bazează mai degrabă pe proiecte decât pe sustenabilitate, se cercetează o serie de opțiuni de transmitere a tradiției sau de viabilitate

economică. Mobilizarea eficientă a resurselor necesită o abordare care să implice mai multe părți interesate, un echilibru între inovare și conservare, implicarea comunității, o diversitate de competențe și o împărțire deschisă a beneficiilor.

4. Concluzii și perspective de viitor

Cazul dantelei din Kalofer demonstrează că mobilizarea eficientă a resurselor pentru patrimoniul cultural imaterial necesită o tranziție progresivă de la dependența de finanțare externă către modele de sustenabilitate bazate pe comunitate. Deși finanțarea inițială din partea guvernului și a instituțiilor a fost esențială pentru revitalizare, viabilitatea pe termen lung s-a concretizat prin surse diversificate de venit, parteneriate strategice și adaptarea la piețele contemporane, menținând în același timp integritatea culturală. Perspectivele de viitor pentru dantela din Kalofer par promițătoare, pe măsură ce platformele digitale continuă să extindă acoperirea pieței, iar tinerii practicieni dezvoltă aplicații inovatoare ale tehnicilor tradiționale. Cu toate acestea, rămân provocări în ceea ce privește echilibrul dintre viabilitatea comercială și autenticitatea culturală, precum și menținerea sistemelor de transmitere a cunoștințelor care respectă contextele tradiționale de învățare, adaptându-se în același timp la stilurile de viață moderne. Experiența din Kalofer oferă lecții valoroase pentru alte elemente ale patrimoniului imaterial care caută modele durabile de resurse într-un mediu global în rapidă schimbare.

5. Întrebări de studiu

- Cum ar putea fi adaptată abordarea de finanțare bazată pe implicarea mai multor părți interesate, utilizată în cazul dantelei din Kalofer, la elementele patrimoniului cultural imaterial din regiunea dumneavoastră?
- Care sunt riscurile potențiale ale comercializării în conservarea meșteșugurilor tradiționale și cum pot fi acestea atenuate, asigurându-se în același timp sustenabilitatea economică?
- În ce moduri contribuie implicarea comunității în strategiile de mobilizare a resurselor la obținerea unor rezultate mai durabile, în comparație cu modelele de finanțare pur externe?
- Cum pot fi valorificate tehnologiile digitale atât pentru conservarea patrimoniului, cât și pentru generarea de resurse, fără a compromite sistemele de cunoaștere tradiționale?
- Ce considerente etice ar trebui să ghideze dezvoltarea parteneriatelor de finanțare între practicienii locali din domeniul patrimoniului și organizațiile internaționale sau entitățile comerciale?

6. Referințe

Comisia Europeană. (2016). Povești de succes ale programului „Europa creativă”: Conservarea meșteșugurilor tradiționale prin inovare. Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

Ilieva, M. (2018). Dantela tradițională bulgară: între patrimoniul cultural și provocările pieței. Revista internațională a patrimoniului imaterial, 13, 76-89.

Petkova-Campbell, G. (2021). Patrimoniul cultural local în era digitală: provocările legate de conservare și utilizarea durabilă. Revista de gestionare a patrimoniului cultural și dezvoltare durabilă, 11(2), 233-248.

UNESCO. (2019). Bune practici în implementarea Convenției UNESCO din 2003: Volumul 3. Editura UNESCO.

Velichkova, E. (2012). Originea și dezvoltarea dantelei cu bobine în Bulgaria. Arta aplicată tradițională și educația: experiență istorică, situația actuală, perspective de dezvoltare, Materiale ale celei de-a XVII-a conferințe științifico-practice din 2-3 noiembrie 2011. Sankt Petersburg. Școala Superioară de Arte Populare. (în limba rusă)

Nikolova, A. (2007). Meșteșugurile populare – trecut, prezent, viitor, Etar. (în bulgară)

Opev, V. (1986). Dantela din Kalofer – ieri și azi, Lada. (în bulgară)

Parvanova, A., Koleva, E. (2020). Centrul creativ al dantelei din Kalofer. Inspirații, Meșteșuguri artistice tradiționale: moștenire și responsabilitatea tinerilor, forum internațional, 5-6 decembrie 2019. Sankt Petersburg: Școala Superioară de Arte Populare. (în rusă)

Manual pentru organizațiile civice

– <https://www.unesco-centerbg.org/wp-content/uploads/2020/02/Narychnik-2-final3.pdf> (în bulgară)

Video:

<https://www.youtube.com/watch?v=StRa1CIE9J8>

<https://youtu.be/StRa1CIE9J8>

VIDEOCLIPURI CU CAZURI	
Titlu	Link YouTube
Dantela Kalofer – o scurtă prezentare	https://www.youtube.com/watch?v=XCEptCnHEvs

CAZUL 2. Festivalul național al folclorului bulgar – Koprivshtitsa

PAX Rhodopica, Bulgaria

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Sinopsis: Festivalul Național de Folclor de la Koprivshtitsa, organizat o dată la cinci ani începând din 1965, este cel mai mare și mai prestigios eveniment național dedicat conservării și popularizării folclorului bulgar autentic. Ideea festivalului a apărut din necesitatea de a proteja tradițiile bulgare de urbanizare și comercializare, iar acesta s-a impus ca un punct central de întâlnire pentru mii de bulgari de toate vârstele și din diaspora. Festivalul are caracter competitiv și este deschis artiștilor – cântăreți, dansatori, muzicieni, povestitori și ansambluri de obiceiuri populare – care trebuie să prezinte programe bazate în întregime pe folclorul autentic al regiunii lor. Amploarea evenimentului este uriașă (în 2010 au participat 18.000 de artiști), doar cei mai buni, care au trecut de selecția preliminară la festivalurile locale, fiind admiși pe scena națională. Organizarea târgului are ca scop nu doar demonstrarea, ci și documentarea, conservarea și stimularea transmiterii patrimoniului cultural imaterial. În acest scop, evenimentul este realizat prin eforturile comune ale municipalității Koprivshtitsa și ale Ministerului Culturii, cu sprijinul Televiziunii Naționale Bulgare (BNT), Radioului Național Bulgar (BNR) și al experților de la Institutul de Etnologie și Studii Folclorice. Spectacolele, care adesea duc la recunoașterea internațională a participanților, sunt documentate de cercetători în scopuri de arhivare. Prin formatul său în două etape și implicarea activă a publicului, festivalul nu numai că sensibilizează publicul cu privire la importanța patrimoniului viu, ci oferă și un mecanism de identificare și conservare a tradițiilor vechi și noi.

Rezultate ale învățării:

- Determinarea rolului cultural și istoric al Târgului din Koprivshtitsa (Sabor) ca instrument esențial pentru conservarea și popularizarea folclorului bulgar încă de la înființarea sa în 1965.
- Analizarea formatului competitiv al festivalului, care impune participanților ca programele lor să se bazeze în întregime pe folclorul regiunilor respective.
- Examinarea structurii organizaționale și a rolului principalelor instituții (Ministerul Culturii, Primăria Koprivshtitsa) în gestionarea și desfășurarea evenimentului de amploare.

- Evaluarea și discutarea funcției festivalurilor locale ca mecanism de selecție și popularizare înaintea târgului național.
- Investigarea aspectelor unice ale Târgului, precum participarea grupurilor străine și problemele legate de finanțare și acces

2. Context

Festivalul Național de Folclor Bulgar de la Koprivștița, organizat începând cu anul 1965, reprezintă un eveniment cultural de o importanță excepțională pentru conservarea și popularizarea folclorului bulgar autentic. Festivalul are loc o dată la cinci ani în zona Voyvodenets, în apropierea orașului, și s-a impus ca cea mai mare și mai prestigioasă platformă națională, reunind artiști vocali, de dans și instrumentalști, precum și povestitori și ansambluri de obiceiuri populare din toate regiunile țării. Având un caracter exclusiv competitiv și având ca cerință principală prezentarea unor programe profund înrădăcinate în folclorul regiunii natale a interpreților, evenimentul se bucură de o participare masivă – de exemplu, ediția aniversară din 2010 a reunit peste 18.000 de interpreți, doar cei mai buni dintre aceștia, care au trecut de selecția preliminară la festivalurile locale, fiind admiși la festivalul național.

3. Analiza de caz

Festivalul Național de Folclor Bulgar din Koprivștița reprezintă un punct central de întâlnire pentru purtătorii și moștenitorii patrimoniului cultural imaterial (PCI) local din toate regiunile Bulgariei. Înființat în 1965 la inițiativa Rainei Katsarova, festivalul s-a transformat dintr-un eveniment regional într-o sărbătoare națională de amploare, a cărei misiune principală este conservarea, transmiterea și revitalizarea folclorului bulgar autentic. Festivalul se desfășoară într-un format competitiv, pe două etape: în urma selecțiilor regionale, cei mai buni artiști – inclusiv cântăreți, instrumentiști, dansatori, povestitori și formații de obiceiuri populare – sunt admiși pe scena națională din zona Voyvodenets. Cerința fundamentală este ca programele să fie profund înrădăcinate în tradițiile regionale autentice, întregul proces fiind supravegheat de un juriu format din specialiști ai Academiei Bulgare de Științe (BAS)



Sursă: <https://brilltravel.com/koprivshtica-living-museum-heart-of-bulgarian-folklore-2025/>

Din decembrie 2016, festivalul este înscris în Registrul UNESCO al bunelor practici de protejare a patrimoniului cultural imaterial, subliniind rolul său de model pentru valorificarea cunoștințelor și abilităților tradiționale. Dincolo de spectacolele de pe scenă, târgul oferă o imersiune holistică în cultura bulgară, incluzând o expoziție-bazar de artizanat tradițional, expoziții de costume tradiționale, un forum științific și proiecții de filme. Desfășurarea cu succes a acestui eveniment de amploare și complexitate este rezultatul direct al eforturilor sinergice ale principalilor organizatori: Ministerului Culturii (în calitate de coordonator principal), municipalității Koprivshtitsa, Administrației Regionale a Regiunii Sofia și Institutului de Etnologie și Studii Folclorice din cadrul Academiei Bulgare de Științe (BAS), care garantează atât calitatea culturală și profesională, cât și sprijinul logistic, ordinea și siguranța.



Sursă: <https://brilltravel.com/koprivshtica-living-museum-heart-of-bulgarian-folklore-2025/>

Securitatea financiară a târgului este asigurată printr-o strategie diversificată de mobilizare a resurselor, care acoperă cercetarea, documentarea și logistica generală. Această stabilitate financiară este garantată de o combinație de fonduri provenite din bugetul de stat (prin intermediul unui decret al Consiliului de Miniștri), din bugetul municipalității Koprivshtitsa, din finanțarea pe bază de proiecte acordată de Ministerul Culturii, precum și de un sprijin semnificativ din donații și sponsorizări. Această abordare multifacetică a finanțării este esențială pentru desfășurarea durabilă a festivalului, asigurând totul, de la infrastructură și cazare până la remunerarea experților și acoperirea mediatică de către principalii parteneri naționali (Televiziunea Națională Bulgară (BNT), Radioul Național Bulgar (BNR) și Agenția de Știri Bulgară (BTA)).

De fapt, Koprivștița este mai mult decât un sat istoric; este un simbol al identității și mândriei bulgare. Conservarea și celebrarea folclorului său stau mărturie pentru spiritul neînfrânt al unei națiuni care își prețuiește rădăcinile. Fie că sunteți atrași de muzică, de dansuri sau de atmosfera istorică bogată, acest sat fermecător vă promite o călătorie prin inima și sufletul Bulgariei. Planificați-vă vizita la Koprivshtitsa și participați la o sărbătoare atemporală care vă va lăsa amintiri despre o cultură care dansează pe propriul său ritm plin de viață.

4. Concluzii și perspective de viitor

Festivalul Național de Folclor Bulgar din Koprivștița se remarcă ca un model exemplar de finanțare și mobilizare a resurselor pentru Patrimoniul Cultural Imaterial (PCI), datorită abordării sale solide și multifacetate. Această strategie integrează finanțarea guvernamentală pe mai multe niveluri, beneficiind de sprijin din bugetul de stat, de la Ministerul Culturii (adesea pe bază de proiecte) și din bugetul local al municipalității Koprivștița pentru infrastructură și logistică. În plus, festivalul excelează în colaborarea strategică cu diverse agenții și instituții de stat, transformând activele nemonetare în resurse esențiale. De exemplu, Institutul de Etnologie și Studii de Folclor cu Muzeul Etnografic din cadrul Academiei Bulgare de Științe (BAS) oferă expertiză de neprețuit în ceea ce privește calitatea culturală și documentarea, în timp ce Administrația Regională coordonează sprijinul logistic și de securitate esențial din partea unor entități precum Ministerul de Interne, Protecția împotriva Incendiilor și Protecția Populației, precum și echipele medicale, alături de controalele de sănătate și siguranță alimentară efectuate de Agenția Bulgară pentru Siguranța Alimentară (BFSA) și Inspectoratele Regionale de Sănătate (RHI).

Dincolo de sprijinul guvernamental și instituțional, festivalul implică în mod eficient parteneri media naționali (Televiziunea Națională Bulgară (BNT),

Radioul Național Bulgar (BNR), Agenția Națională de Știri din Bulgaria (BTA)) pentru a asigura o acoperire mediatică extinsă, vitală pentru promovarea patrimoniului cultural imaterial și sensibilizarea publicului, înregistrările de pe contribuind la documentare. Un aspect cheie al sustenabilității sale financiare cuprinzătoare îl reprezintă implicarea diversificată a sectorului privat prin donații și sponsorizări, lărgind baza de finanțare. Acest model colaborativ, caracterizat prin eficiența din punct de vedere al costurilor a responsabilităților împărțite între numeroși parteneri, optimizează utilizarea resurselor și asigură finanțarea, conservarea și promovarea durabilă a bogatului patrimoniu cultural imaterial al Bulgariei.

5. Întrebări de studiu

- Care este obiectivul principal al formatului competitiv în două etape al Festivalului Național de Folclor din Koprivshtitsa și care este cerința fundamentală pentru participanți în ceea ce privește programele lor?
- Ce semnificație are înscrierea festivalului în Registrul UNESCO al bunelor practici de protejare a patrimoniului cultural imaterial în 2016 și cum susține aceasta misiunea sa principală?
- Cine sunt cei patru organizatori principali ai festivalului și cum garantează „efortul lor sinergic” atât calitatea culturală și profesională, cât și sprijinul logistic și siguranța acestui eveniment de amploare?
- Descrieți strategia diversificată de mobilizare a resurselor festivalului, specificând cel puțin trei surse principale de finanțare care asigură sustenabilitatea acestuia.
- Context și domeniu de aplicare: Pe lângă spectacolele de pe scenă, ce activități suplimentare oferă târgul pentru o „imersiune holistică în cultura bulgară” și care este rolul selecțiilor regionale preliminare în cadrul procesului general?

6. Referințe

Peycheva, L. (Peycheva, Lozanka). (2008). Mezhduseloto i Vselenata: Starata folklorna muzika ot Bŭlgariya v novite vremena [Între sat și univers: muzica populară veche din Bulgaria în vremurile moderne]. Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“.

Pulekov, B. (2011). Turistiko-istoricheski vodach za grad Koprivshtitsa (ediția a III-a) [Ghid turistic și istoric al orașului Koprivshtitsa]. Narodno chitalishte „h. Nencho Palaveev“. (În limba bulgară)

Yancheva, K. (Yancheva, Krasimira) și Tsvetkov, S. (Tsvetkov, Stiliyan). (2024). Predizvikatelstva pred razvitiето na folklorniya turizŭm v Bŭlgariya [Provocări în

calea dezvoltării turismului folcloric în Bulgaria]. Revista „Izvestia” a Uniunii Oamenilor de Știință – Seria Științe Economice din Varna, 13(1), 176–185.
<https://doi.org/10.56065/IJUSV-ESS/2024.13.1.176>

<https://koprivshtitsa-bg.com/bg/culture/>

<https://ich.unesco.org/en/BSP/festival-of-folklore-in-koprivshtitsa>

<https://www.unesco-centerbg.org/en/inscribed-elements-en/bulgaria-en/>

Video:

<https://www.youtube.com/watch?v=QZw-Wue2Lt8&t=4s>

VIDEOCLIPURI DESPRE CAZURI	
Titlu	Link YouTube
Scurtă prezentare a Festivalului Național de Folclor din Koprivshtitsa	https://www.youtube.com/watch?v=cFa_1m2xZag

CAZUL 3. Kwesta Powązkowska: strângerea de fonduri de Ziua Tuturor Sfinților la vechiul cimitir Powązki din Varșovia

Universitatea din Varșovia, Polonia

1. Rezumat și rezultate ale învățării

Rezumat: Începând din 1975, voluntari – de la vedete la cercetași – stau la porțile vechiului cimitir Powązki în fiecare an, între 1 și 2 noiembrie, strângând donații pentru restaurarea mormintelor istorice. Inițiată de criticul muzical Jerzy Waldorff, Kwesta Powązkowska a restaurat peste 1.700 de monumente și a devenit un ritual civic anual care consolidează identitatea Varșoviei, onorând în același timp pe cei decedați. În 2024, această inițiativă a fost înscrisă pe Lista națională a patrimoniului cultural imaterial al Poloniei.

Rezultate ale învățării:

- Înțelegerea originilor „Kwesta Powązkowska” în contextul activismului pentru patrimoniu din perioada postbelică.
- Cunoașterea strategiilor de mobilizare în cadrul evenimentelor dedicate patrimoniului imaterial urban.
- Înțelegerea relației dintre patrimoniul material (mormintele) și cel imaterial (ritualul de strângere de fonduri).
- Înțelegerea rolului acțiunii colective în conservarea patrimoniului cultural imaterial.

2. Istoric / Context

Cimitirul, inaugurat în 1792, funcționează ca *un pantheon* al culturii naționale a Poloniei; războiul și neglijarea au lăsat multe morminte în stare de degradare până în anii 1970. Inițiativa lui Waldorff a prezentat conservarea ca o datorie a cetățenilor, făcând în mod conștient ecou tradițiilor patriotice *de strângere de fonduri* din secolul al XIX-lea. De-a lungul a cinci decenii, „Kwesta” a evoluat într-un eveniment cu participare în masă, transmis în direct de mass-media națională, consolidând coeziunea socială și conștientizarea artei funerare.

3. Analiza cazului

Kwesta Powązkowska este un festival caritabil bianual de strângere de fonduri care are loc în cimitirul istoric Stare Powązki din Varșovia. Acesta se desfășoară în jurul Zilei Tuturor Sfinților (1 noiembrie), când sute de mii de oameni se îndreaptă spre cimitire pentru a aprinde lumânări și a-i comemora pe cei decedați. Acest festival din Varșovia are o semnificație culturală și istorică

deosebită, întrucât nu este doar un moment de comemorare, ci și un act de conservare puternic.

Organizată de Comitetul Social pentru Îngrijirea Cimitirului Stare Powązki (Społeczny Komitet Opieki nad Starymi Powązkami) încă din 1975, „kwesta” are rolul de a strânge fonduri pentru restaurarea mormintelor, a mormintelor și a monumentelor deteriorate din una dintre cele mai importante necropole din Polonia. Stare Powązki, fondat în 1790, este cimitirul „” al unora dintre cei mai renumiți cetățeni ai Poloniei – artiști, scriitori, oameni de știință, politicieni și eroi de război. Printre cele mai cunoscute personalități înmormântate acolo se numără muzicianul Ignacy Paderewski, scriitorul Bolesław Prus și actrița Helena Modrzejewska.

Ceea ce este interesant la „Kwesta Powązkowska” este modul în care aceasta reunește personalități publice și membre celebre ale societății poloneze. Actori, muzicieni, jurnaliști, oameni de știință și politicieni devin în fiecare an voluntari pentru strângerea de fonduri, stând cu cutii de colectă și încurajând trecătorii să contribuie. Prezența vizuală și simbolică a acestor personalități publice creează un sentiment comun de responsabilitate împărtășită față de patrimoniul cultural al națiunii. Oameni din toate generațiile donează, unii cu mărunțiș, alții cu sume mai mari, știind că ajută la păstrarea memoriei Poloniei.

De-a lungul anilor, „kwesta” a finanțat restaurarea a sute de morminte, multe dintre ele fiind opere de artă în sine, realizate la comanda unor sculptori și arhitecți renumiți. Evenimentul reprezintă o dovadă puternică a participării la viața societății civile și demonstrează valoarea eforturilor colective în protejarea patrimoniului.

4. Concluzii și perspective de viitor

„Kwesta Powązkowska” este mai degrabă o tradiție vie care reafirmă respectul polonezilor pentru istorie, artă și identitate națională decât o simplă acțiune caritabilă. Aici, memoria nu este doar păstrată în piatră, ci se transmite și prin comunitate, dialog și responsabilitate comună. Pe lângă rolul său de strângere de fonduri, „Kwesta Powązkowska” are și o dimensiune educativă. Ea sensibilizează publicul cu privire la importanța cimitirelor istorice și a istoriilor îngropate în ele. De asemenea, a consolidat legăturile intergeneraționale, deoarece familiile participă împreună și îi învață pe cei din generațiile viitoare despre respectul față de trecut. Reziliența sa viitoare depinde de adaptarea la economiile fără numerar, de lărgirea diversității voluntarilor și de documentarea cunoștințelor intangibile – cum ar fi cântecele de donație de tip „chemare și răspuns” – înainte ca îngrijitorii veterani să se pensioneze.

5. Întrebări de studiu

- Cum influențează cadrul spațial al Cimitirului Vechi Powązki practicile rituale ale Kwesta?
- Comparați modelul de guvernare al Kwesta cu filantropia în domeniul patrimoniului sponsorizată de companii.
- Ce considerente etice apar atunci când vedetele se implică în campaniile de strângere de fonduri pentru patrimoniul?
- Elaborați un cadru de evaluare pentru a măsura impactul social al Kwesta dincolo de sumele monetare totale.
- În ce mod ar putea platformele digitale să susțină, dar și să submineze aspectele concrete ale acestei practici?

6. Referințe

Institutul Național al Patrimoniului. „Tradiția colectării de fonduri la Cimitirul Stare Powązki din Varșovia ca element al sărbătorilor de Ziua Tuturor Sfinților și Ziua Morților.” Înregistrare în Lista Națională a Patrimoniului Imaterial, 8 august 2024.

niematerialne.nid.pl

Kozubal, Marek. „Colectarea de donații la Cimitirul Stare Powązki reprezintă un patrimoniu imaterial.” *Rzeczpospolita*, 6 septembrie 2024. rp.pl

Polskie Radio. „Tradiția colectării de fonduri la Cimitirul Vechi din Powązki pe lista națională a patrimoniului cultural imaterial.” 8 septembrie 2024.

polskieradio.pl

Comitetul Social pentru Protecția Cimitirului Stary Powązki. *Raport anual 2024*. Varșovia, 2025.

Caz suplimentar de pe platforma Inthrace, butonul „bibliotecă electronică”

Studiu de caz Capitolul 11, Poros, Grecia

Videoclipuri pe YouTube, canalul proiectului Inthrace

Videoclip cu vecernia organizată de Asociația Culturală a Femeilor cu ocazia zilei Sfintei Sofia, Poros

<https://www.youtube.com/watch?v=NF5X3daFEzk>

Studiu de caz Capitolul 11, Poros, Grecia

Videoclip de la repetițiile corului asociației culturale „Poriotissa”

<https://www.youtube.com/watch?v=ytNUXE85olc>

Concluzie

Studiile de caz cuprinse în acest manual demonstrează că o conservare reușită a patrimoniului cultural imaterial necesită mult mai mult decât simpla documentare – ea impune participarea activă a comunității, mecanisme inovatoare de finanțare, angajament etic și strategii de gestionare adaptative care să echilibreze tradiția cu realitățile contemporane. De la ritualurile Survakari din Bulgaria la casele de fado din Lisabona, de la dantela de la Kalofer la comunitățile de transport al lemnului pe plute care se întind pe teritoriul a șase țări, aceste exemple dezvăluie modele comune: patrimoniul prosperă atunci când comunitățile își păstrează controlul asupra tradițiilor lor, când multiple părți interesate colaborează eficient și când sustenabilitatea economică se aliniează cu integritatea culturală.

Pe parcursul capitolelor se conturează câteva lecții esențiale. În primul rând, cele mai reziliente practici de patrimoniu cultural imaterial se înrădăcinează în structurile vii ale comunității, mai degrabă decât să existe ca piese de muzeu – parada „Junii Brașovului”, ritualul de strângere de fonduri „Kwesta Powązkowska” și Carnavalul din Terceira demonstrează modul în care tradițiile evoluează, păstrându-și în același timp semnificațiile esențiale. În al doilea rând, gestionarea cu succes a patrimoniului se bazează din ce în ce mai mult pe parteneriate strategice între comunitățile locale, organismele guvernamentale, ONG-urile și organizațiile internaționale, așa cum o demonstrează inițiativa multinațională de transport al buștenilor pe apă și recunoașterea de către UNESCO a Sărbătorii Folclorice din Surova. În al treilea rând, tehnologiile digitale oferă instrumente puternice pentru documentare, educație și promovare, dar trebuie utilizate cu prudență pentru a evita decontextualizarea sau comercializarea tradițiilor vii, așa cum se evidențiază în cazul cântecelor în două părți din Nedelino și al podgoriilor din Pico.

Calea de urmat necesită un angajament susținut față de principiile etice: respectarea proprietății și a consimțământului comunității, asigurarea unei împărțiri echitabile a beneficiilor, protecția împotriva apropiierii culturale și menținerea autenticității, permițând în același timp evoluția naturală. Pe măsură ce Europa se confruntă cu schimbări demografice, schimbări climatice, presiuni economice și omogenizare culturală, patrimoniul cultural imaterial (PCI) documentat aici nu reprezintă o conservare nostalgică, ci o cultură culturală dinamică care consolidează coeziunea socială, încurajează dialogul intercultural și contribuie la dezvoltarea durabilă. Aceste studii de caz confirmă, în cele din urmă, că patrimoniul cultural imaterial, atunci când este gestionat cu atenție,

rămâne vital pentru demnitatea umană, identitatea și bunăstarea colectivă într-o lume interconectată.

PARTNERS



Transilvania
University
of Brasov

Project Coordinator



UNIVERSITY
OF WARSAW



UNIVERSITY OF
WEST ATTICA
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ



Sveučilište u
Zagreb
University of Zagreb



UAc
UNIVERSIDADE
DOS AÇORES



Foundation PAX Rhodopica
Working collaboratively to achieve EU's goals

Proiectul INThrace (2023-1-RO01-KA220-HED-000156121) este un proiect Erasmus+ KA 220-HED *de parteneriate de cooperare în învățământul superior*.

Cei șase parteneri ai proiectului sunt responsabili pentru toate materialele realizate în cadrul acestuia.

Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin însă exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Uniunii Europene sau al ANPCDEFP. Nici Uniunea Europeană, nici ANPCDEFP nu pot fi trase la răspundere pentru acestea.





Website

www.inthrace.unitbv.ro



Co-funded by
the European Union

2023-1-RO01-KA220-HED-000156121



INTHRACE

Civil engagement, integration and better management of the national intangible heritage to raise awareness of European common values – EU context, perspectives and active citizenship



Website

www.inthrace.unitbv.ro